

[REDACTED]

Szanowna Pani Izabela Leszczyna Ministra Zdrowia,
Szanowna Pani Ministro,

W imieniu [REDACTED]

[REDACTED] zwracamy się do Pani Ministry z **prośbą i apelem o pilną nowelizację Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach (Dz. U. poz. 1154).**

Zmiana ww. rozporządzenia i zapewnienie dostępu do zdrowych, roślinnych posiłków w placówkach edukacyjnych ma szerokie poparcie środowiska naukowego, organizacji pozarządowych, obywateli i obywaterek. [REDACTED] jako organizacja, która konsekwentnie podejmuje działania rzecznicze i strażnicze w obszarze zrównoważonego systemu żywnościowego występował w tej sprawie do Pani Ministry już w marcu 2024 r.² W kwietniu 2024 r. prof. Marcin Wiącek, Rzecznik Praw Obywatelskich podniósł kwestię wyżywienia zbiorowego i konieczności zmiany przepisów w wystąpieniu generalnym do Pani Ministry.³

[REDACTED]

W naszym apelu wskazałyśmy, że dzieci i młodzież w polskich szkołach nie mają dostępu do zdrowej roślinnej żywności, co bardzo niekorzystnie wpływa na ich zdrowie i jakość życia. Są to dane nie tylko z naszego badania z 2022 r.⁴, ale także z obecnie prowadzonych przez [REDAKTOR] działań strażniczych w obszarze jakości wyżywienia. Kwestią jakości wyżywienia w placówkach edukacyjnych zajmuje się także Najwyższa Izba Kontroli, która w odpowiedzi na pismo [REDAKTOR] wskazała, że *“Problematyka dotycząca żywienia uczniów w placówkach oświatowych znajduje się w obszarze kontrolnego zainteresowania NIK czego przykładem mogą panele ekspertów organizowane przez NIK w związku z planowanymi badaniami oraz kontrole:*

- *Wdrażanie zasad zdrowego żywienia w szkołach publicznych (P/16/0073);*
- *Prawidłowość wykorzystania środków otrzymanych z budżetu państwa na organizację stołówek i miejsc spożywania posiłków w szkołach w ramach programu "Posiłek w domu i w szkole" na lata 2019-2023 w wybranych gminach województwa opolskiego (S/21/003/LOP);*
- *Realizacja wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” (P/21/005).*

Ponadto pragniemy wskazać, że NIK dostrzegła potrzebę ponownego zbadania zagadnień związanych z dbałością o zdrowe odżywianie. W następstwie już wcześniej podjętych działań analitycznych w Planie pracy NIK na 2024 r. znalazła się kontrola. Propagowanie i wdrażanie zdrowego odżywiania (P/24/082).”⁵

Niewątpliwie potrzebna jest pilna nowelizacja Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach.

W ramach naszej petycji wskazaliśmy dlaczego ta sprawa jest tak ważna:

- Zdrowie - coraz więcej osób młodych ma otyłość i nadwagę, a żywność decyduje o chorobach cywilizacyjnych takich jak rak i cukrzyca.
- Prawa uczniowskie - ponad ankietowanych 17,3% osób uczniowskich czuje się dyskryminowanych z uwagi na swoją dietę i jedynie 6,5% osób ankietowanych ma dostęp do ciepłego, wegańskiego posiłku w szkole.
- Klimat - Produkcja zwierzęca odpowiada za 12-17% emisji gazów cieplarnianych w Unii Europejskiej, sektor hodowli zwierząt jest odpowiedzialny za 78% utraty bioróżnorodności na lądzie.
- Prawo życia w czystym środowisku - Protesty osób mieszkających w pobliżu ferm przemysłowych, zanieczyszczenie wody, gleby, powietrza.
- Prawa zwierząt - Rocznie tylko w Polsce zabijamy ponad 1 300 000 000 zwierząt tzw. hodowlanych, nie licząc ryb i zwierząt morskich. Wiele osób młodych zauważa krzywdę zwierząt i wybiera współczucie i dietę roślinną.

W załączeniu przedstawiamy projekt nowelizacji Rozporządzenia, obejmujący najważniejsze zmiany:

- **zmiana § 2 ust. 2 rozporządzenia poprzez wprowadzenie następującej treści:**
 2. *Środki spożywcze, o których mowa w ust. 1, dobiera się w taki sposób, aby:*
 - 1) *na całodienne żywienie składały się środki spożywcze pochodzące z różnych grup środków spożywczych;*
 - 2) *posiłki (śniadanie, obiad, kolacja) zawierały produkty z następujących grup środków spożywczych: produkty zbożowe lub ziemniaki, warzywa lub owoce, mleko lub produkty mleczne lub napoje zastępujące mleko lub produkty zastępujące nabiał, o których mowa w § 1 ust. 1 pkt 6 rozporządzenia, mięso, ryby, jaja, orzechy, nasiona roślin strączkowych i inne nasiona oraz tłuszcze;*
 - 3) *zupy, sosy oraz potrawy sporządzane były z naturalnych składników, bez użycia koncentratów spożywczych, z wyłączeniem koncentratów z naturalnych składników;*

4) *od poniedziałku do piątku były podawane nie więcej niż dwie porcje potrawy smażonej, przy czym do smażenia jest używany olej roślinny rafinowany o zawartości kwasów jednonienasyconych powyżej 50% i zawartości kwasów wielonienasyconych poniżej 40%;*

5) *napoje przygotowywane na miejscu zawierały nie więcej niż 10 g cukrów w 250 ml produktu gotowego do spożycia;*

6) *każdego dnia były podawane:*

a) *co najmniej dwie porcje mleka lub produktów mlecznych lub **napojów zastępujących mleko lub produktów zastępujących nabiał, o których mowa w § 1 ust. 1 pkt 6 rozporządzenia.***

b) *co najmniej jedna porcja z grupy mięso, jaja, orzechy, nasiona roślin strączkowych,*

c) *warzywa lub owoce w każdym posiłku,*

d) *co najmniej jedna porcja produktów zbożowych w śniadaniu, obiedzie oraz kolacji;*

7) *w żywieniu całodziennym było podawane przynajmniej pięć porcji warzyw lub owoców;*

8) *co najmniej raz w tygodniu były podawane posiłki niezawierające produktów odzwierzęcych, poprzez które rozumie się posiłki, które nie zawierają żadnych produktów pochodzenia zwierzęcego.*

Apelujemy o ponowne rozpatrzenie naszego apelu oraz organizację spotkania, w ramach którego mogłybyśmy przedstawić najważniejsze rekomendacje dot. wyżywienia zbiorowego i konieczności zmian legislacji i działań systemowych w tym obszarze.

Pani Ministro, dzisiaj prawo ogranicza działania polskich szkół dla zdrowej, zrównoważonej żywności. Apelujemy o jego nowelizację i zmianę zgodnie z aktualną wiedzą naukową i wyzwaniem klimatycznymi, środowiskowymi, społecznymi i zdrowotnymi.

Petycję podpisało 3 289 obywateli i obywaterek. Program Roślinna Szkoła wspierają organizacje społeczeństwa obywatelskiego oraz Sojusznicy i Sojuszniczki Programu.

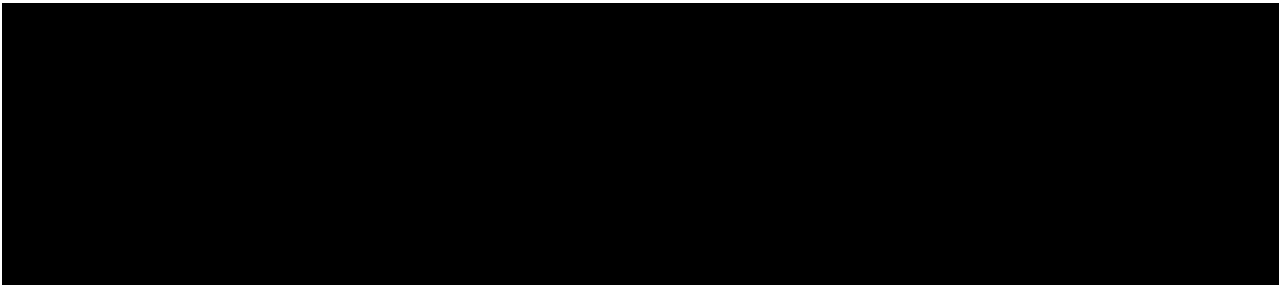
Z poważaniem,

Podpisy

Obywatele i obywatelki, w tym:

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

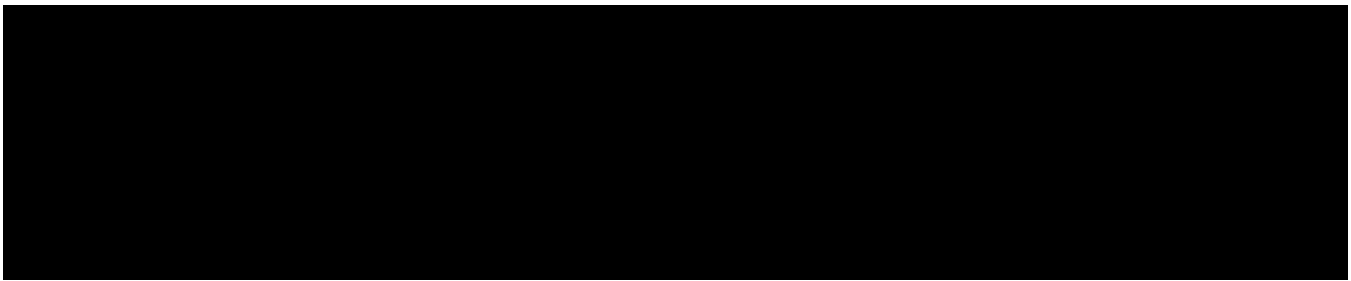
[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

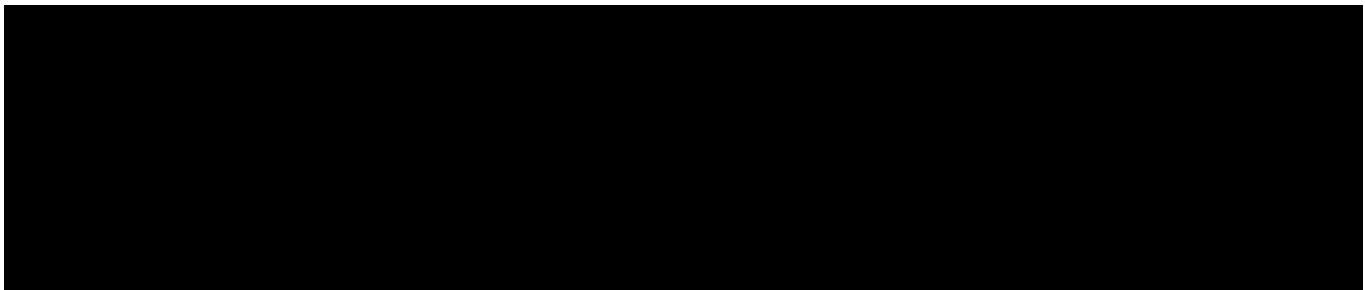
[REDACTED]

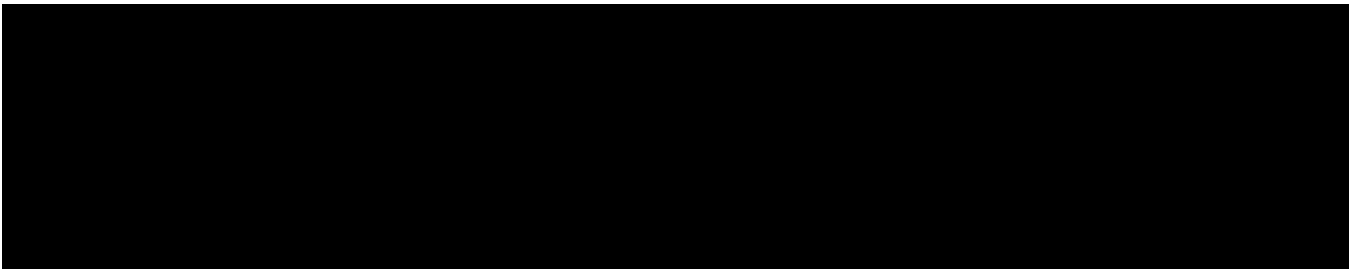
[REDACTED]

[REDACTED]

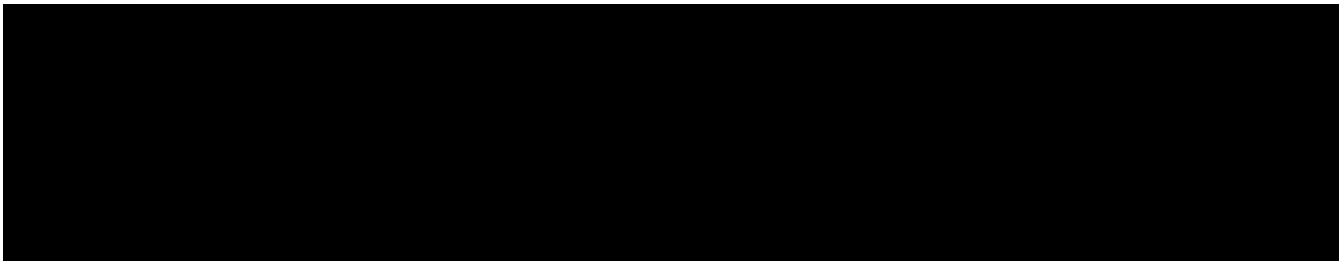
[REDACTED]

[Redacted text block containing approximately 30 lines of obscured content]

[Redacted text block containing multiple lines of obscured content]

[Redacted text block containing multiple lines of blacked-out content]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

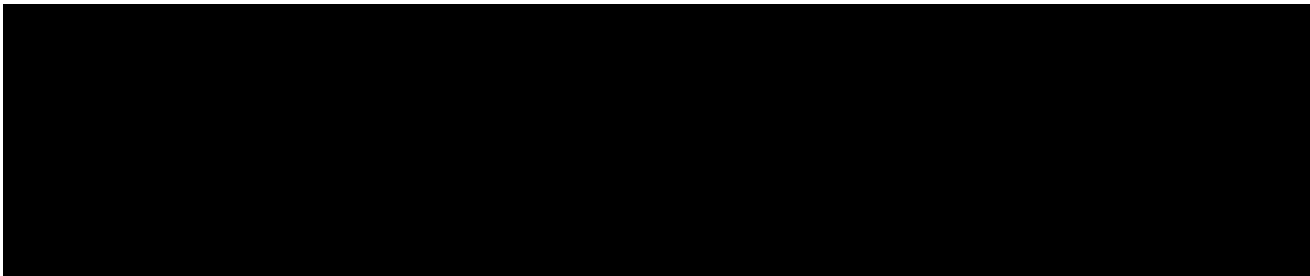
[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

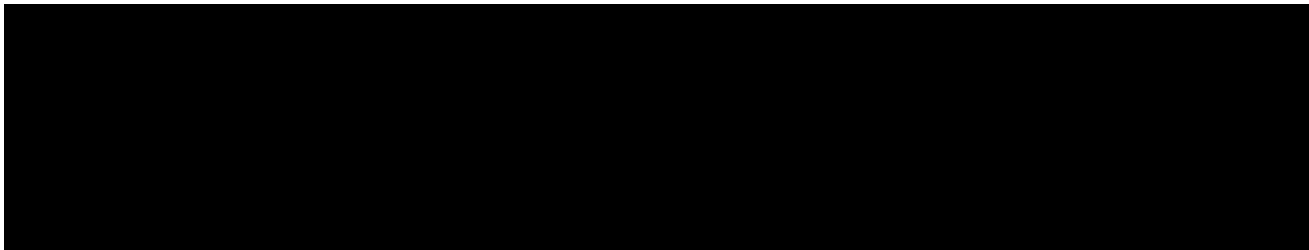
[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

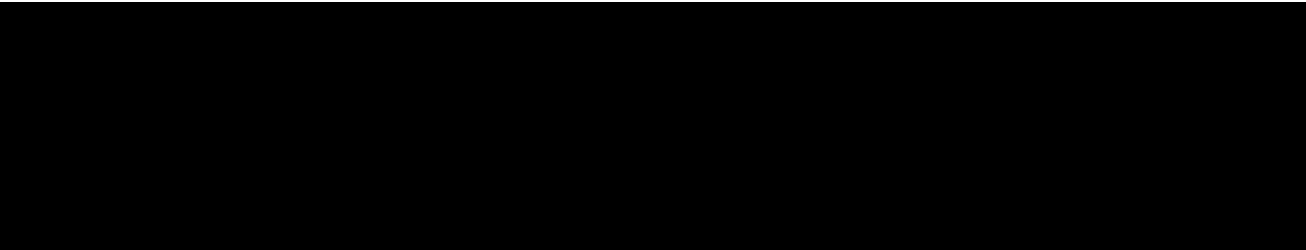
[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

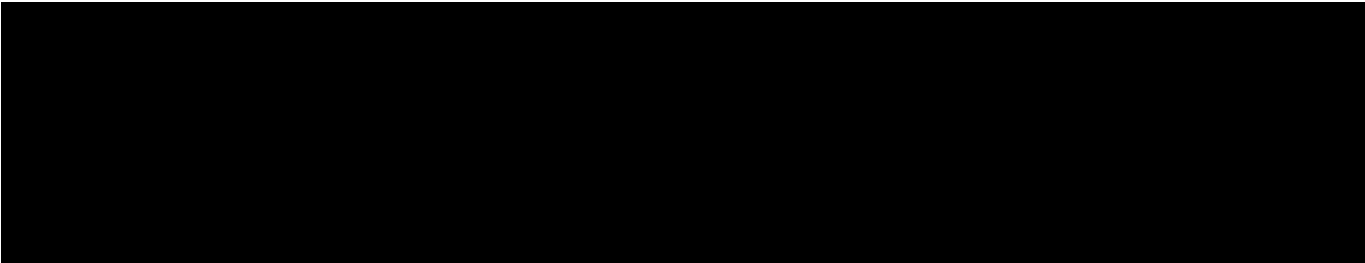
[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

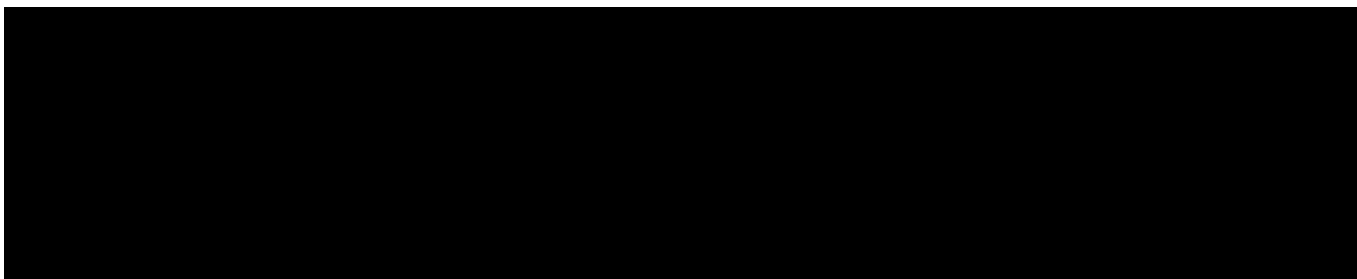
[Redacted]

- 111 [REDACTED]
- 112 [REDACTED]
- 113 [REDACTED]
- 114 [REDACTED]
- 115 [REDACTED]
- 116 [REDACTED]
- 117 [REDACTED]
- 118 [REDACTED]
- 119 [REDACTED]
- 120 [REDACTED]
- 121 [REDACTED]
- 122 [REDACTED]
- 123 [REDACTED]
- 124 [REDACTED]
- 125 [REDACTED]
- 126 [REDACTED]
- 127 [REDACTED]
- 128 [REDACTED]
- 129 [REDACTED]
- 130 [REDACTED]
- 131 [REDACTED]
- 132 [REDACTED]
- 133 [REDACTED]
- 134 [REDACTED]
- 135 [REDACTED]
- 136 [REDACTED]
- 137 [REDACTED]
- 138 [REDACTED]
- 139 [REDACTED]
- 140 [REDACTED]
- 141 [REDACTED]
- 142 [REDACTED]
- 143 [REDACTED]
- 144 [REDACTED]
- 145 [REDACTED]
- 146 [REDACTED]
- 147 [REDACTED]
- 148 [REDACTED]
- 149 [REDACTED]
- 150 [REDACTED]

[Redacted text block consisting of approximately 35 lines of blacked-out content]

[Redacted text block containing approximately 30 lines of obscured content.]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted text block containing multiple lines of obscured content]

[REDACTED]

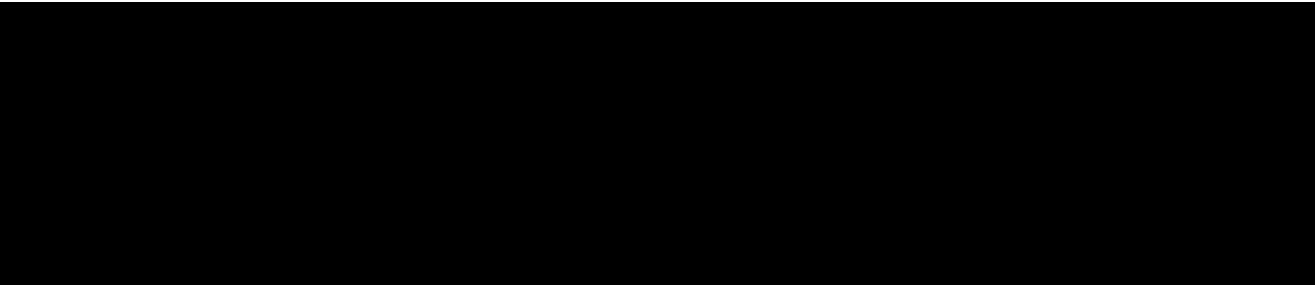
[REDACTED]

[REDACTED]

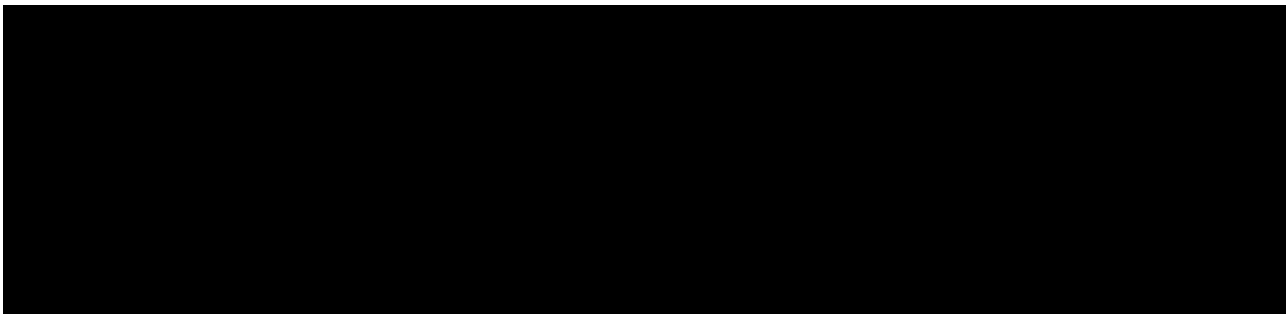
[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

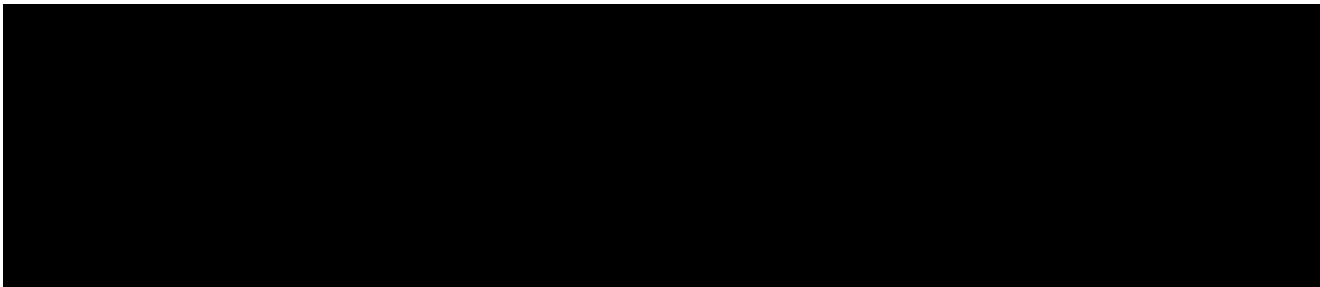
[Redacted text block consisting of multiple lines of blacked-out content]

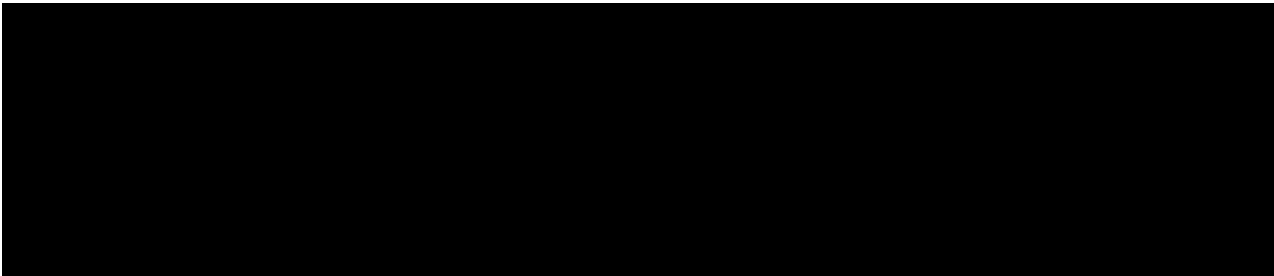
[Redacted text block containing multiple lines of obscured content]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

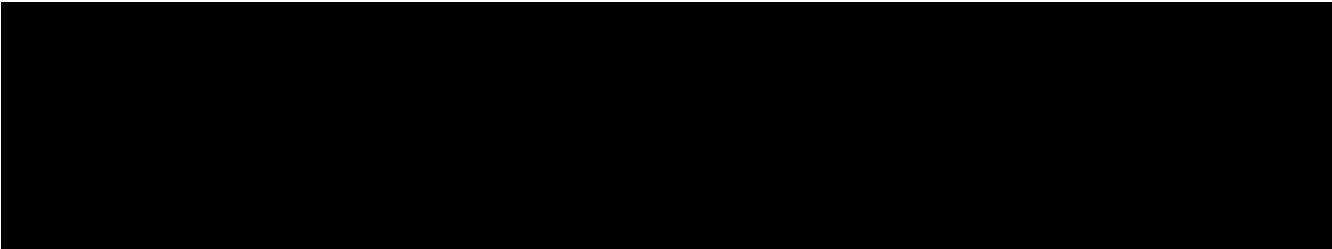
[REDACTED]

001 [redacted]
002 [redacted]
003 [redacted]
004 [redacted]
005 [redacted]
006 [redacted]
007 [redacted]
008 [redacted]
009 [redacted]
010 [redacted]
011 [redacted]
012 [redacted]
013 [redacted]
014 [redacted]
015 [redacted]
016 [redacted]
017 [redacted]
018 [redacted]
019 [redacted]
020 [redacted]
021 [redacted]
022 [redacted]
023 [redacted]
024 [redacted]
025 [redacted]
026 [redacted]
027 [redacted]
028 [redacted]
029 [redacted]
030 [redacted]
031 [redacted]
032 [redacted]
033 [redacted]
034 [redacted]
035 [redacted]
036 [redacted]
037 [redacted]
038 [redacted]
039 [redacted]
040 [redacted]
041 [redacted]
042 [redacted]
043 [redacted]
044 [redacted]
045 [redacted]
046 [redacted]
047 [redacted]
048 [redacted]
049 [redacted]
050 [redacted]
051 [redacted]
052 [redacted]
053 [redacted]
054 [redacted]
055 [redacted]
056 [redacted]
057 [redacted]
058 [redacted]
059 [redacted]
060 [redacted]
061 [redacted]
062 [redacted]
063 [redacted]
064 [redacted]
065 [redacted]
066 [redacted]
067 [redacted]
068 [redacted]
069 [redacted]
070 [redacted]
071 [redacted]
072 [redacted]
073 [redacted]
074 [redacted]
075 [redacted]
076 [redacted]
077 [redacted]
078 [redacted]
079 [redacted]
080 [redacted]
081 [redacted]
082 [redacted]
083 [redacted]
084 [redacted]
085 [redacted]
086 [redacted]
087 [redacted]
088 [redacted]
089 [redacted]
090 [redacted]
091 [redacted]
092 [redacted]
093 [redacted]
094 [redacted]
095 [redacted]
096 [redacted]
097 [redacted]
098 [redacted]
099 [redacted]
100 [redacted]

[Redacted text block containing multiple lines of obscured content]

001 [REDACTED]

002 [REDACTED]

003 [REDACTED]

004 [REDACTED]

005 [REDACTED]

[REDACTED]

006 [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

007 [REDACTED]

008 [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

009 [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

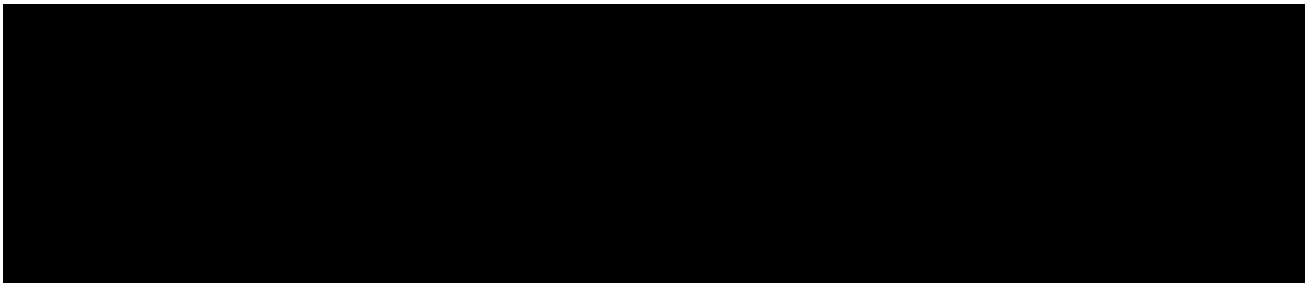
[REDACTED]

[REDACTED]

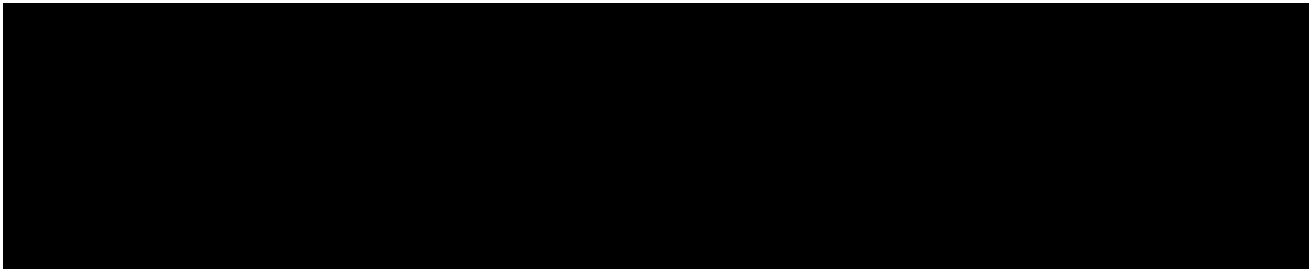
[REDACTED]

[REDACTED]

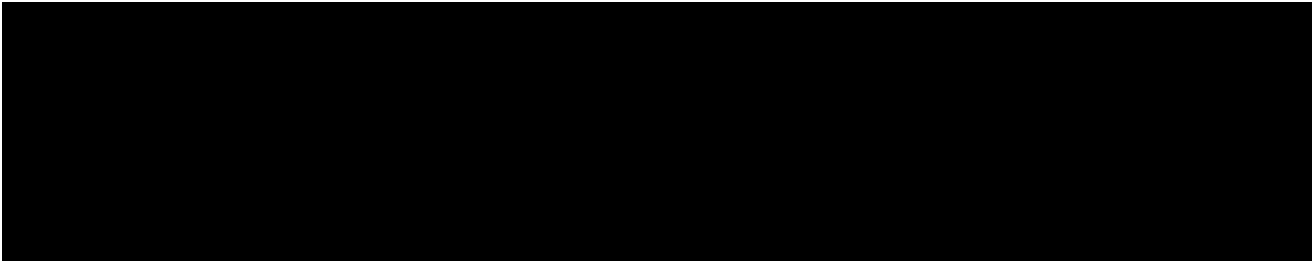
[REDACTED]

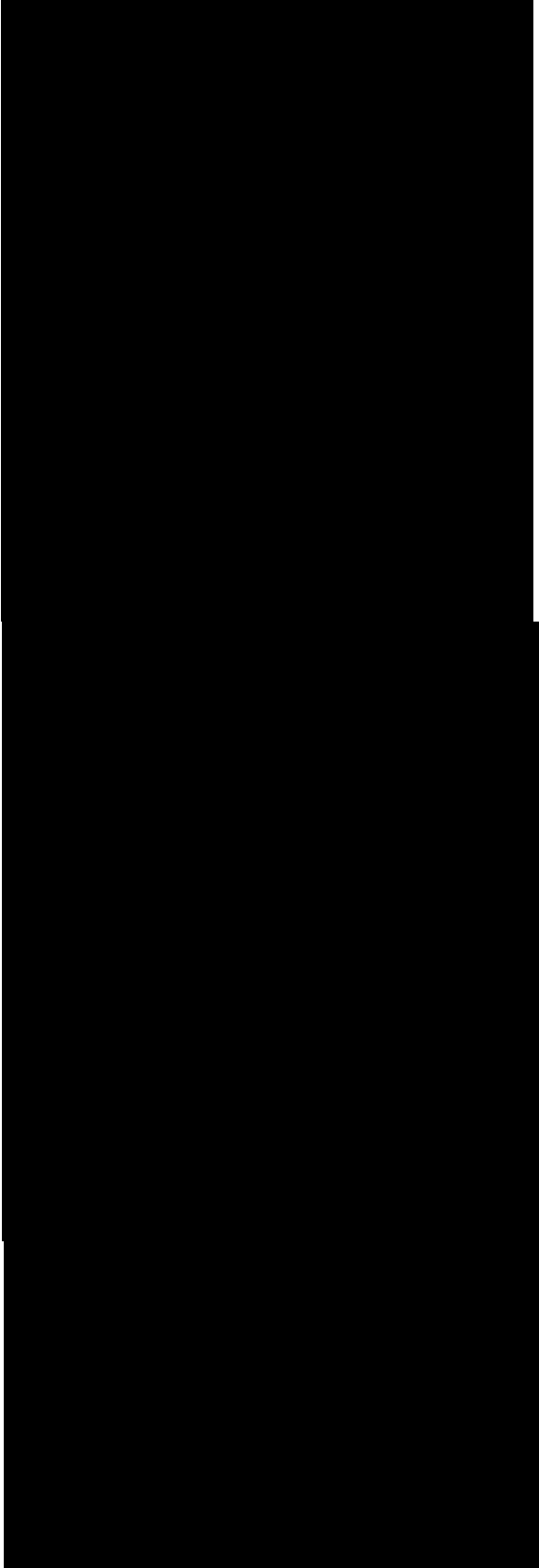
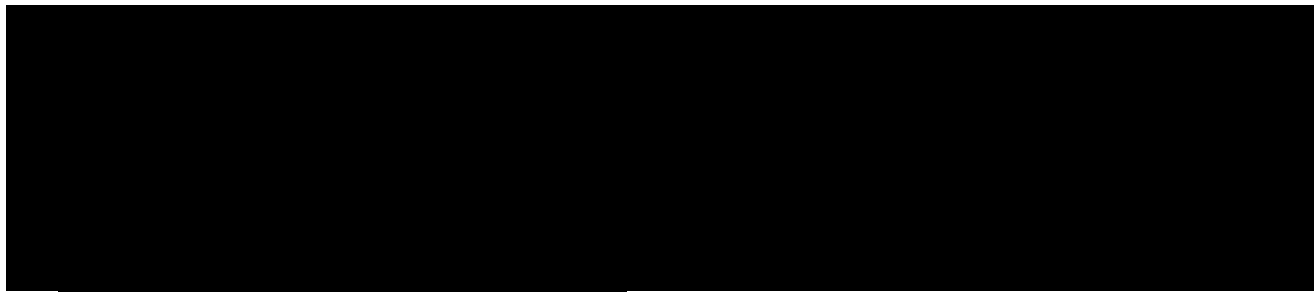
[Redacted text block containing approximately 30 lines of obscured content]

[Redacted text block consisting of approximately 30 lines of blacked-out content]

[Redacted text block containing multiple lines of blacked-out text]

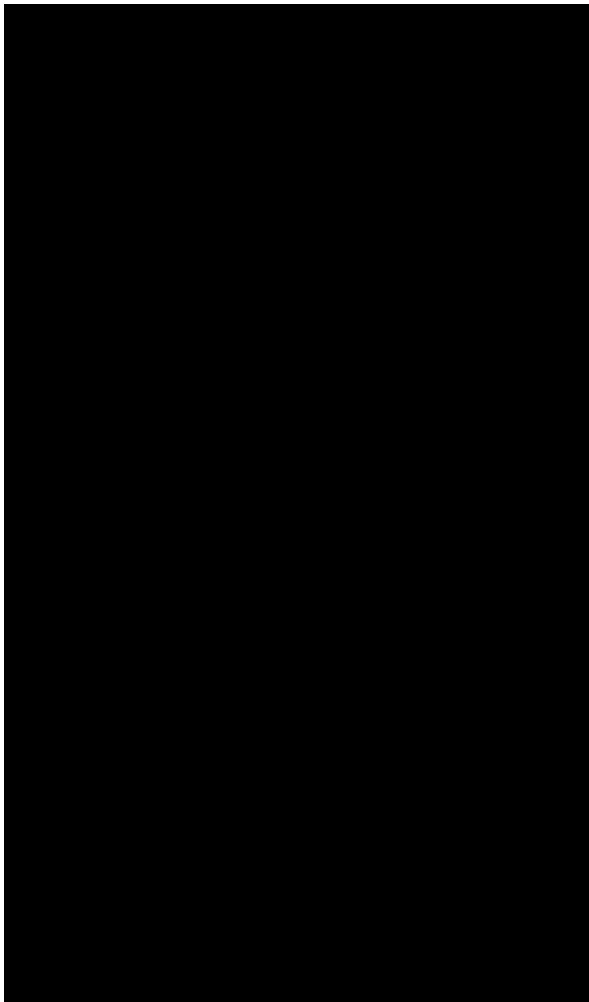
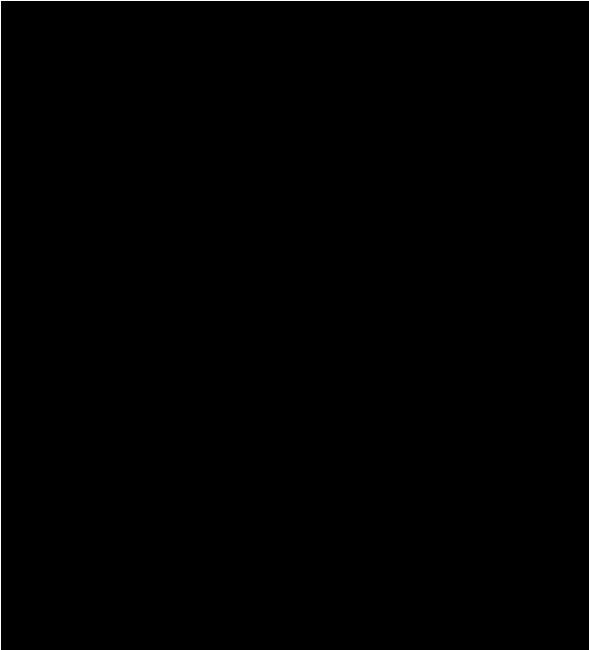

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

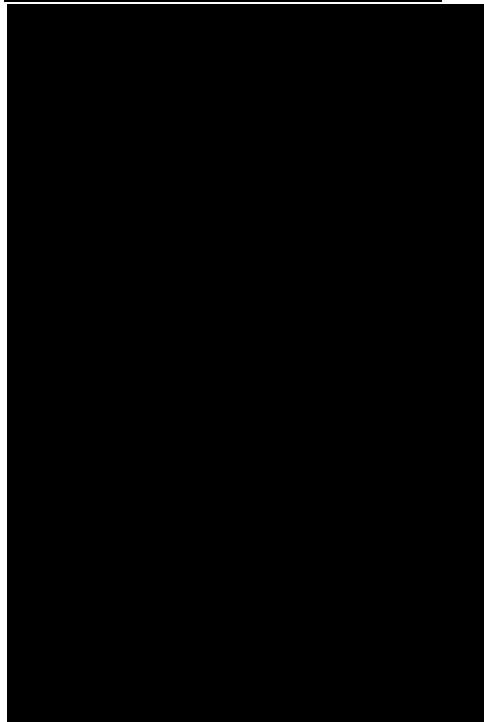
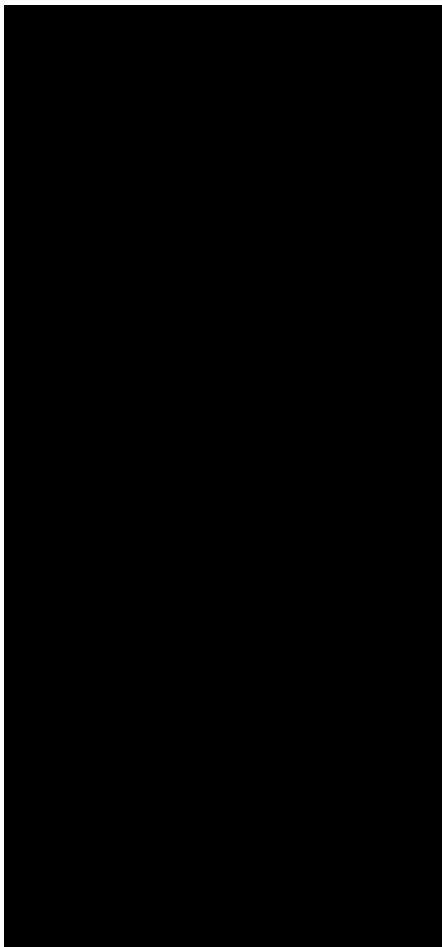
[REDACTED]

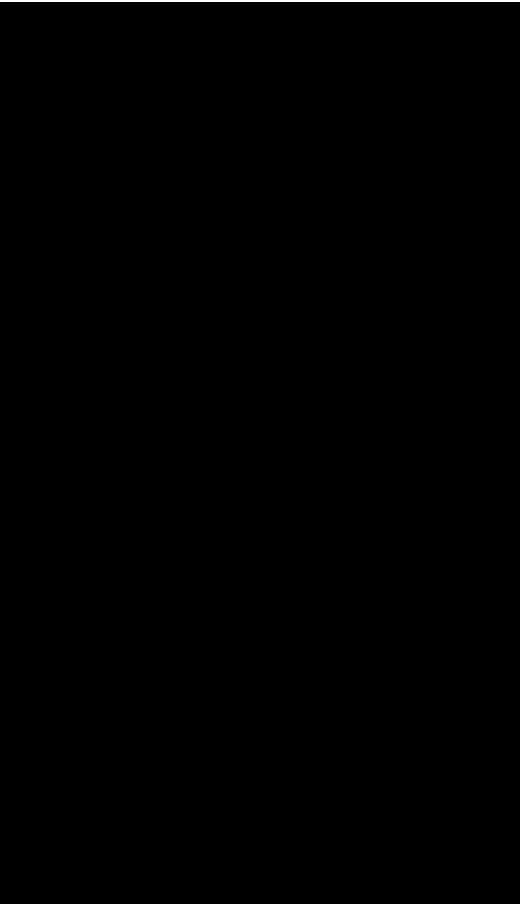
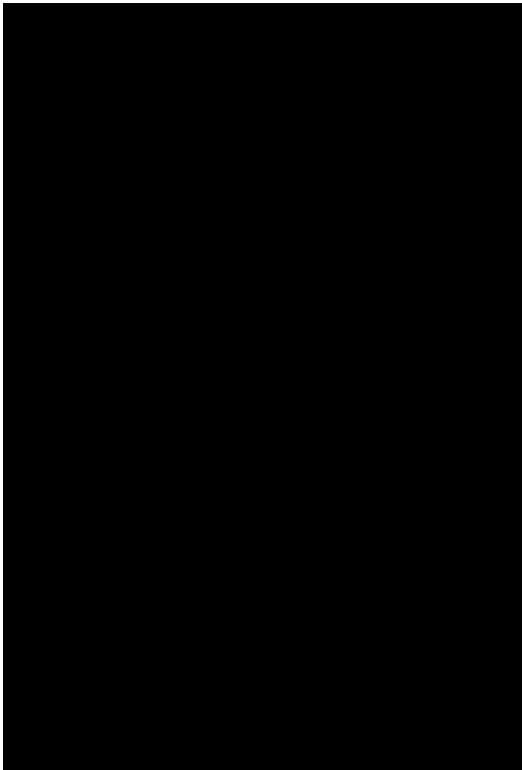
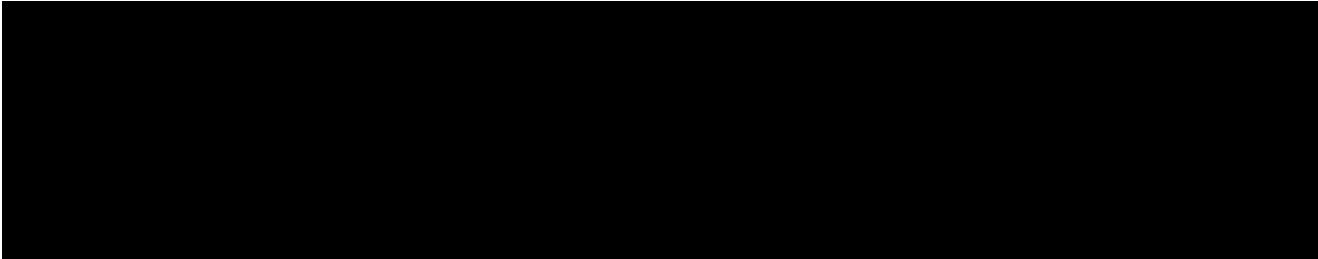

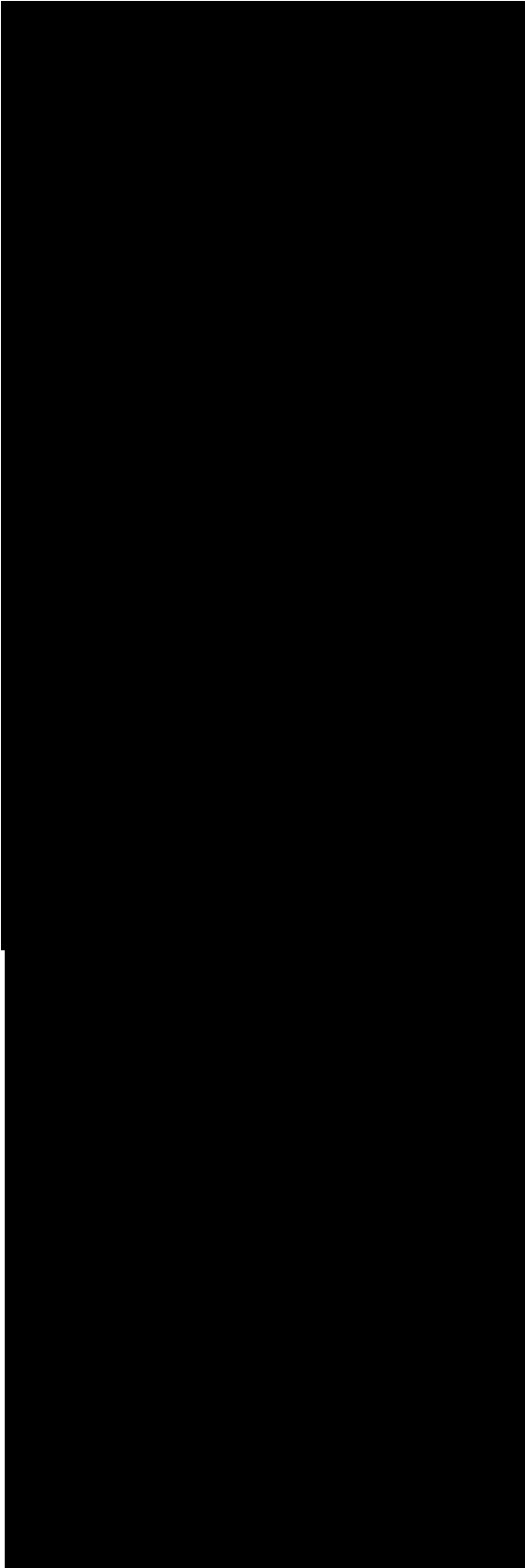
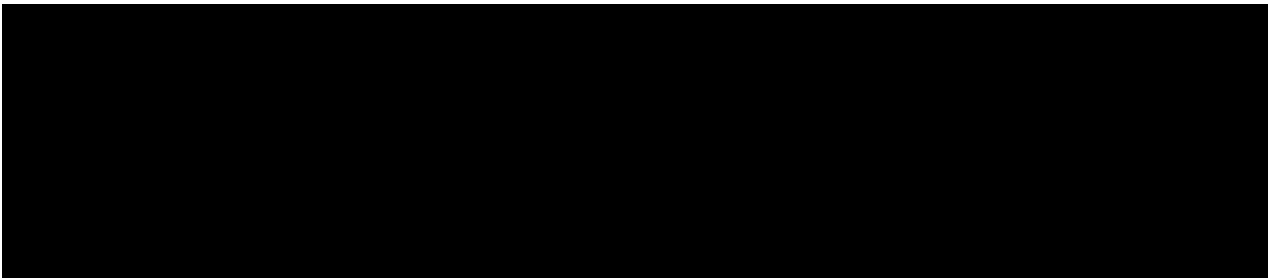
[REDACTED]

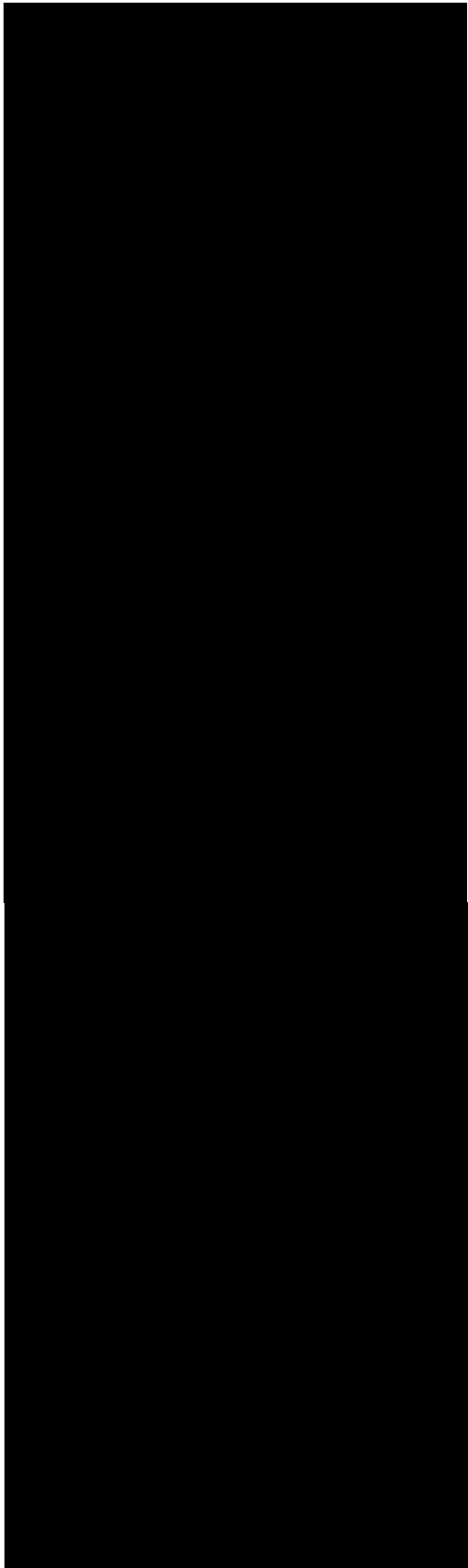
[REDACTED]

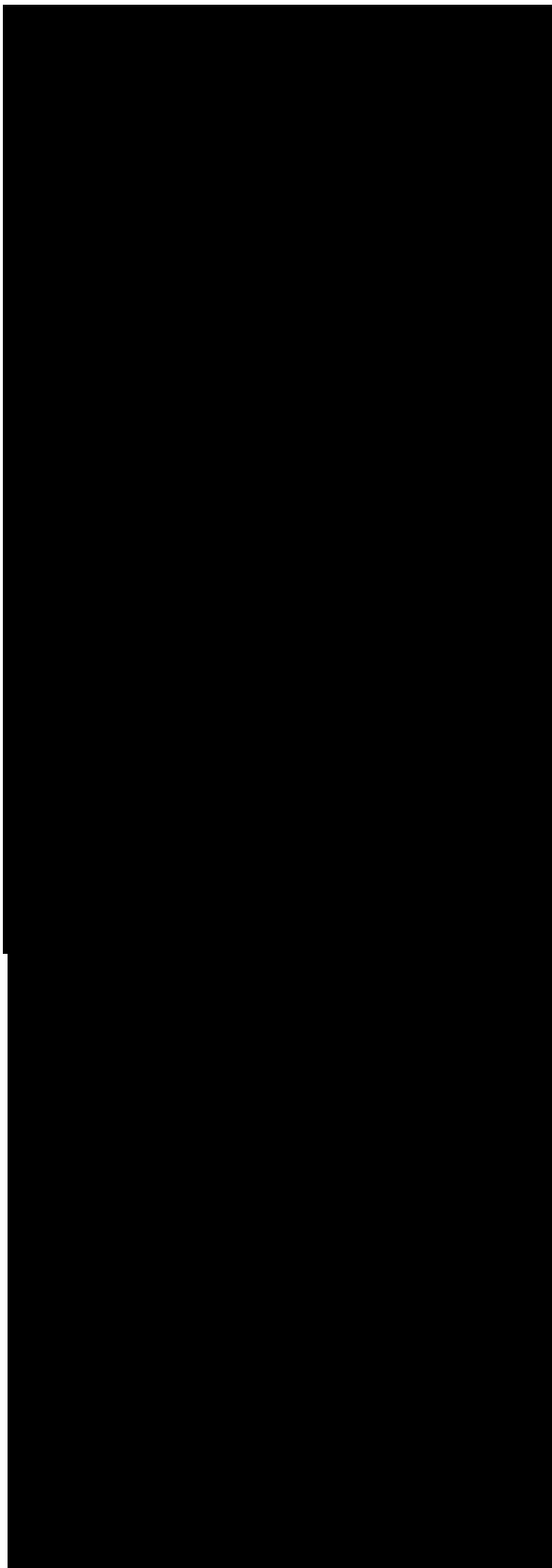
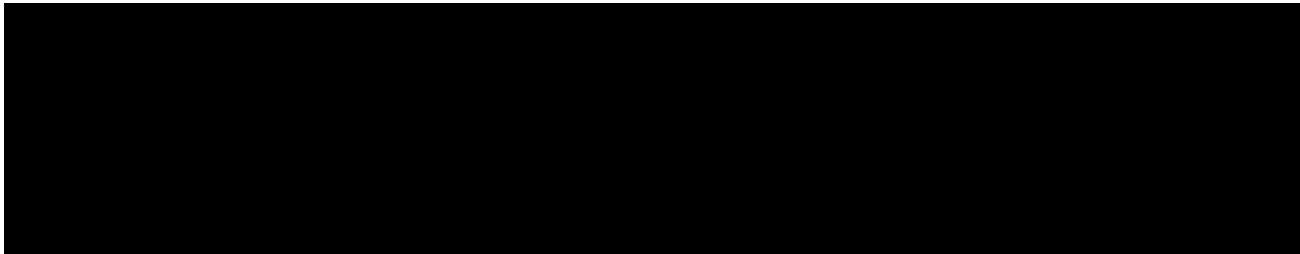
[REDACTED]

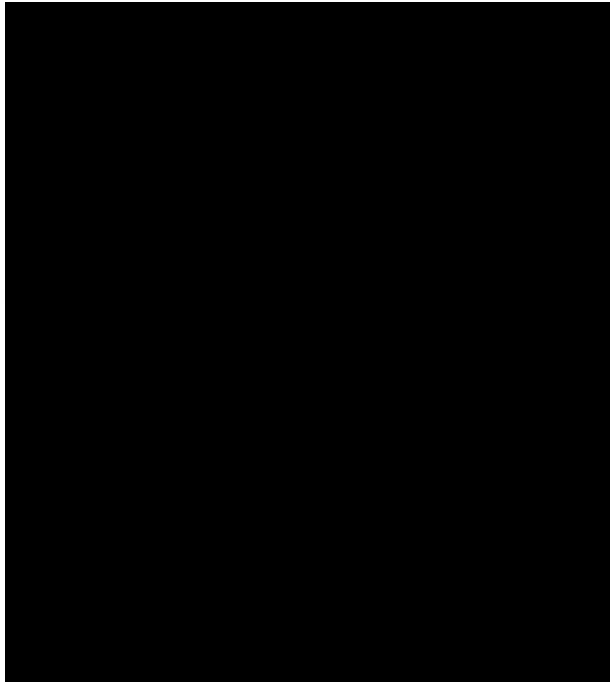
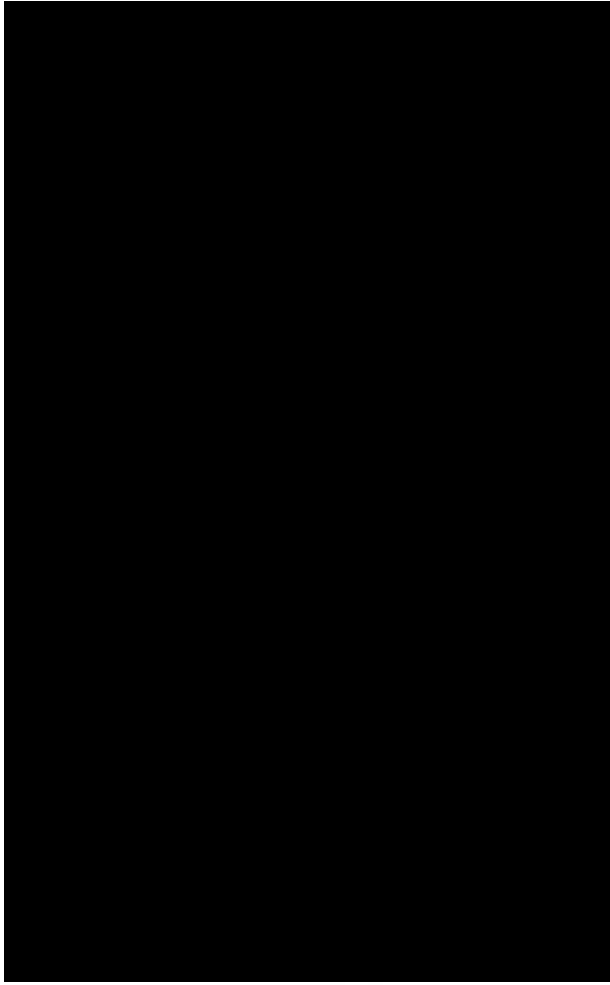

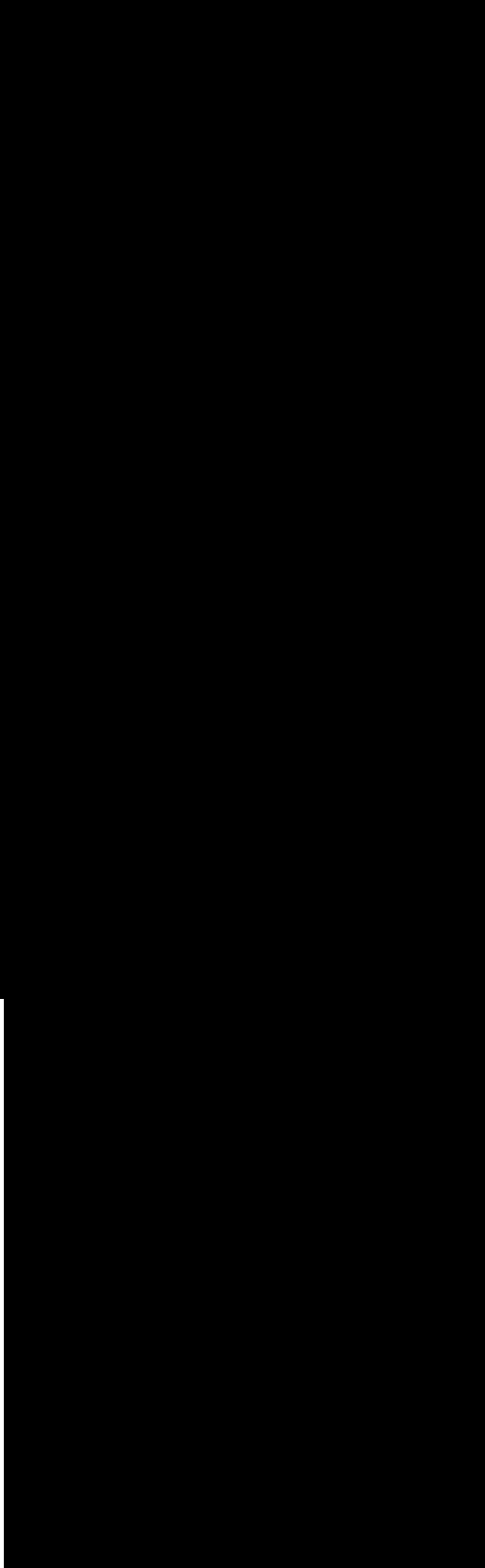
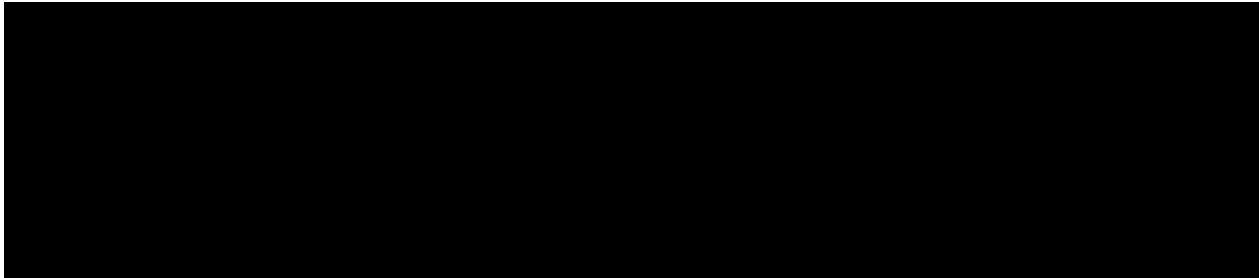

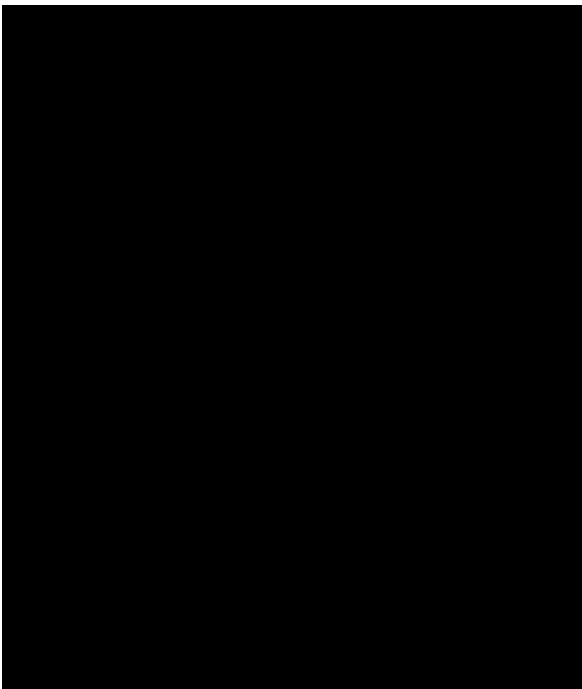
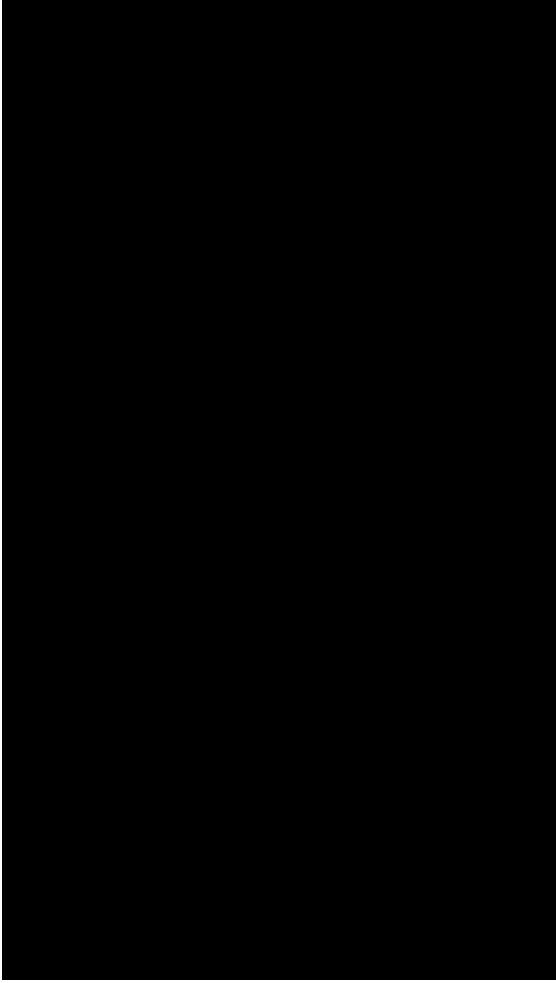

[REDACTED]

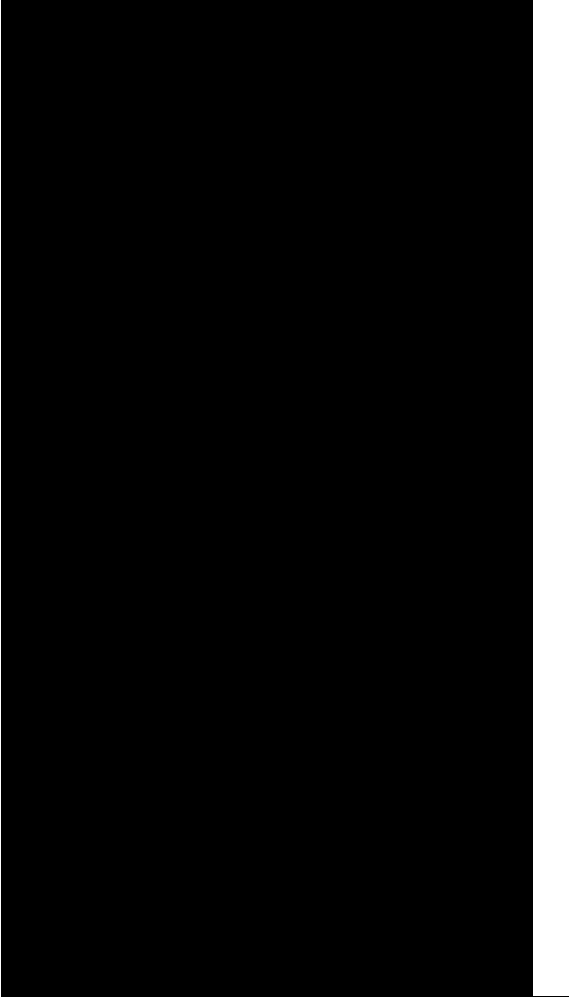
[REDACTED]

[REDACTED]

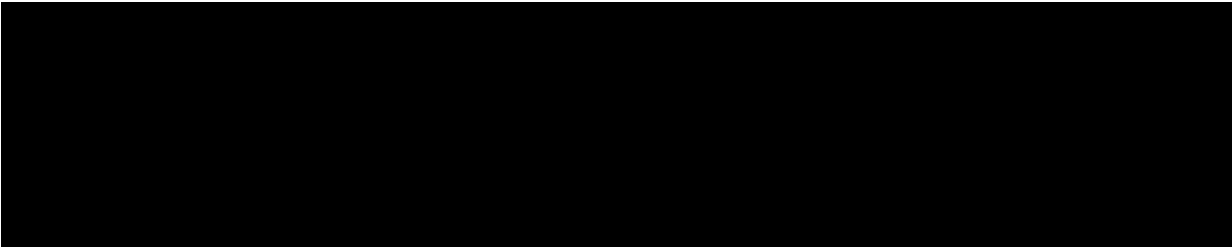
[REDACTED]

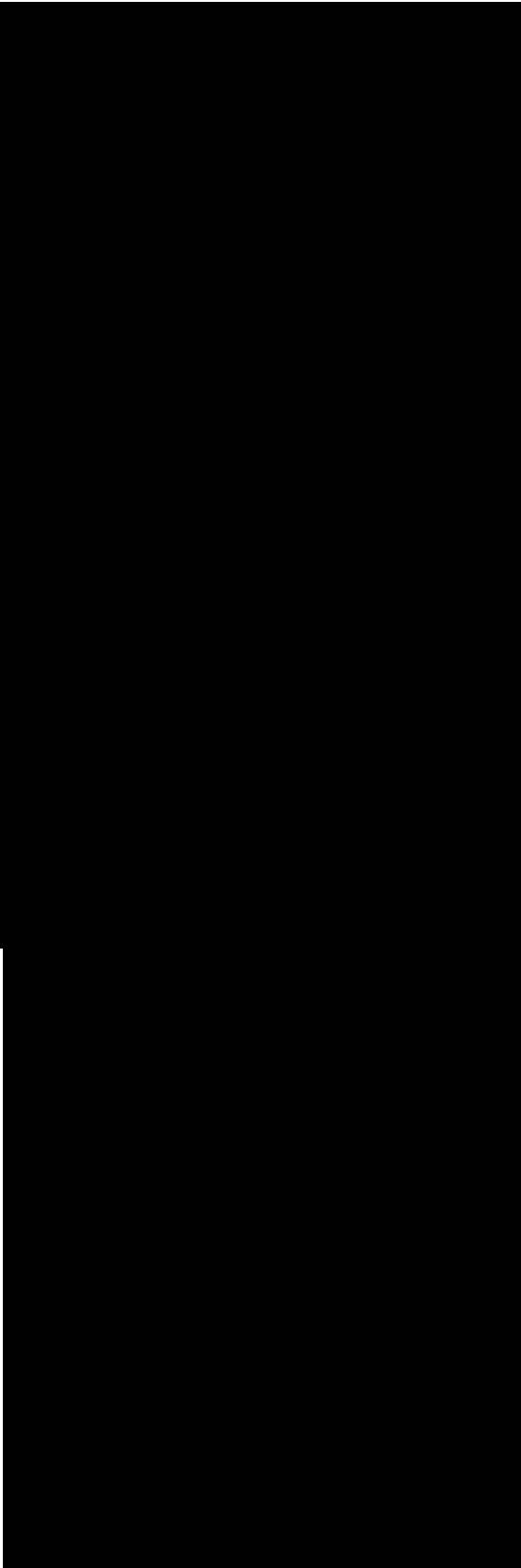

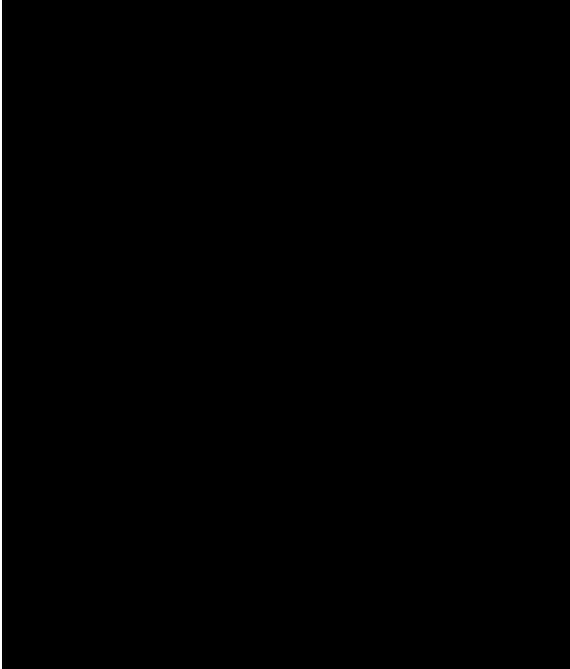
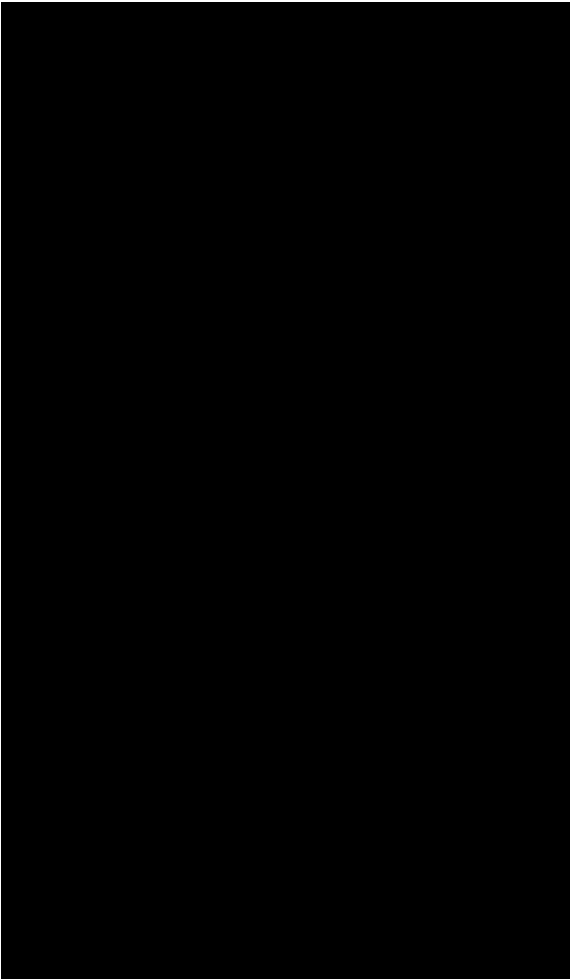
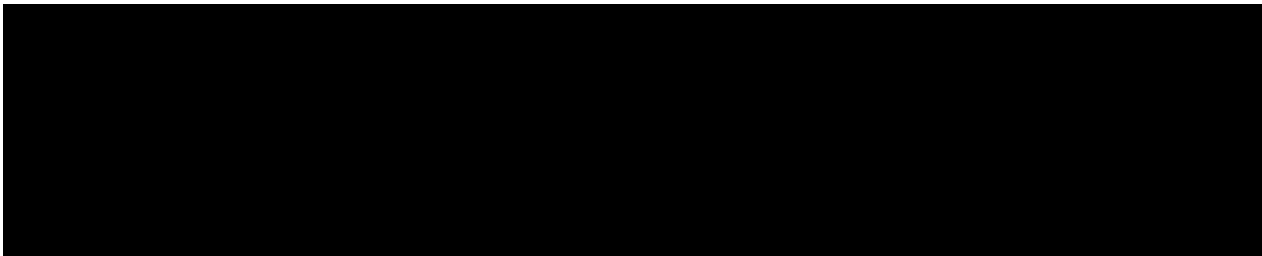
[REDACTED]

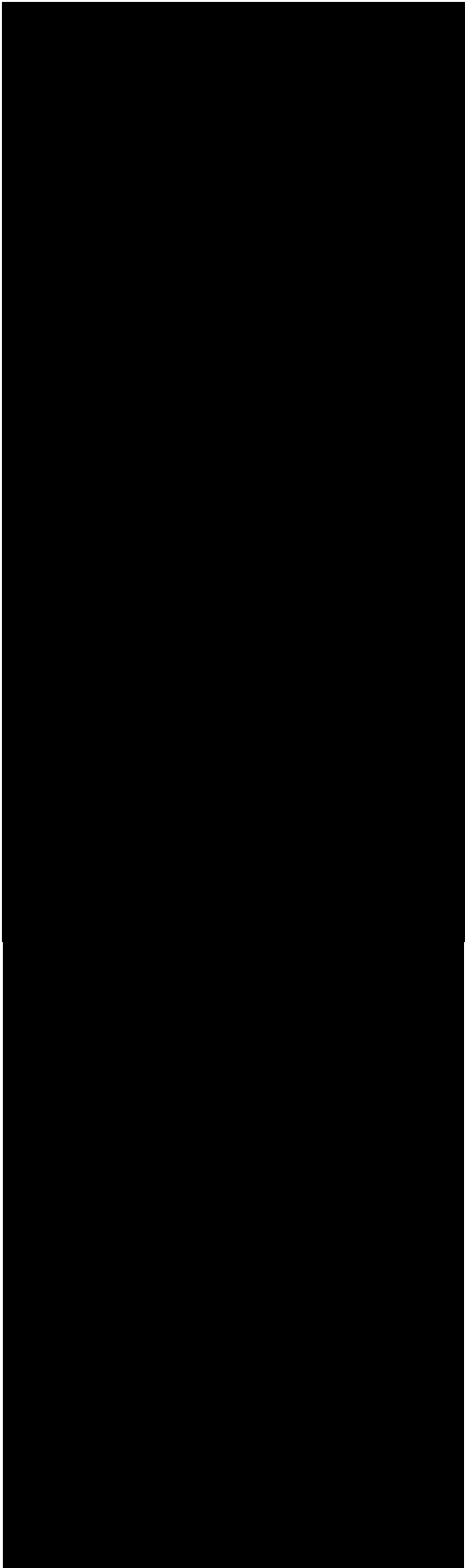
[REDACTED]

[REDACTED]

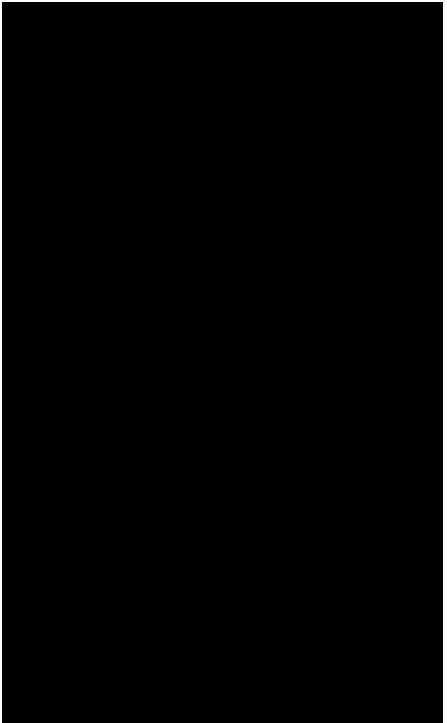
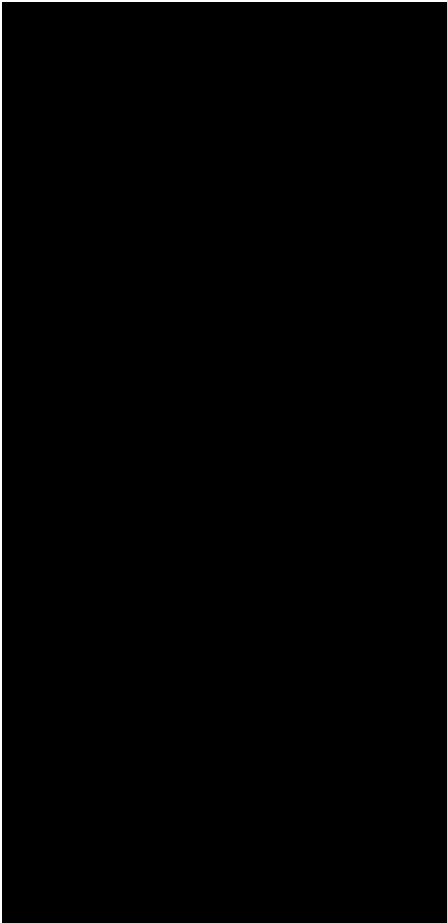

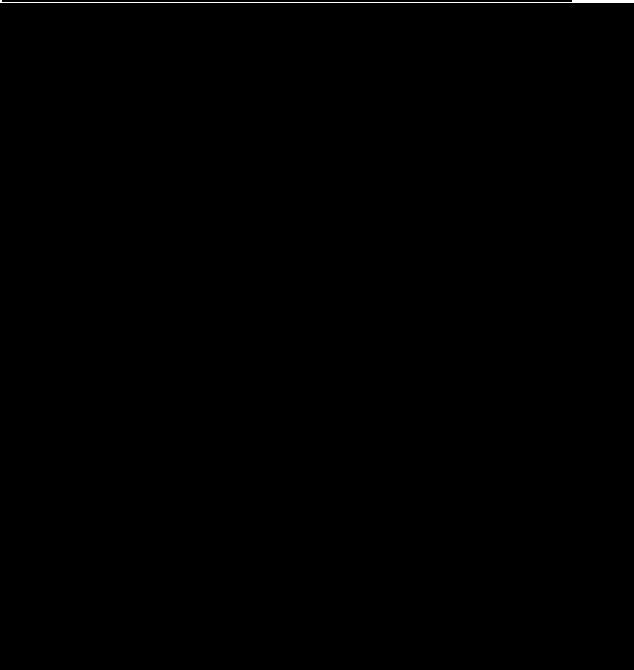
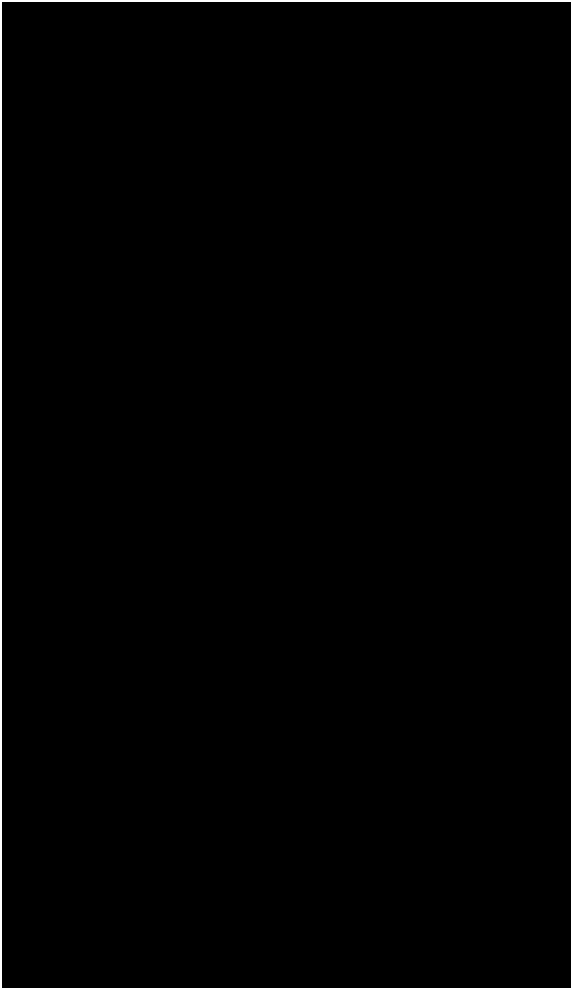
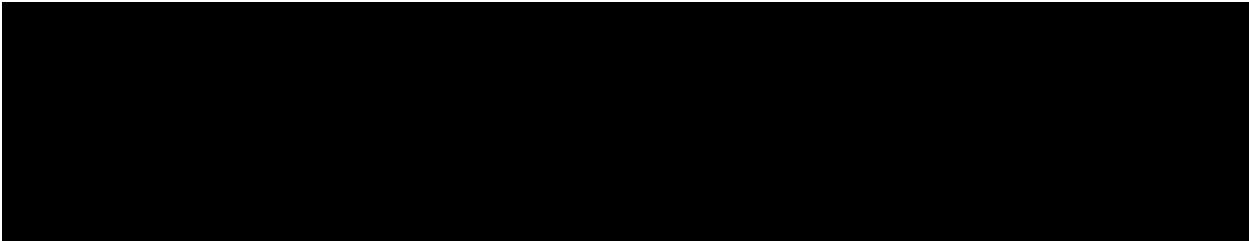

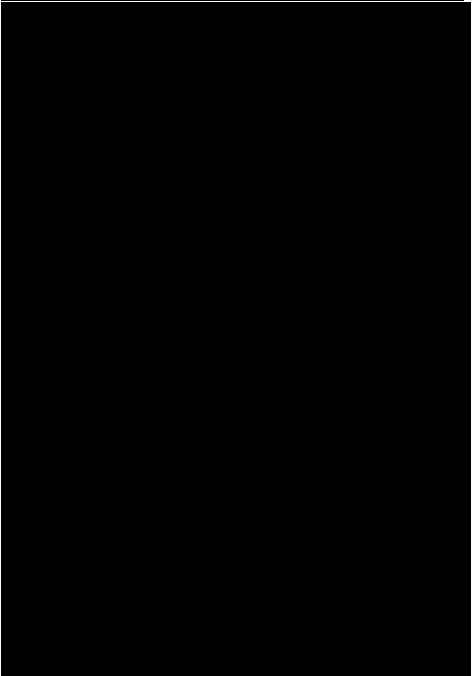
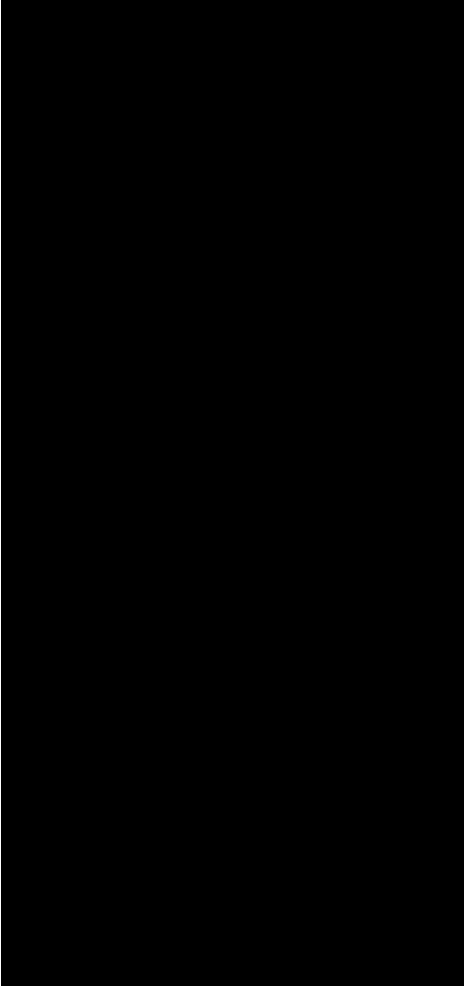
[REDACTED]

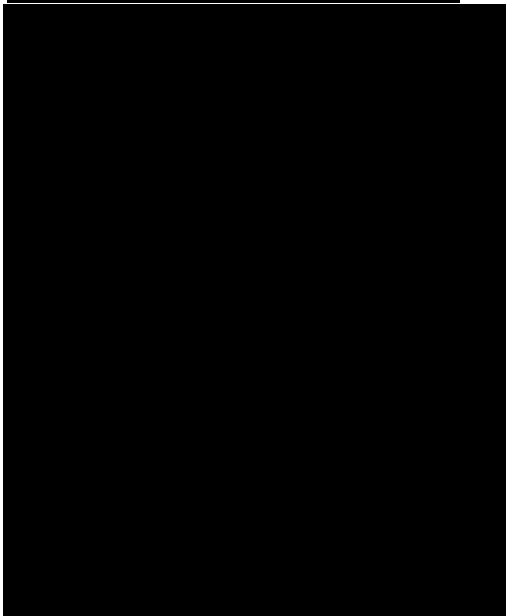
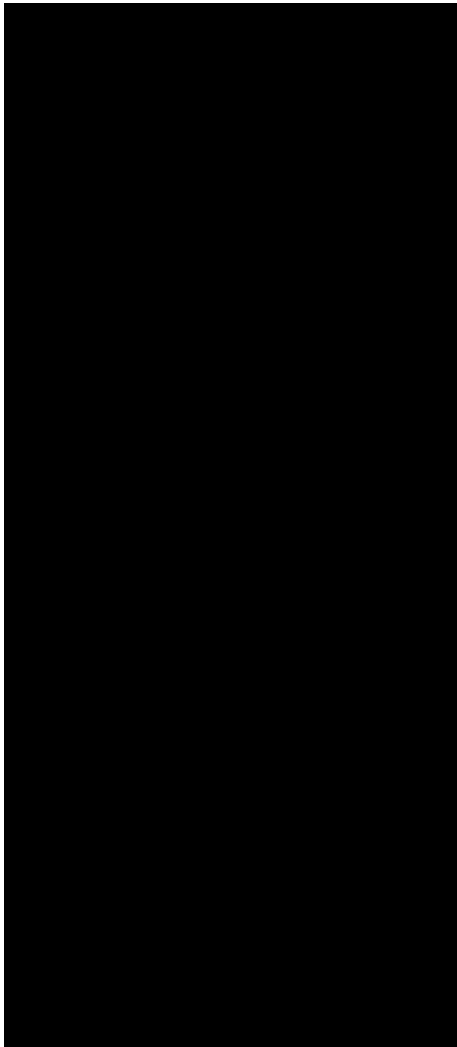
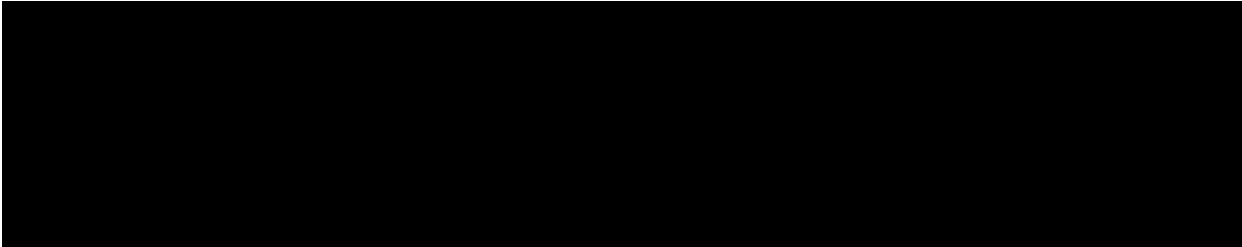
[REDACTED]

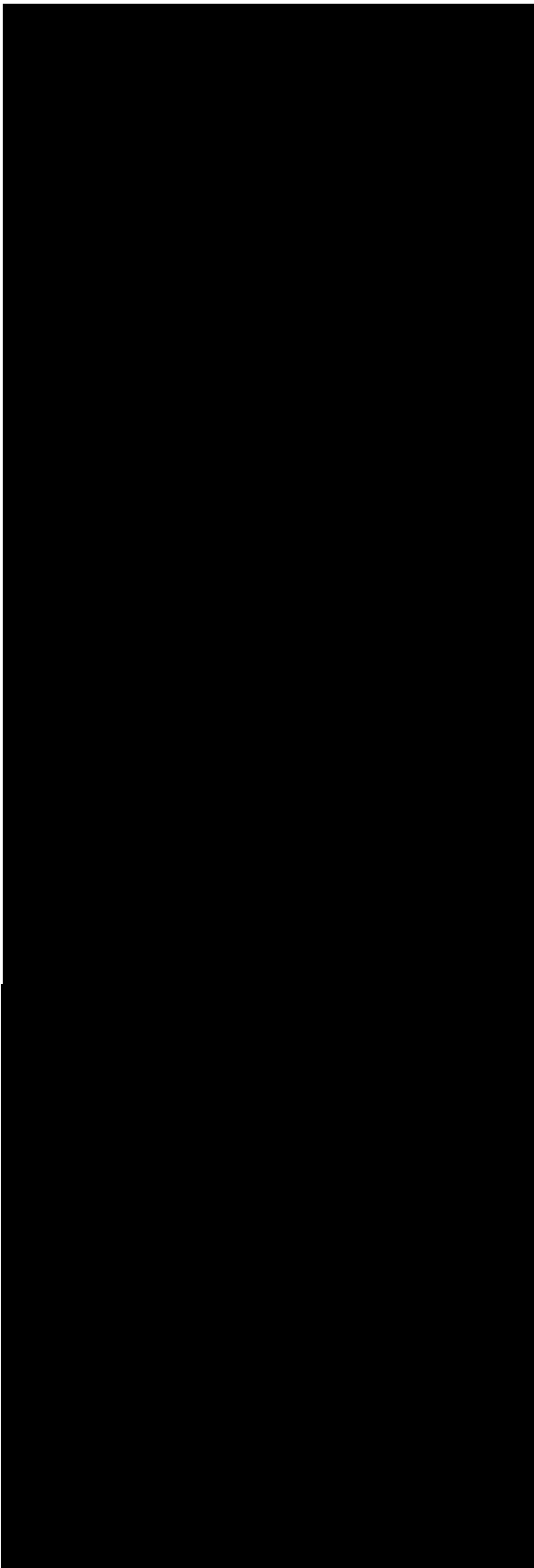
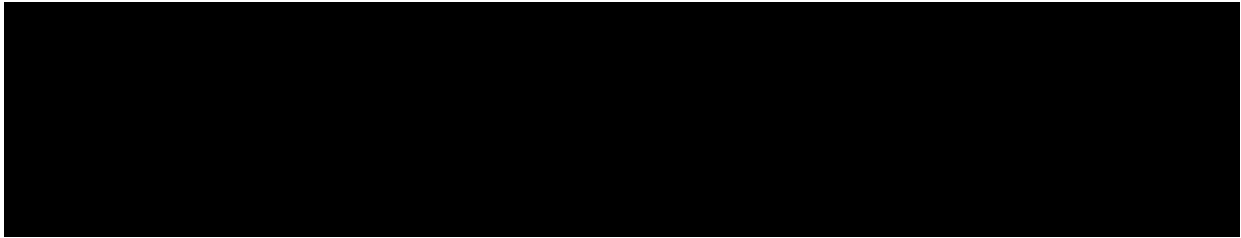
[REDACTED]

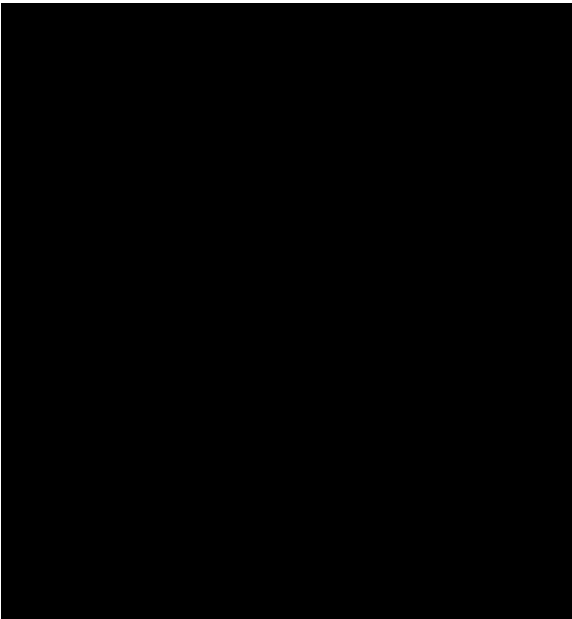
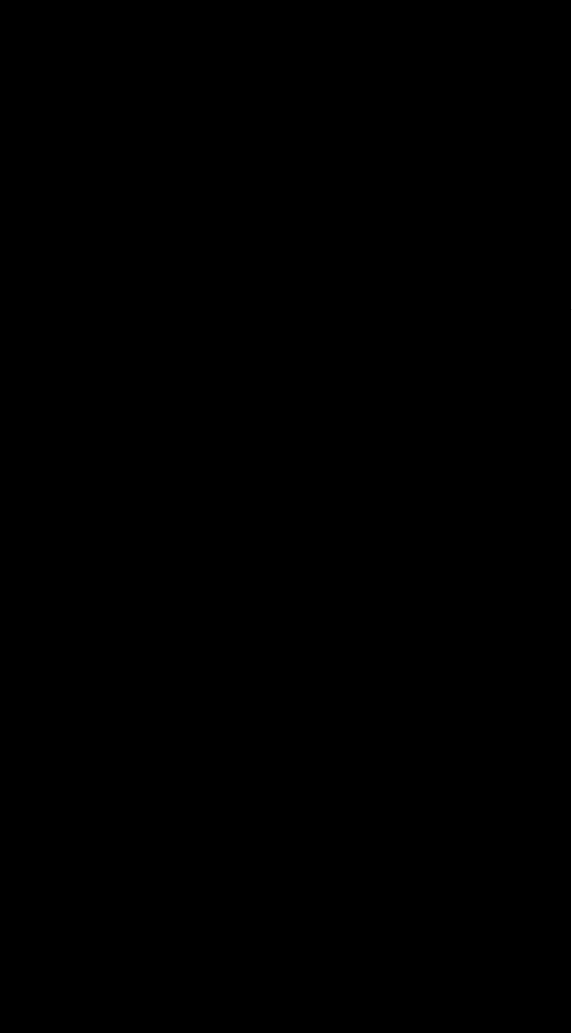
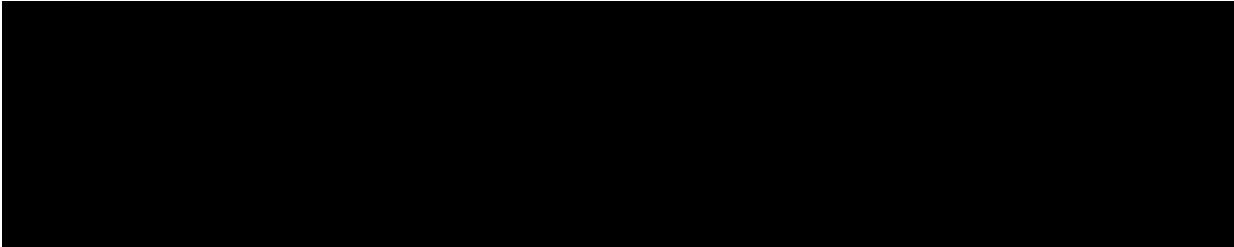

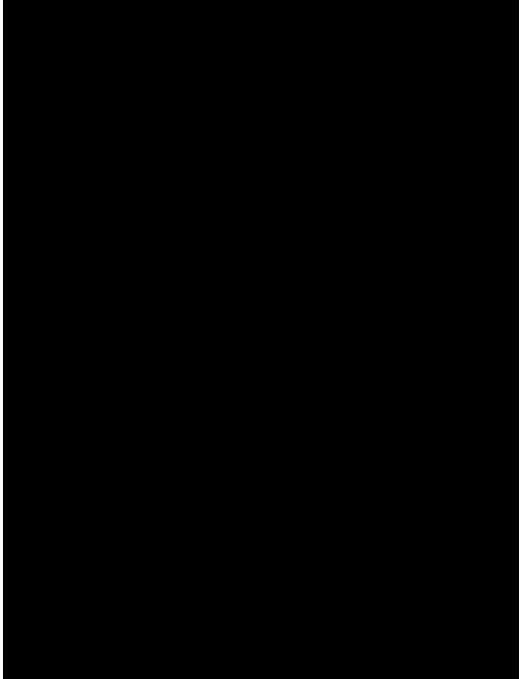
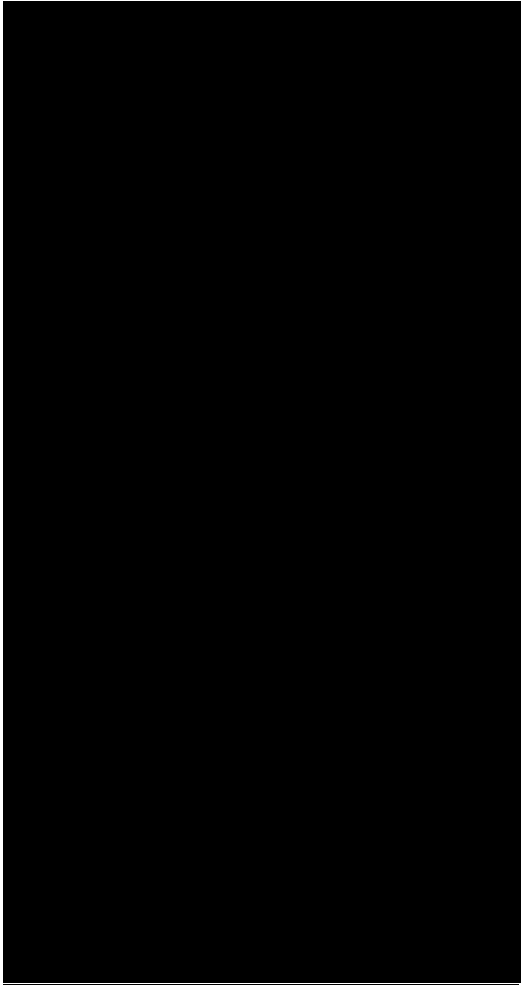

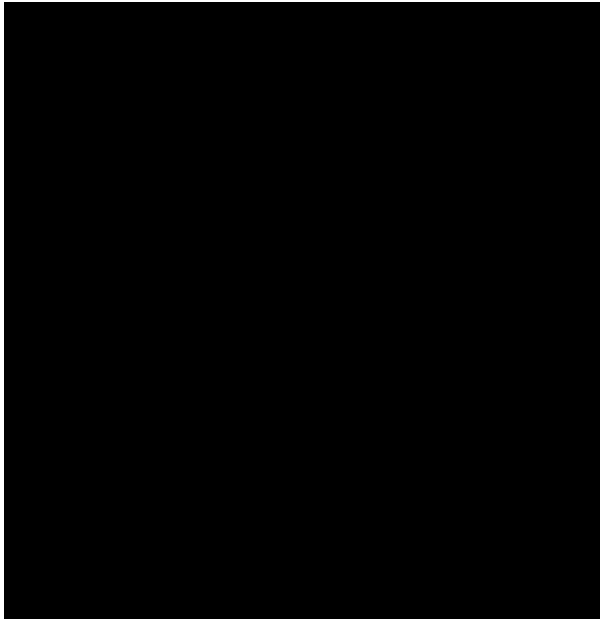

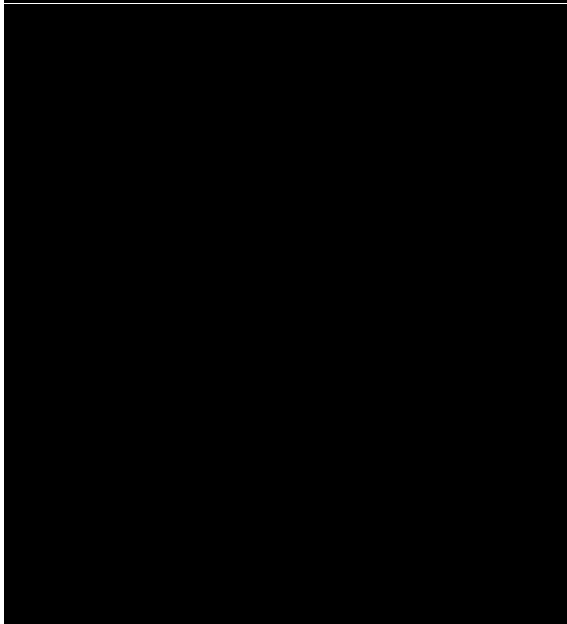
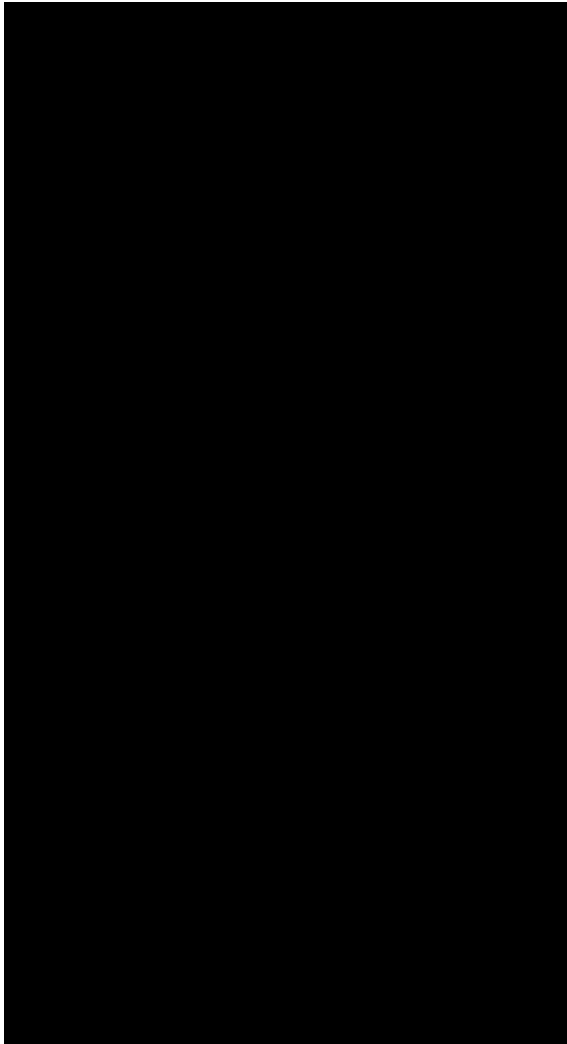

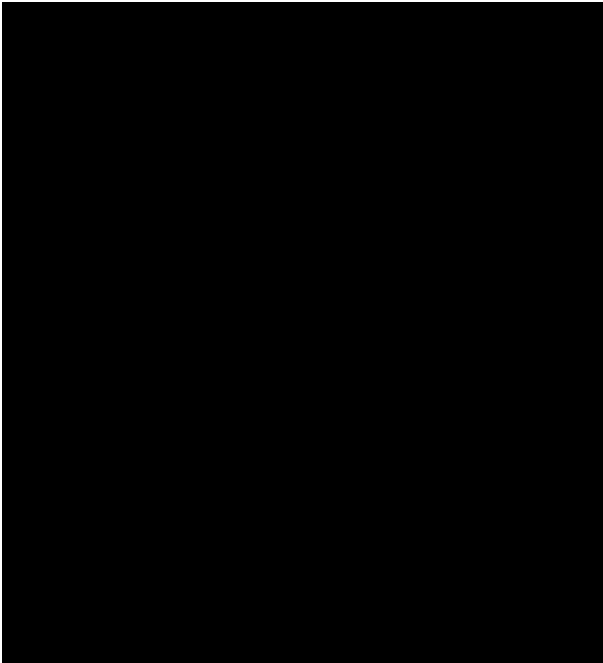
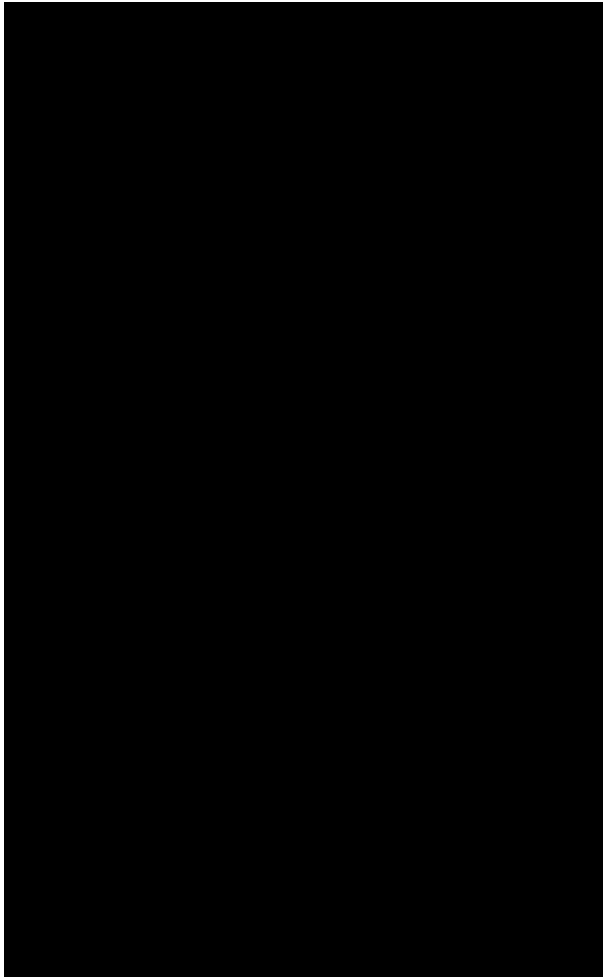

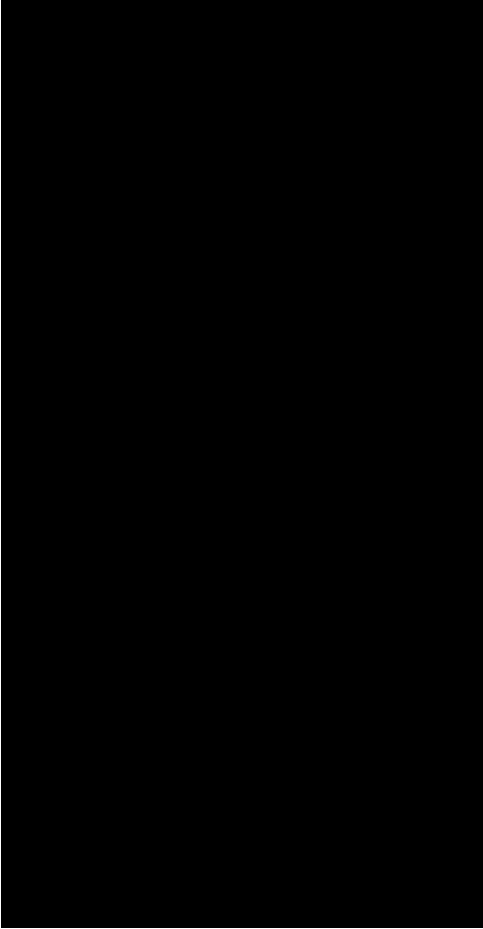

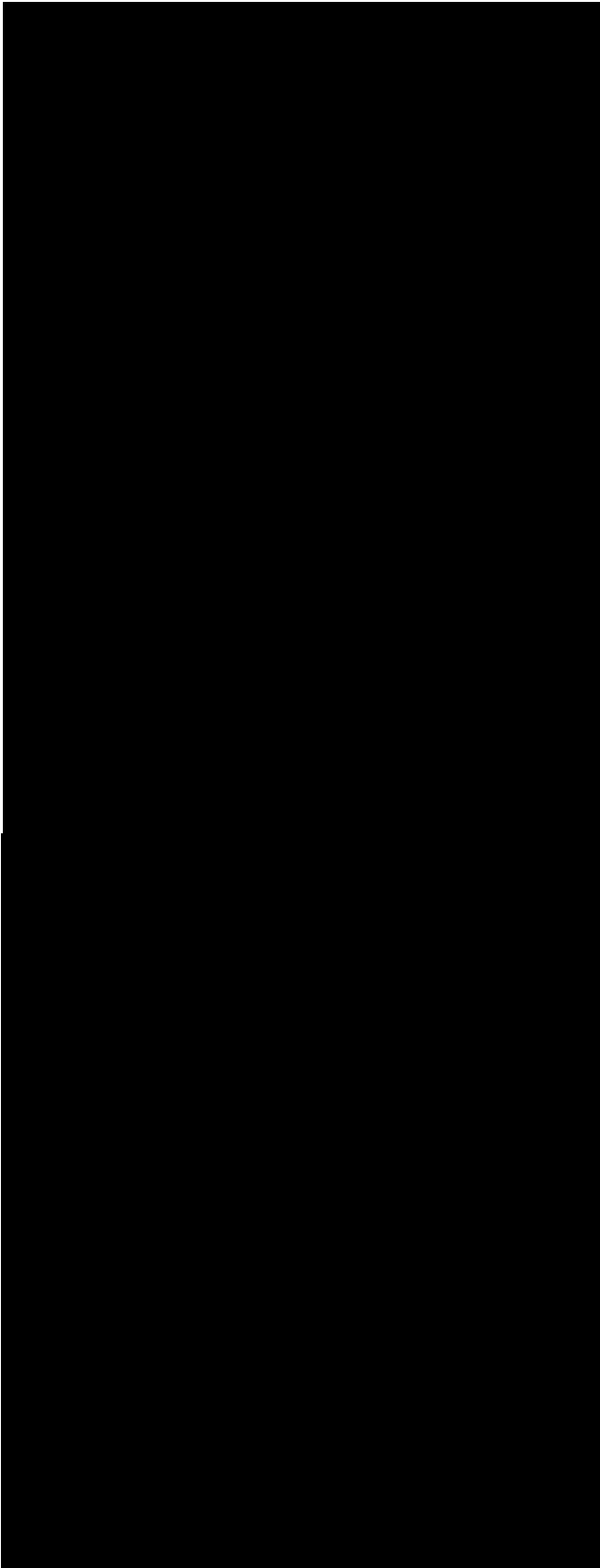
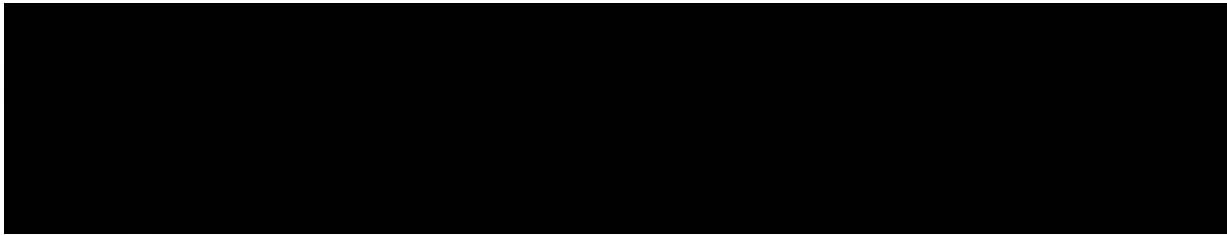

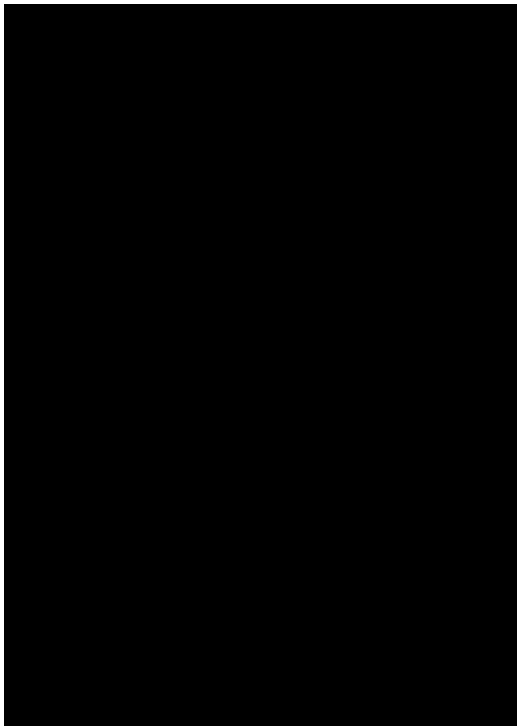
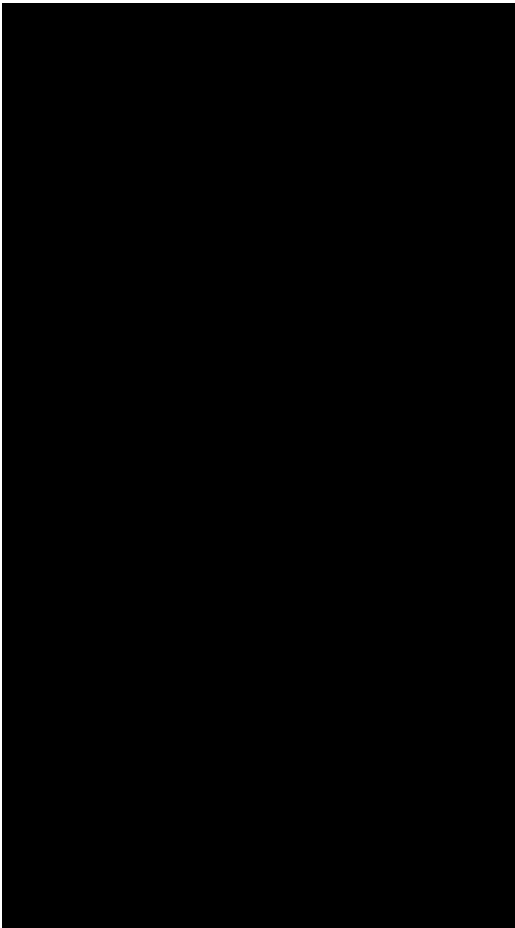

[REDACTED]

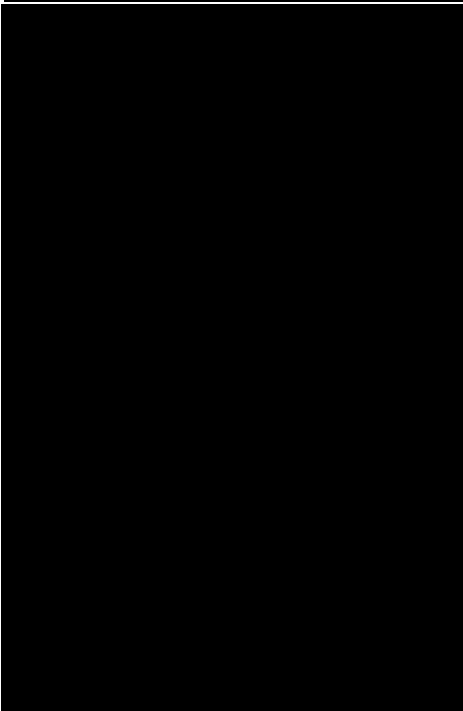
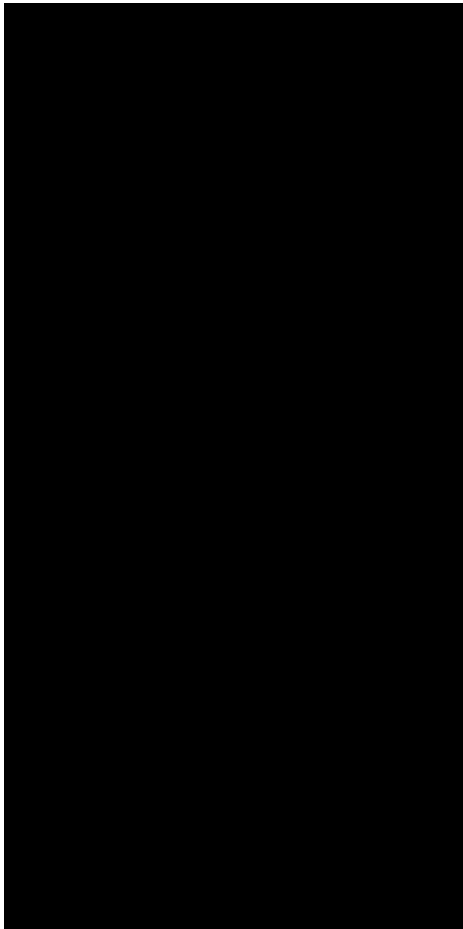
[REDACTED]

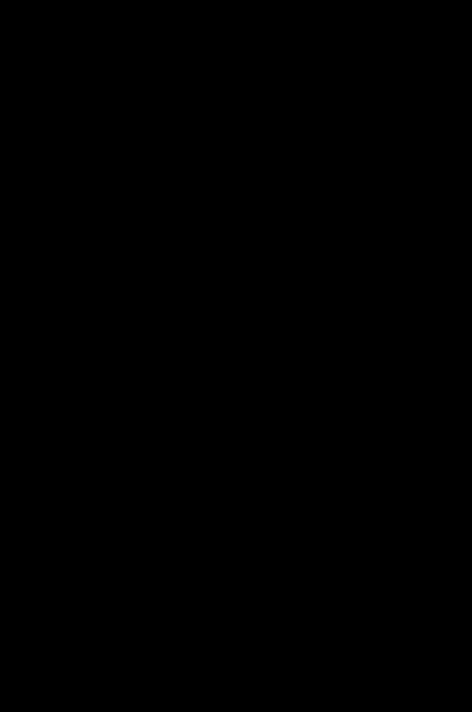
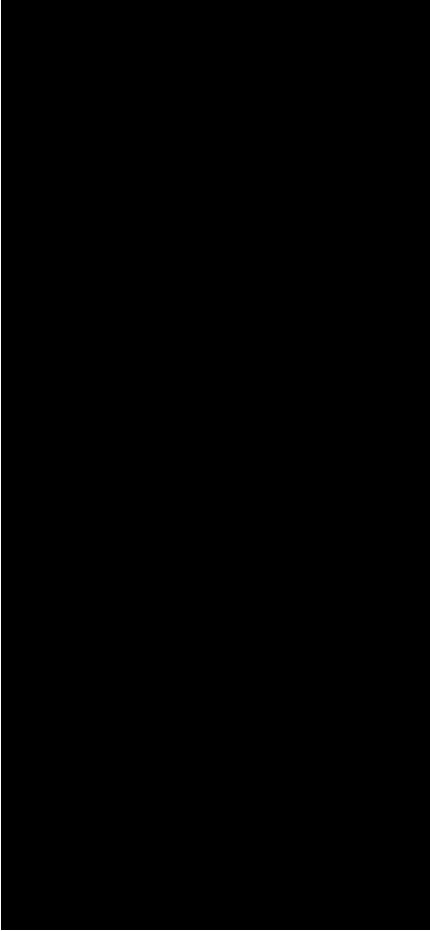

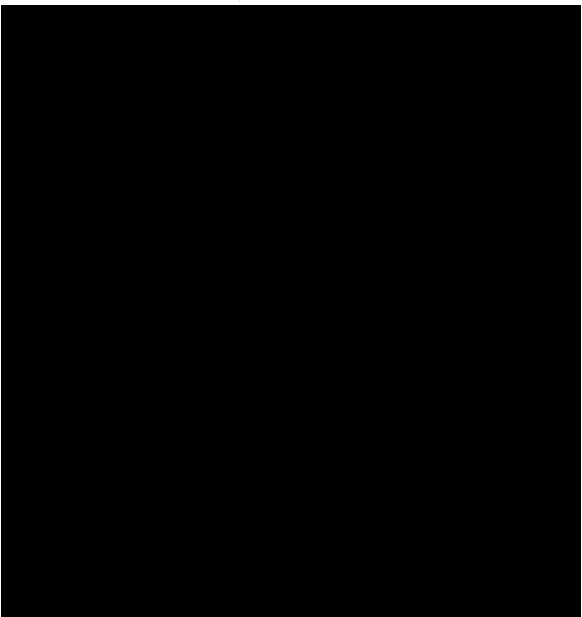
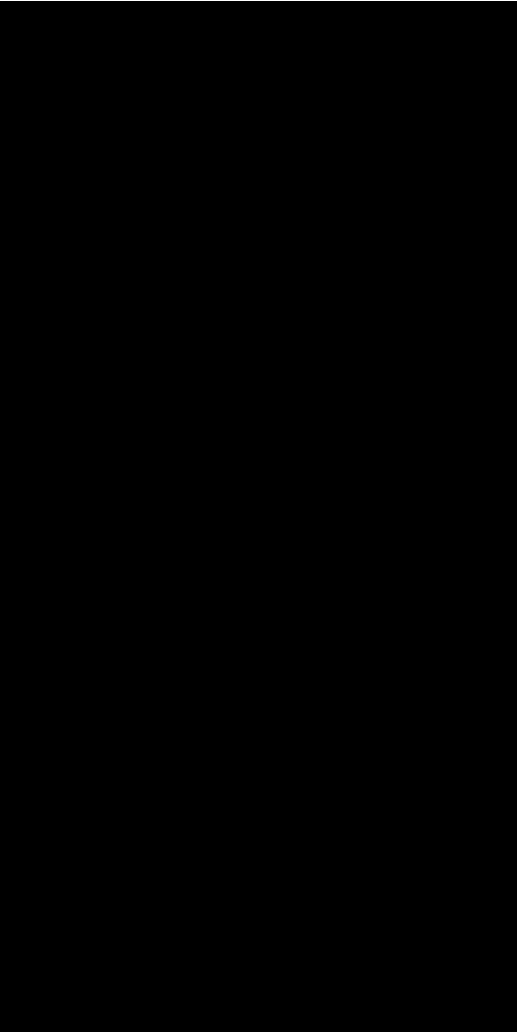
[REDACTED]

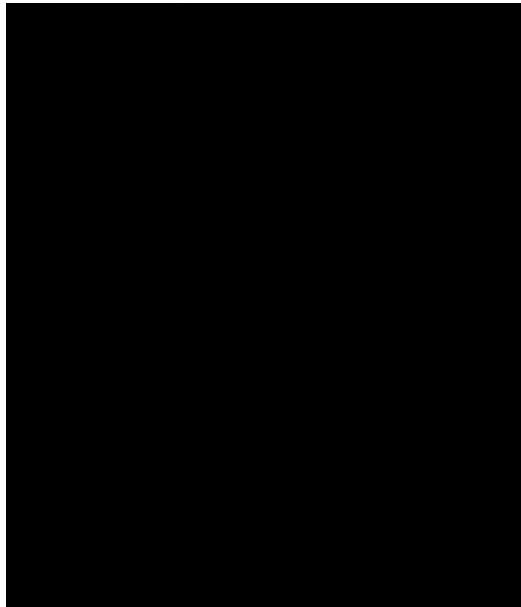
[REDACTED]

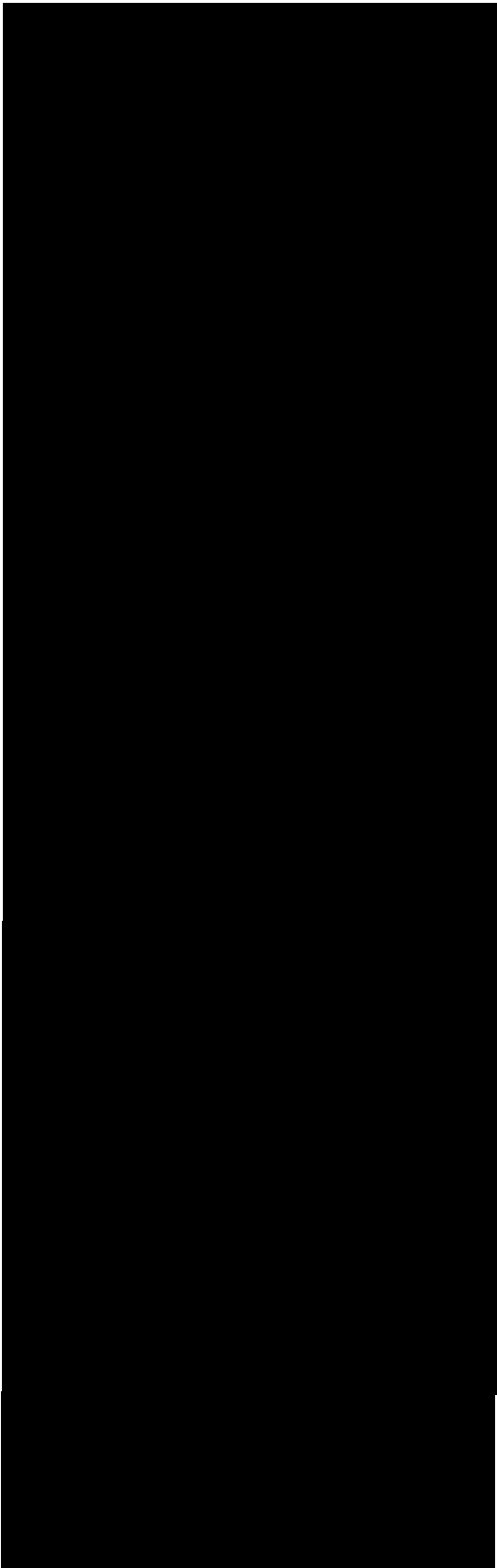
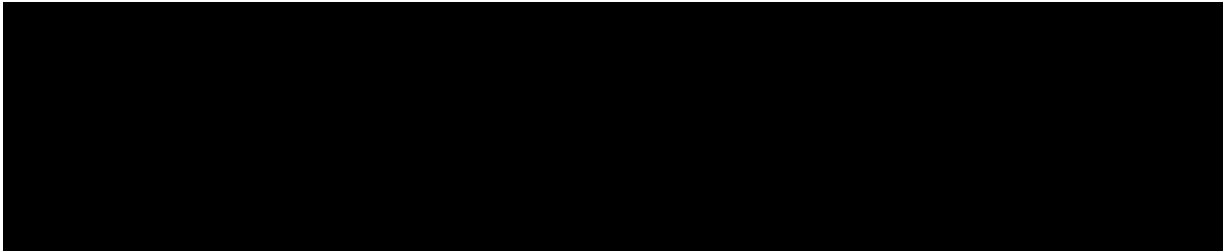
[REDACTED]

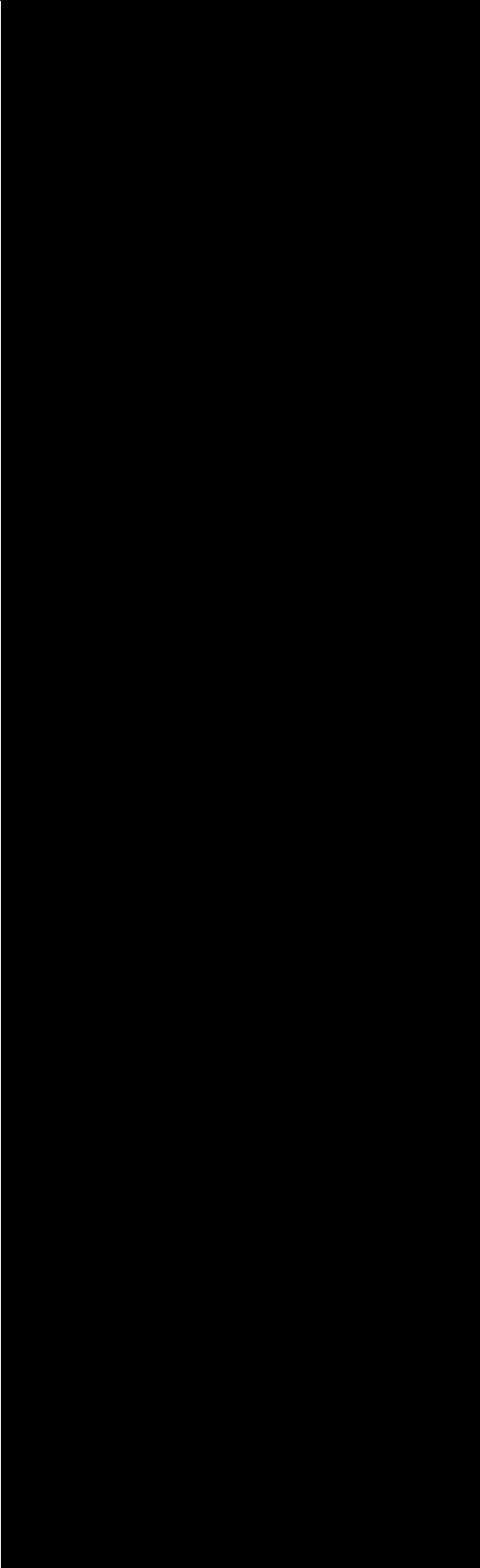
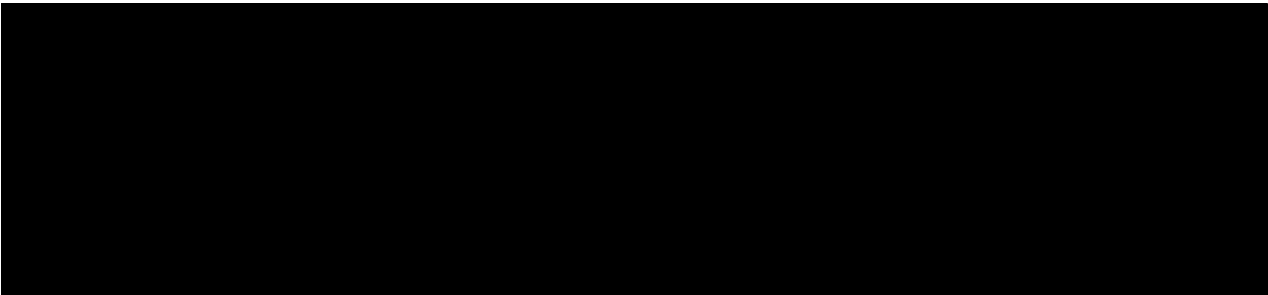

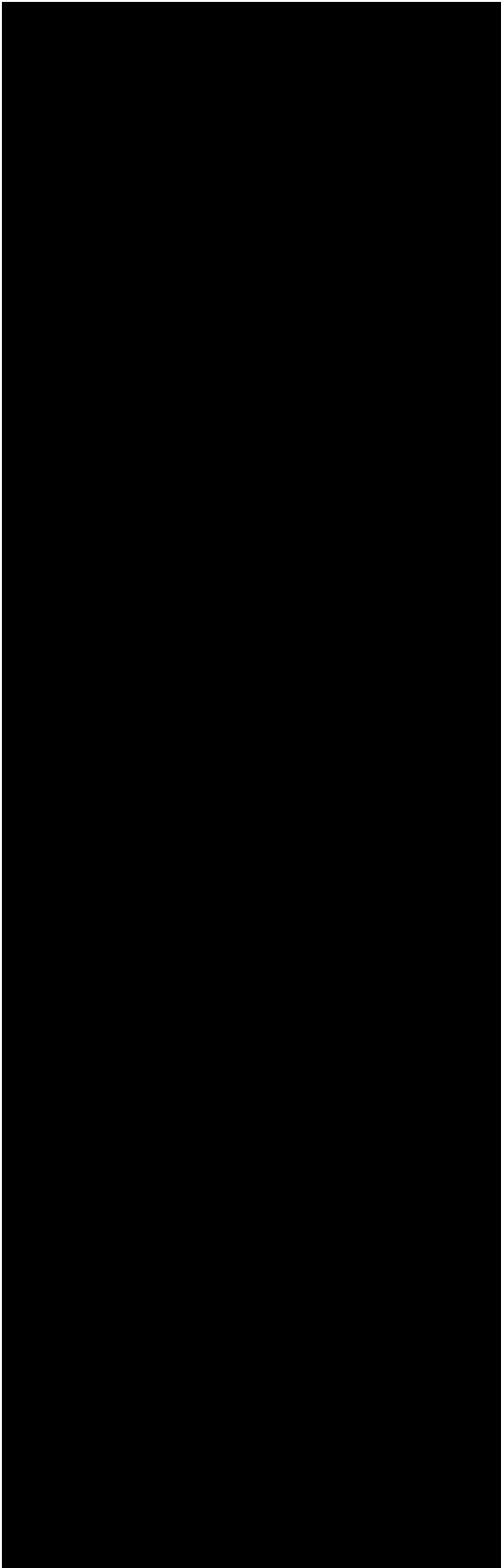
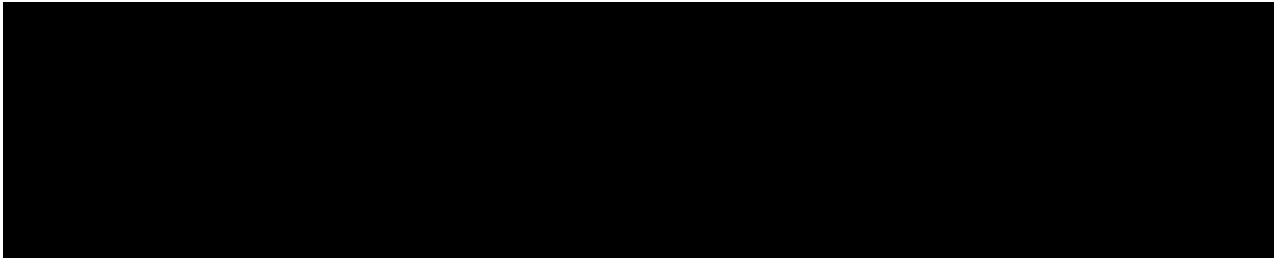

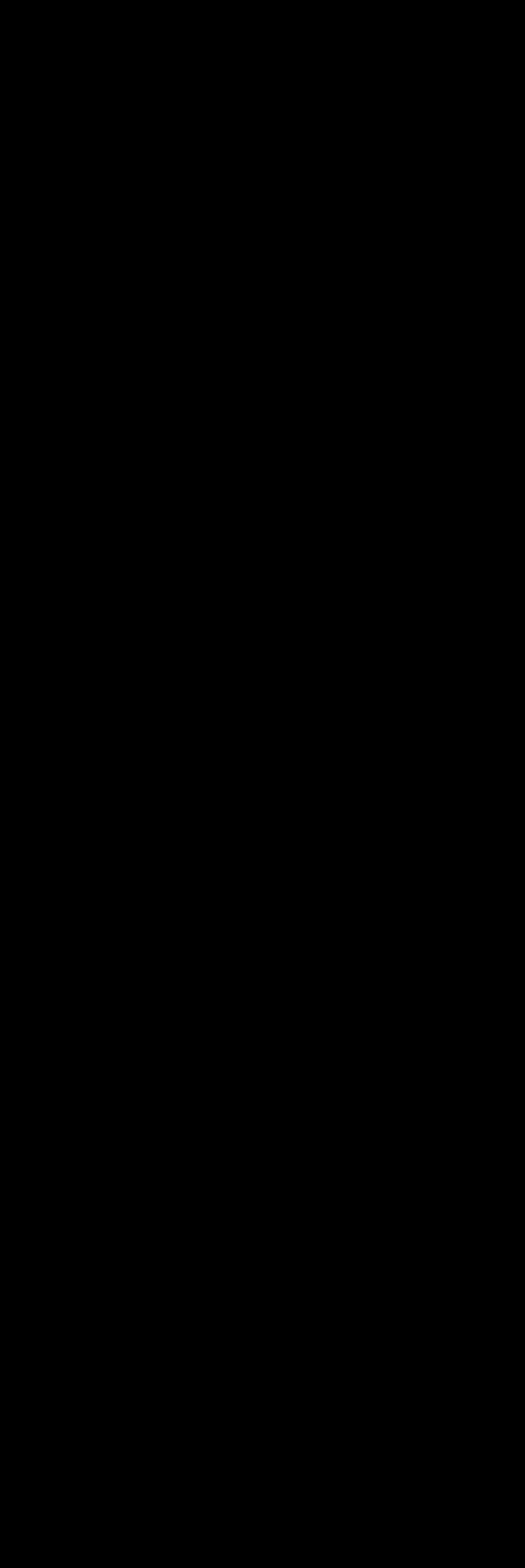
[REDACTED]

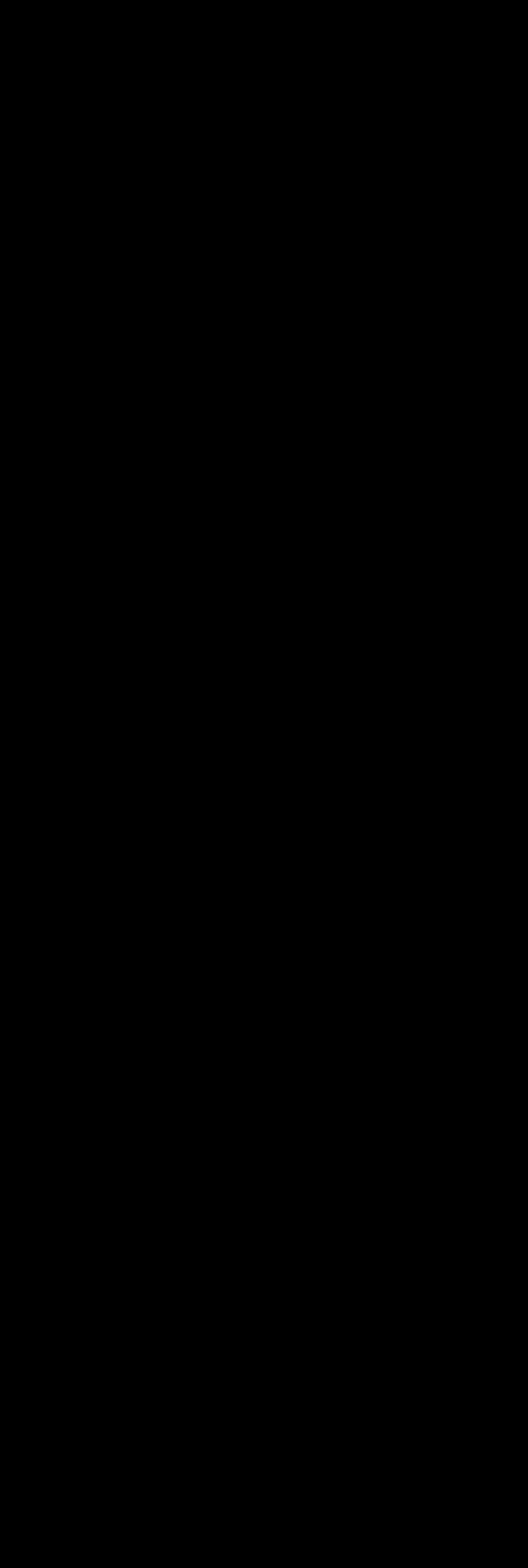
[REDACTED]

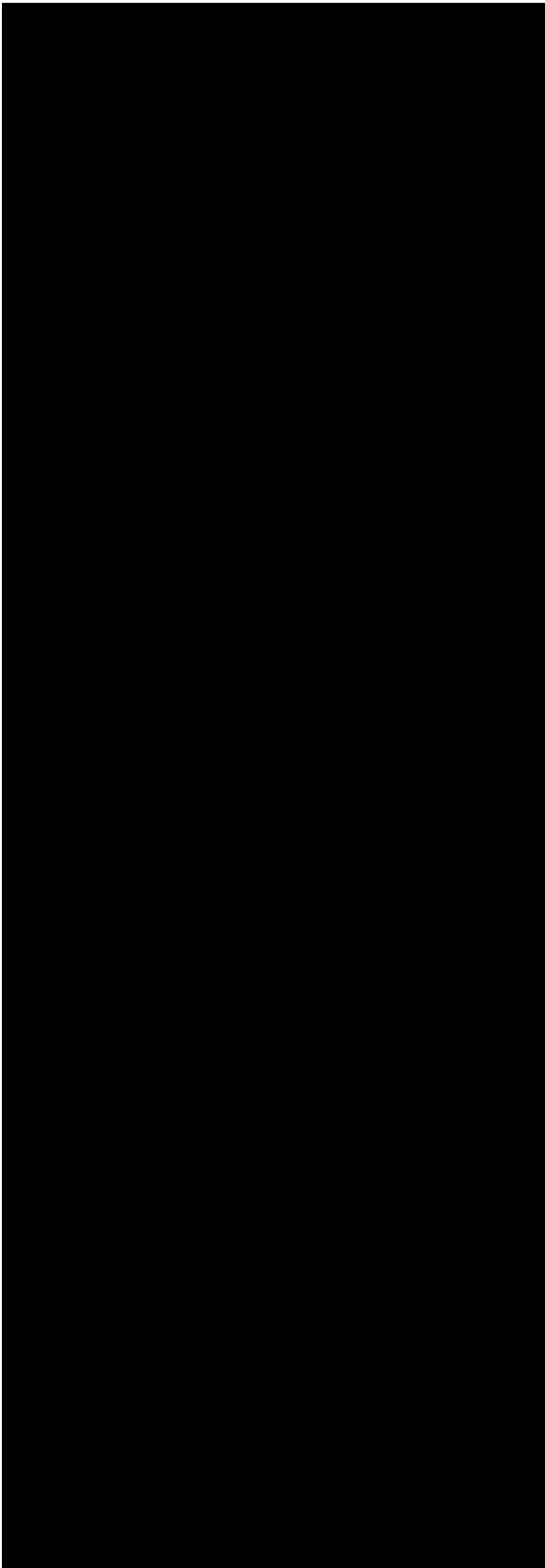
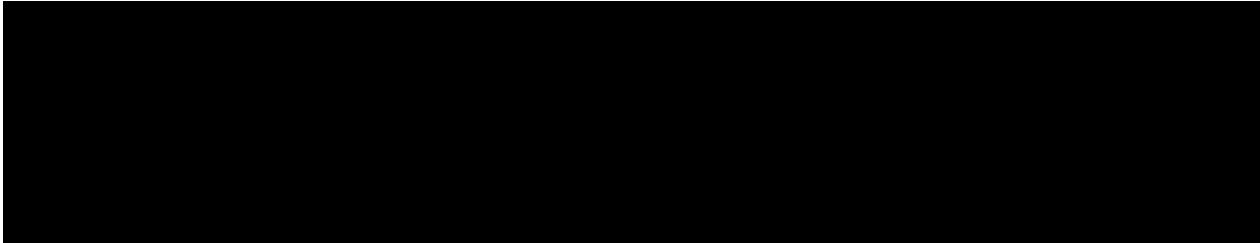

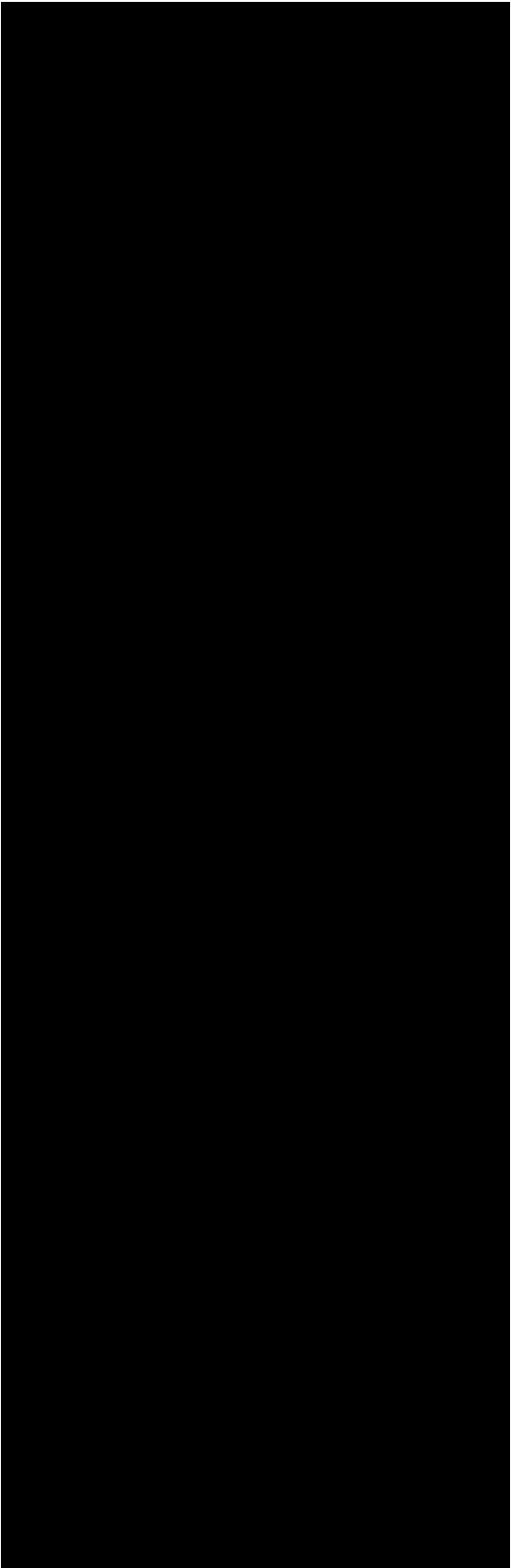
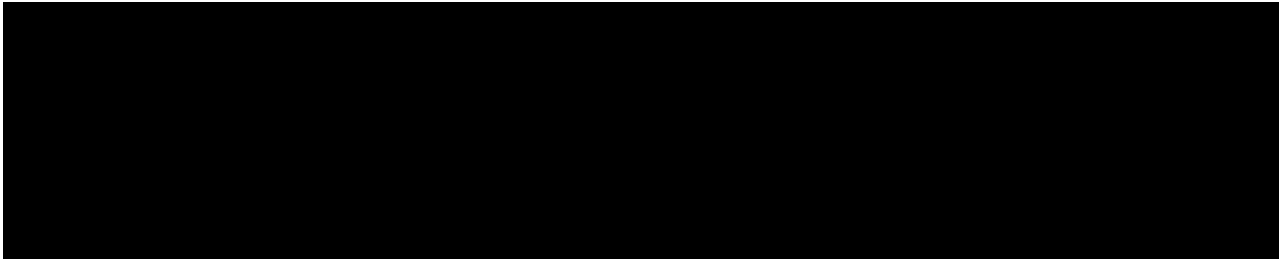

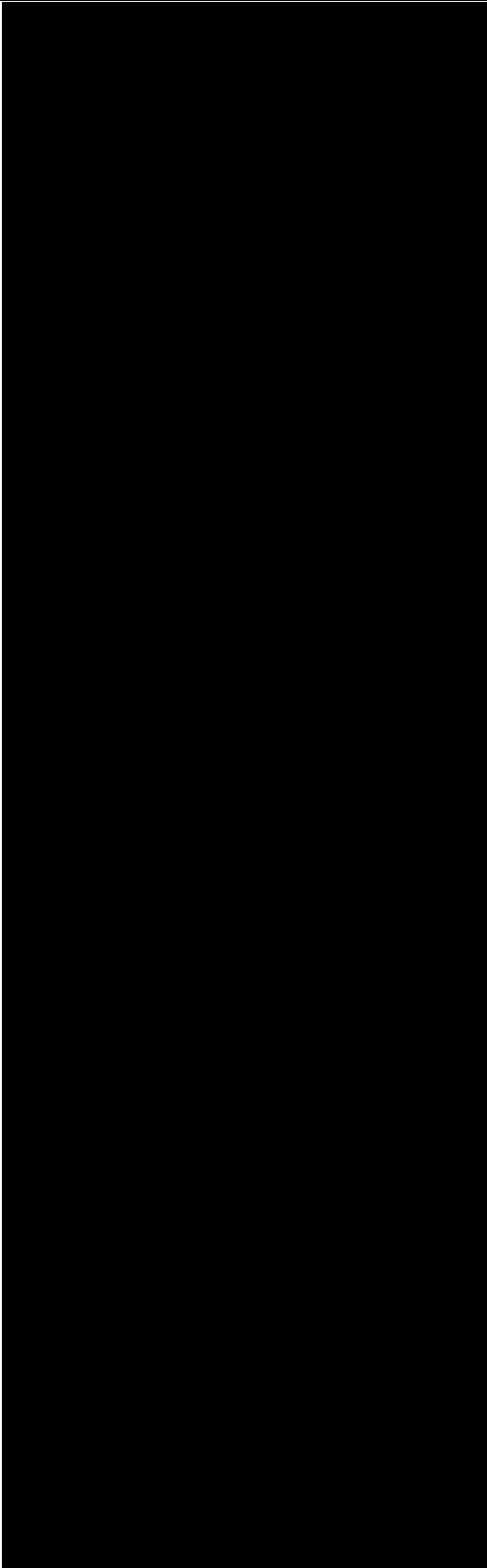
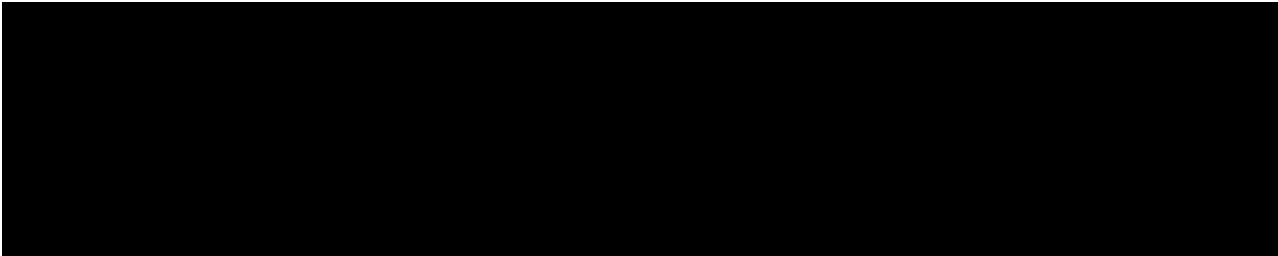

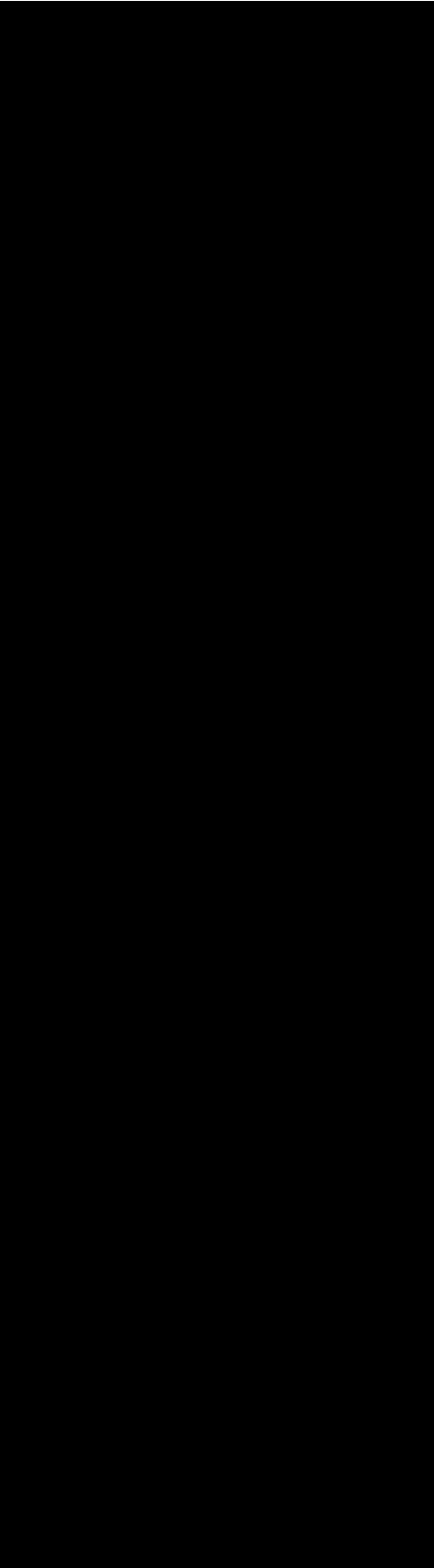
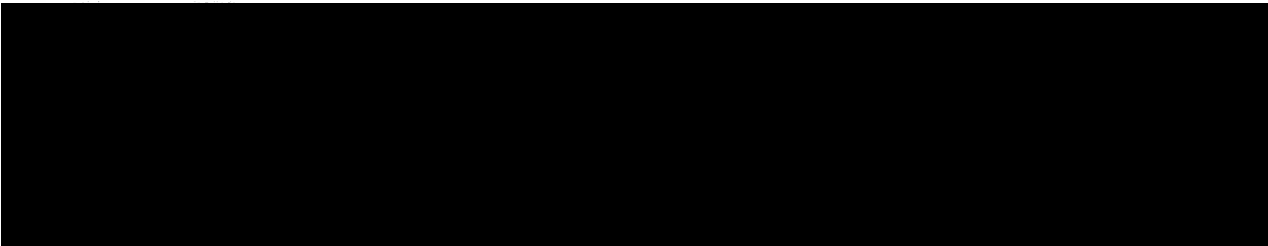

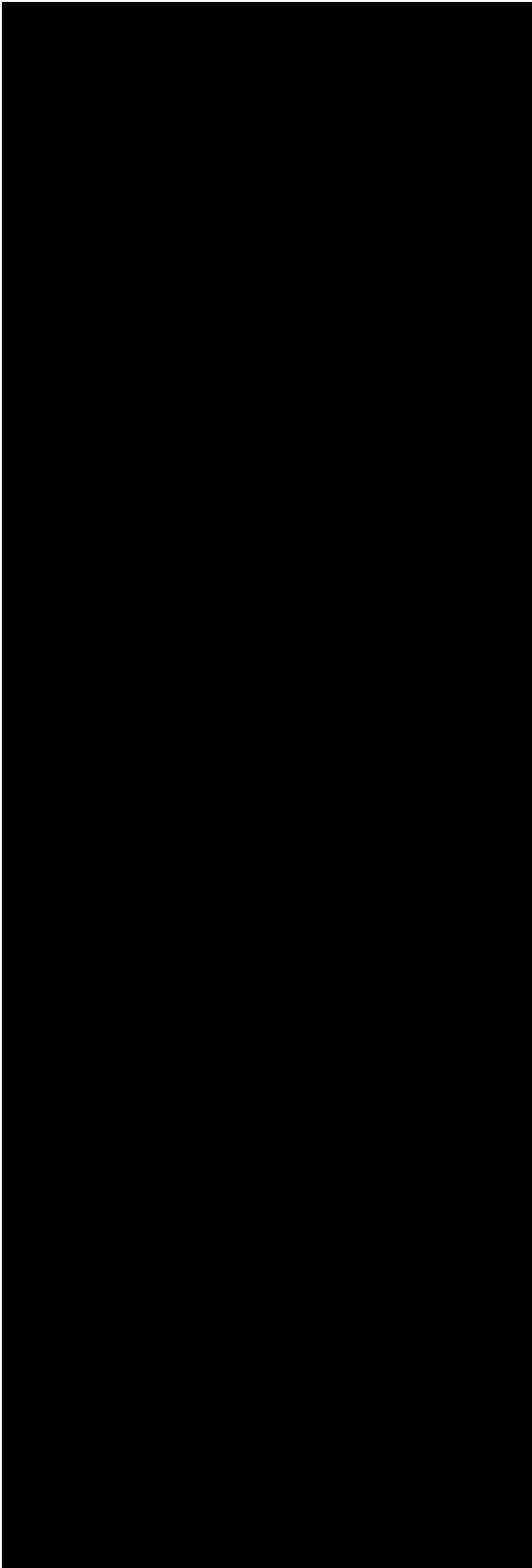
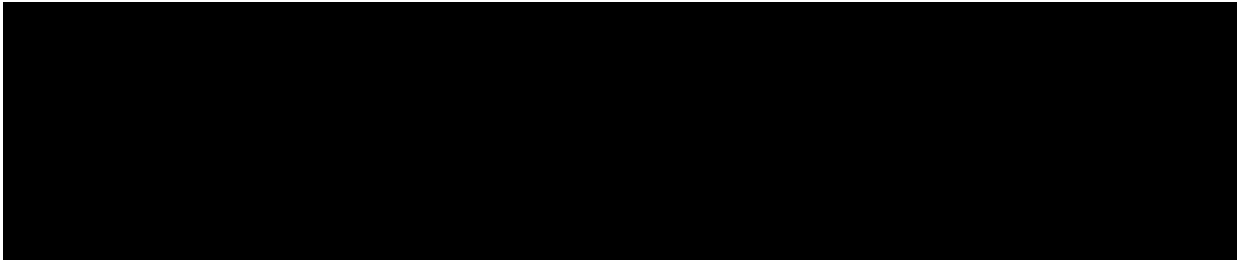

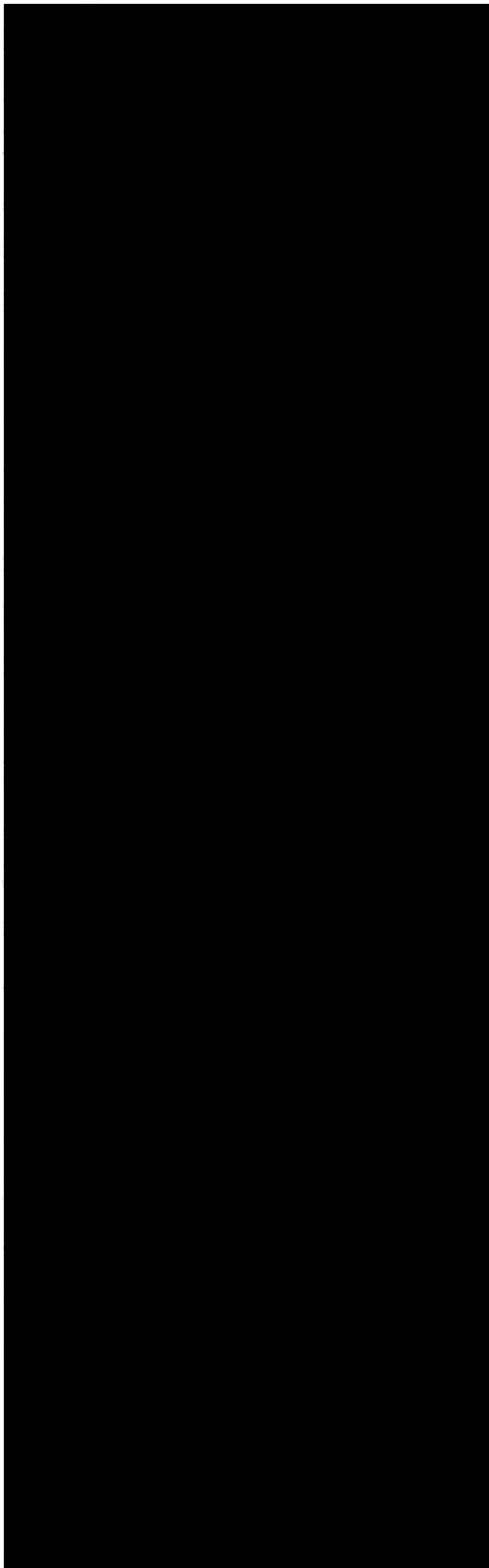
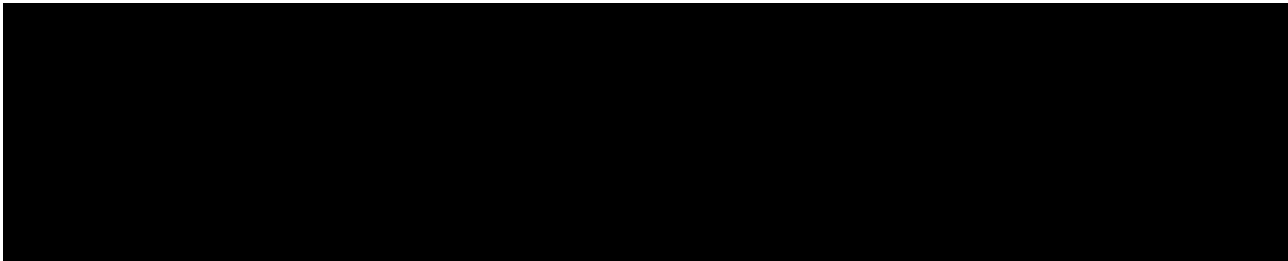

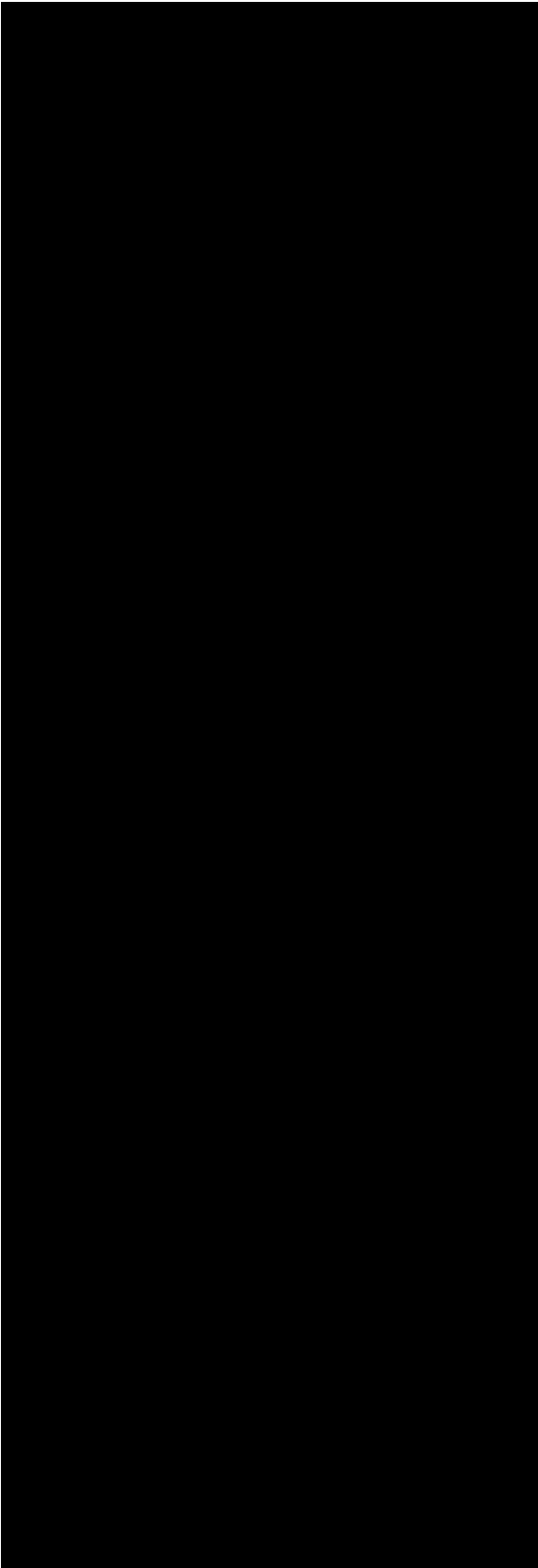
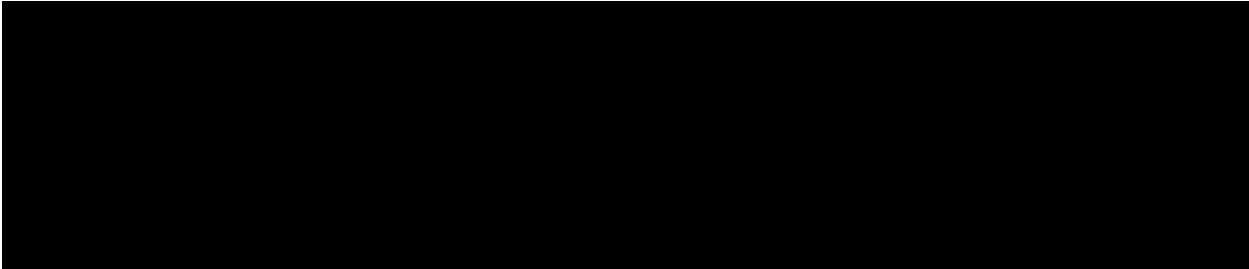

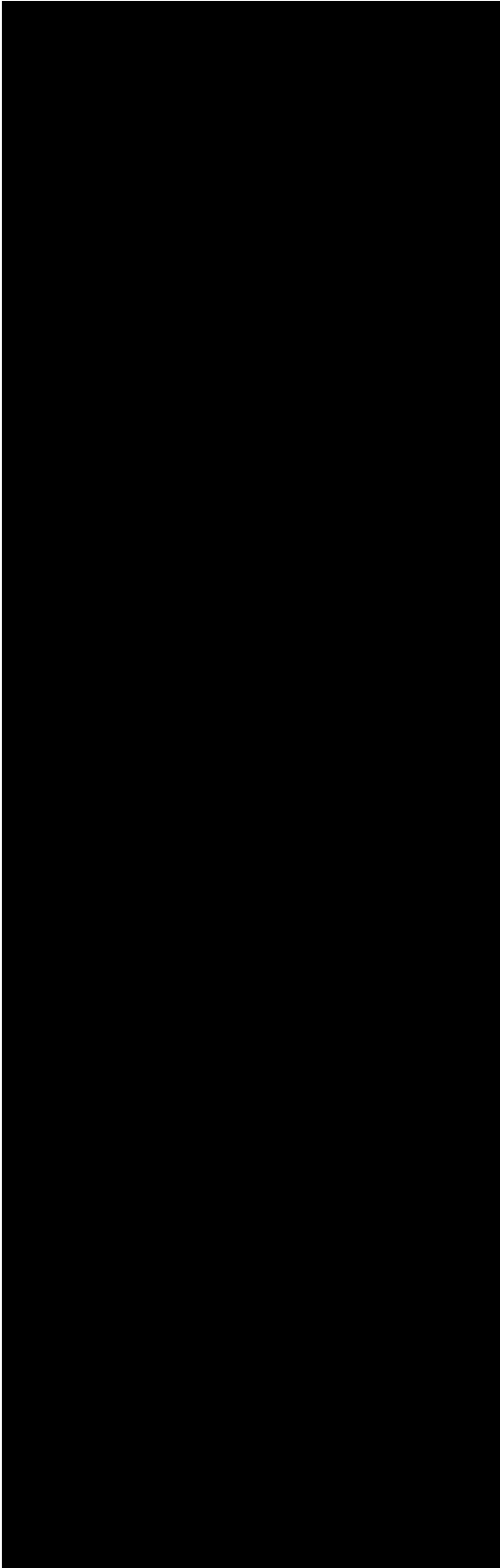
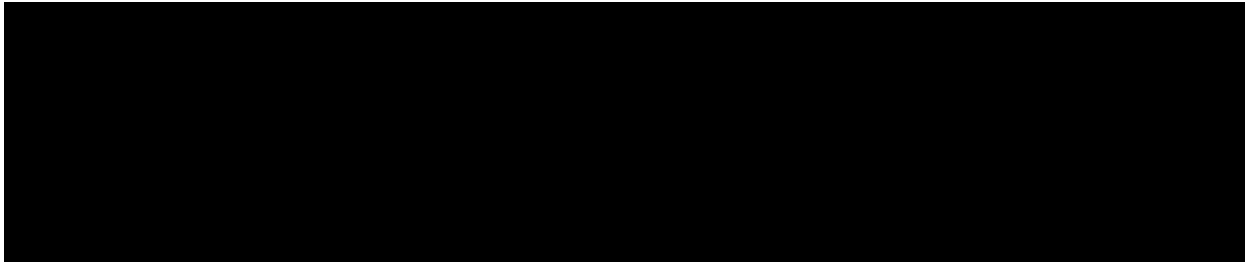

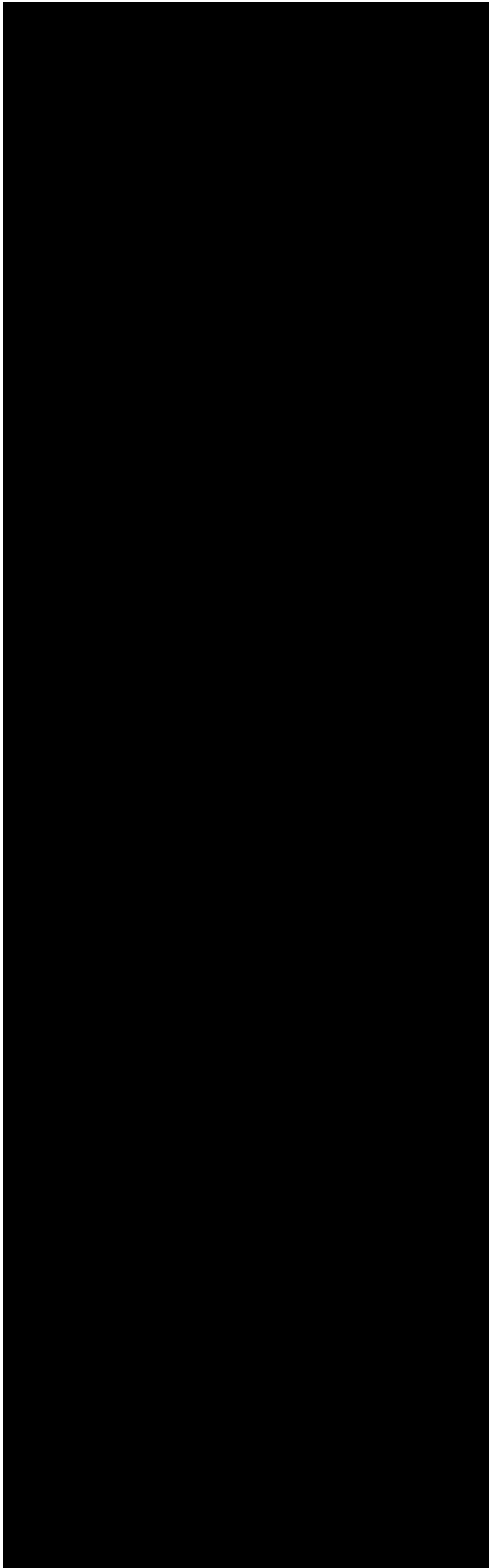

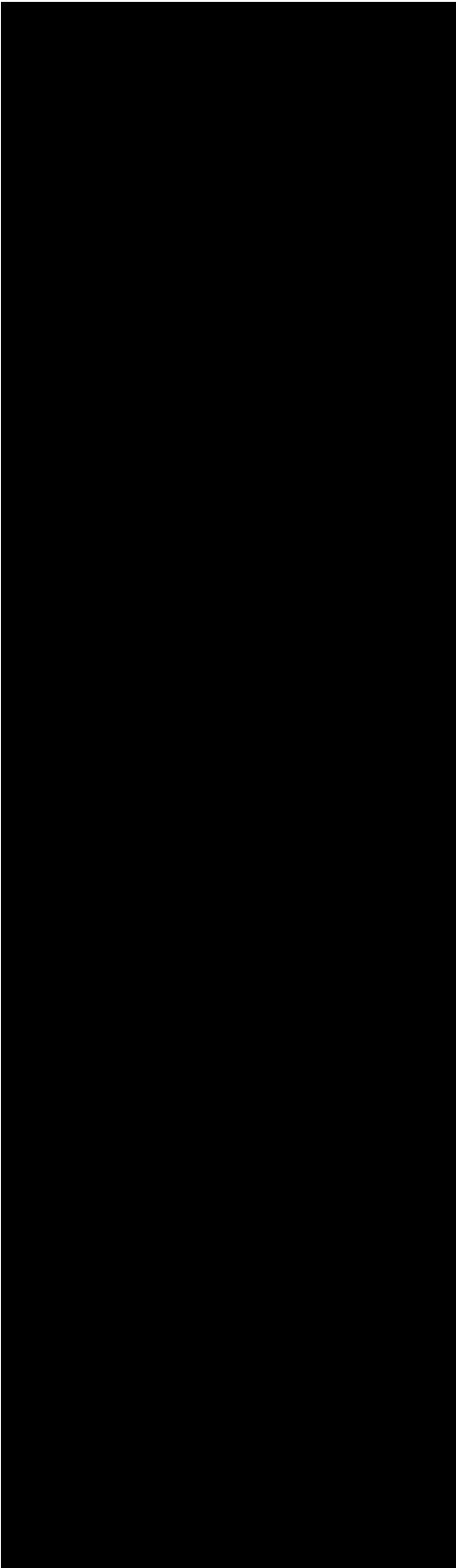

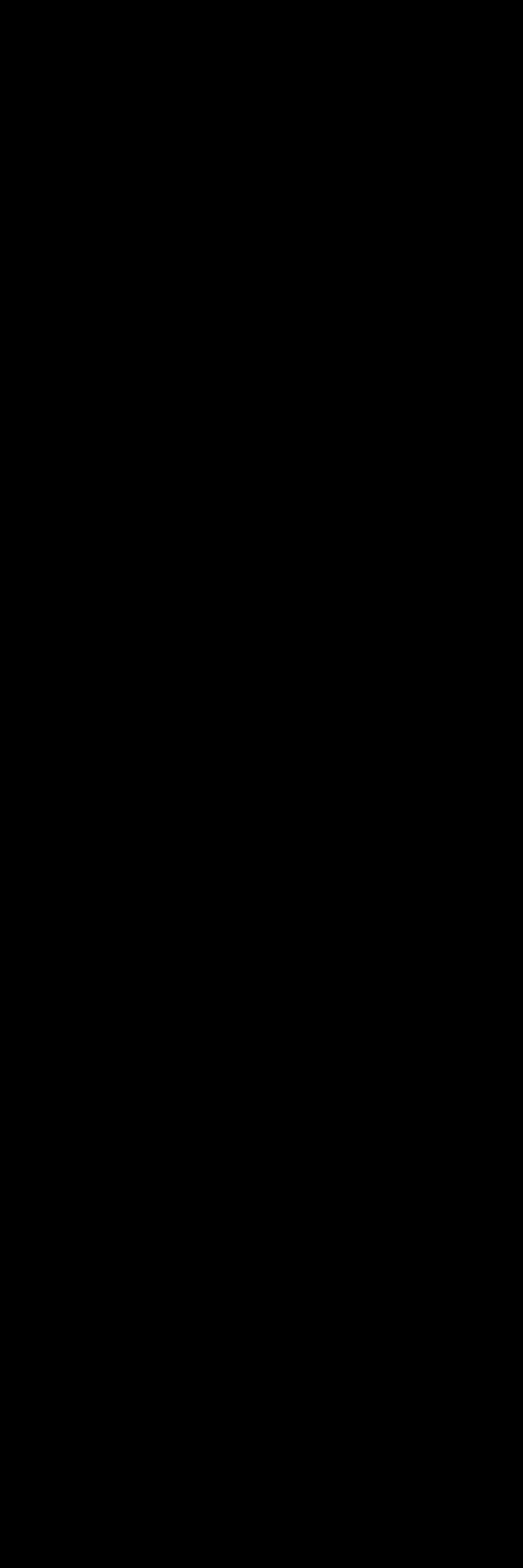

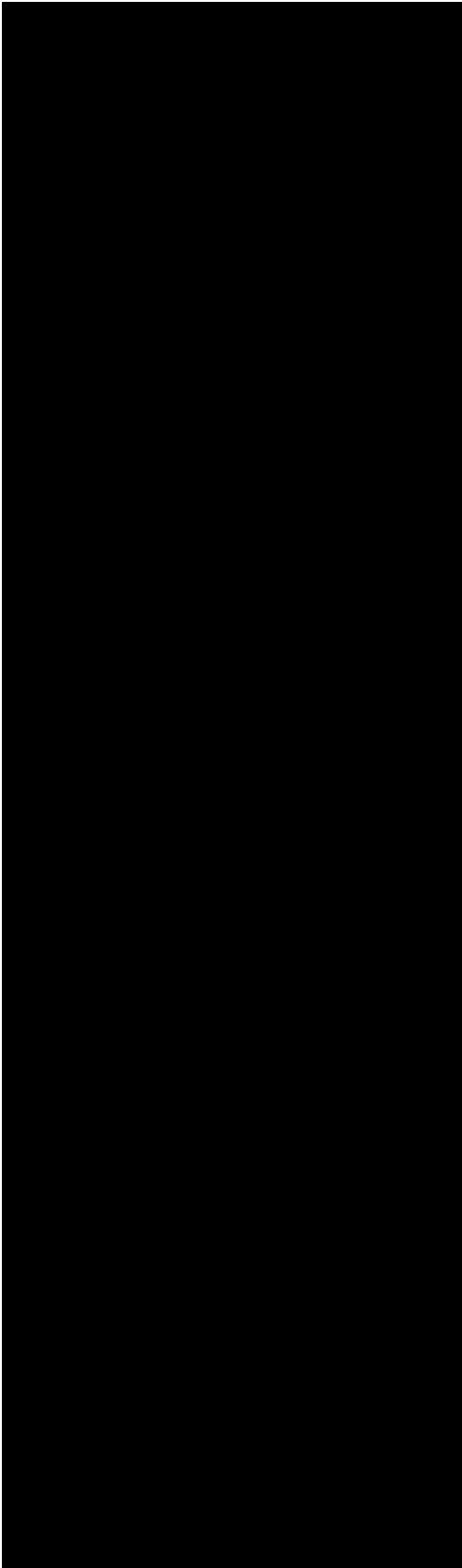
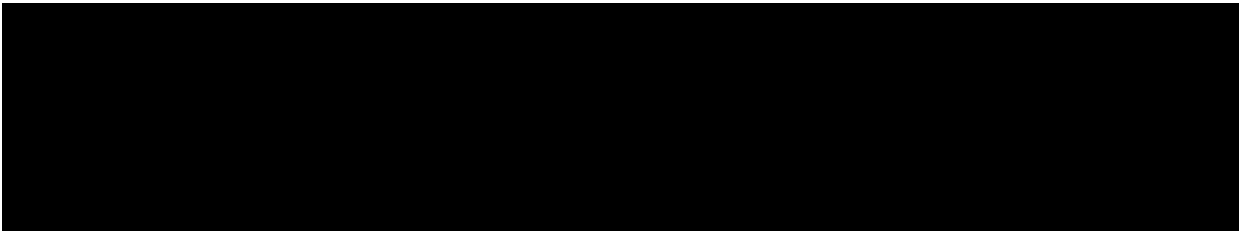

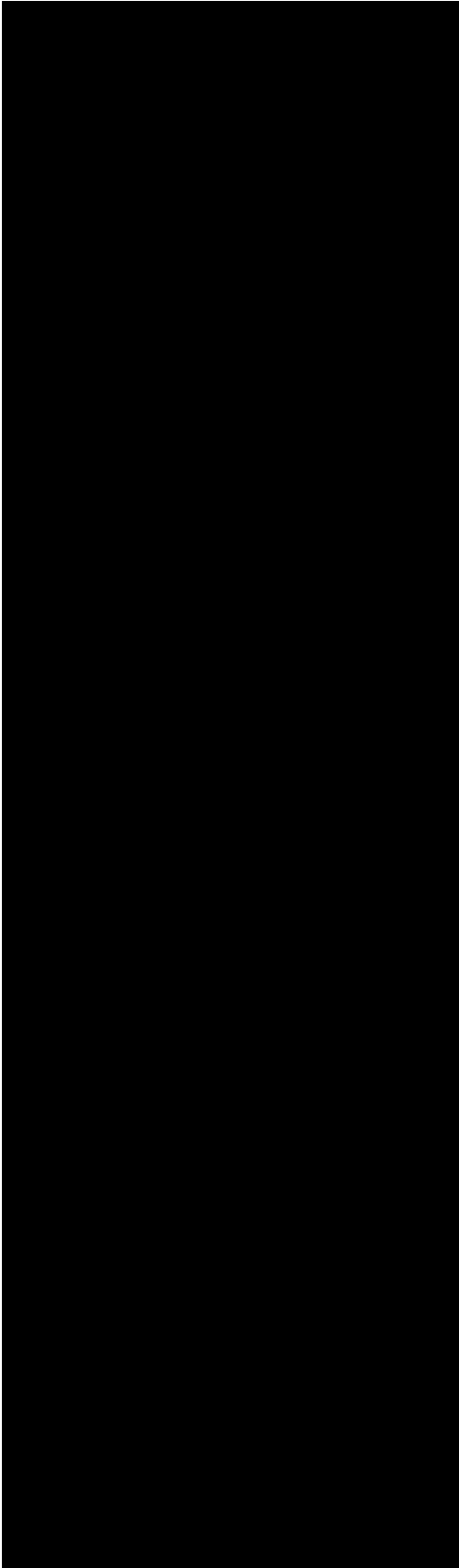

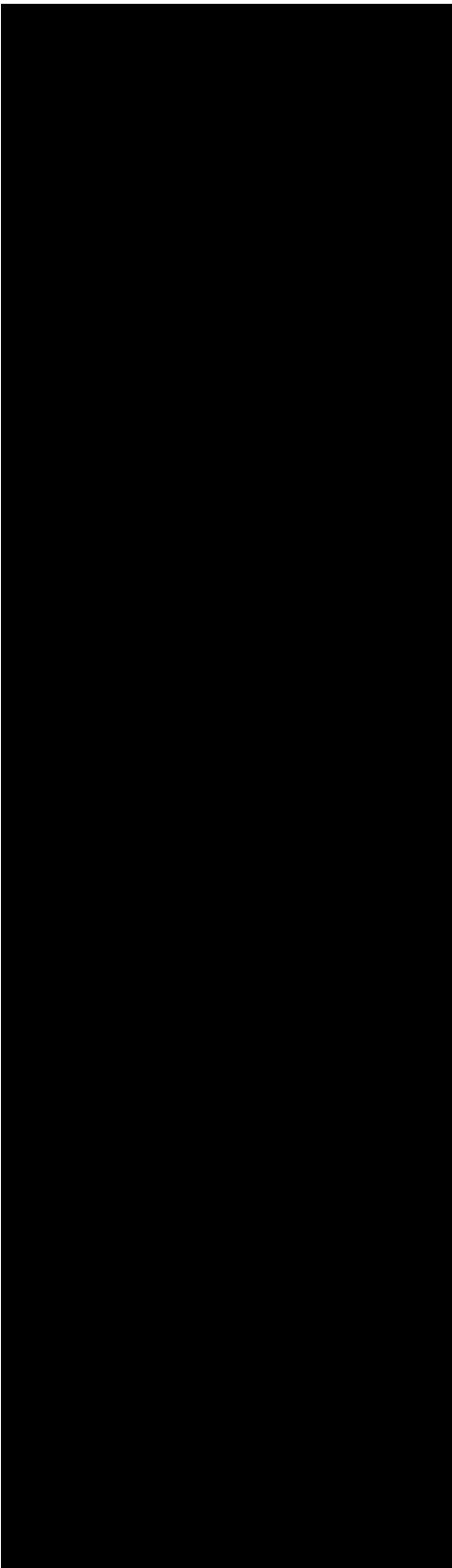
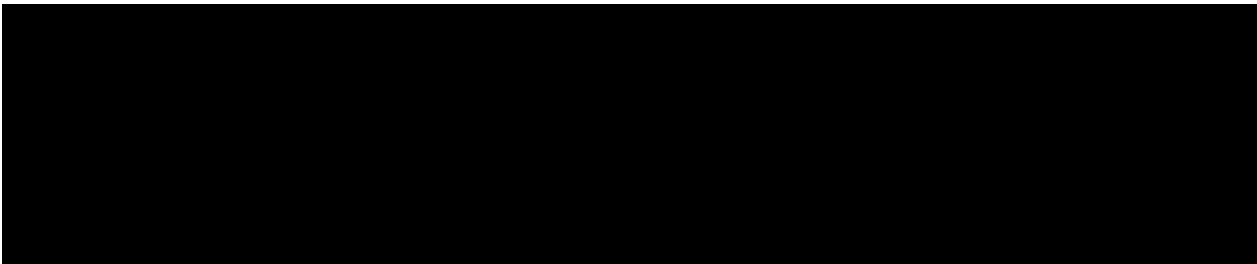

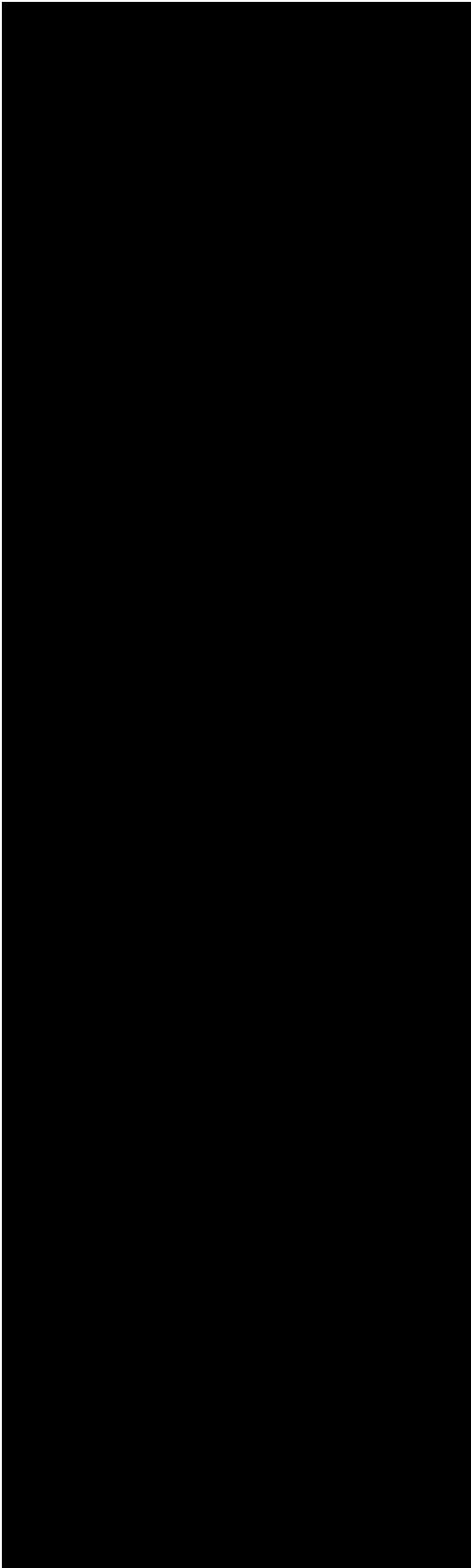

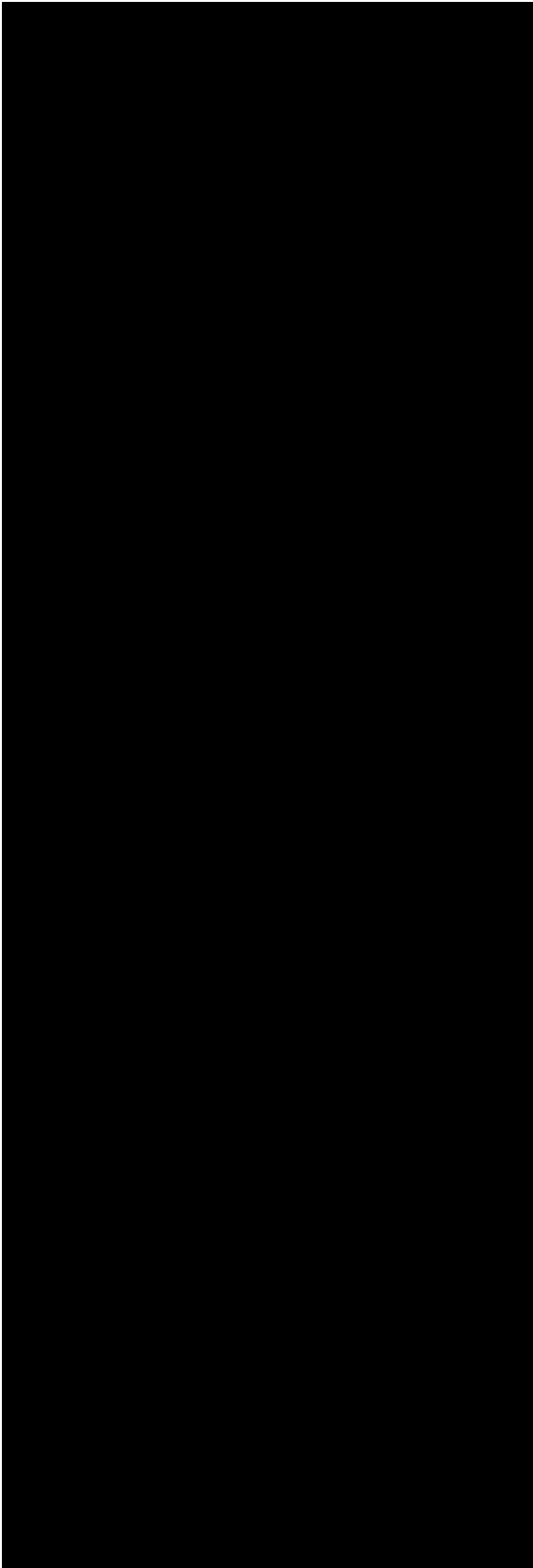
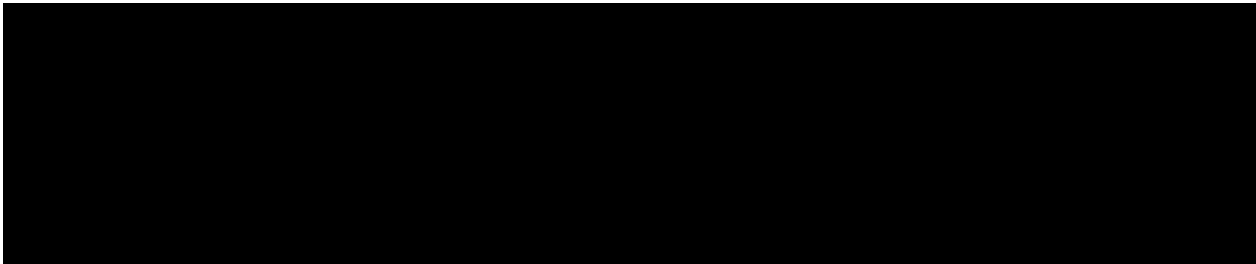

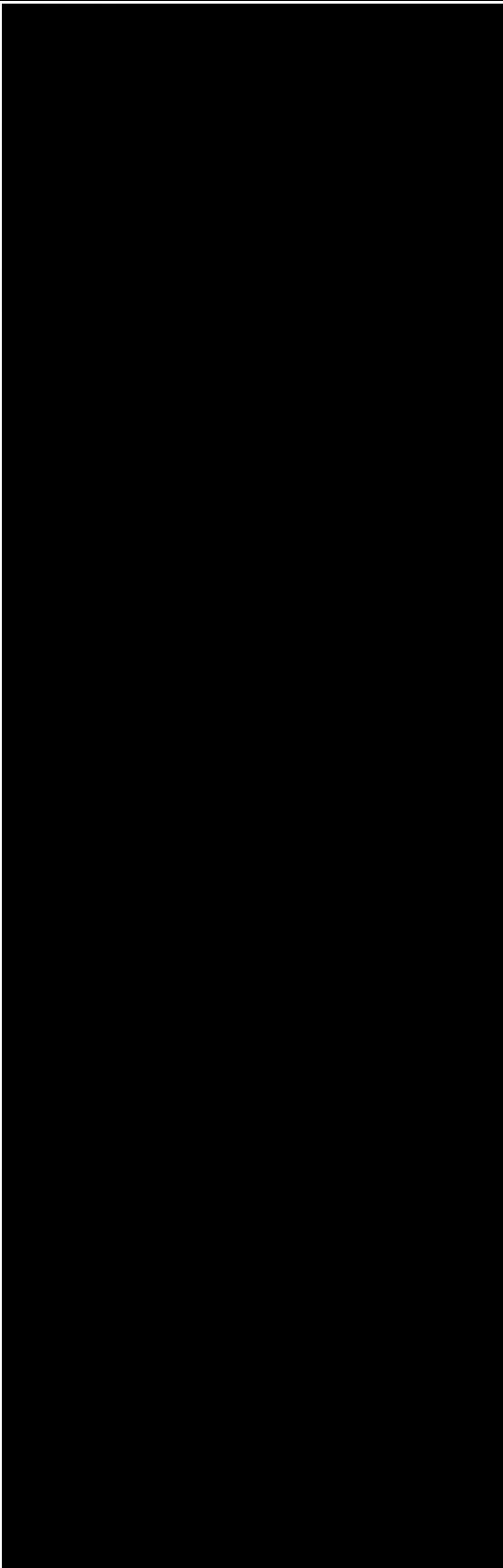
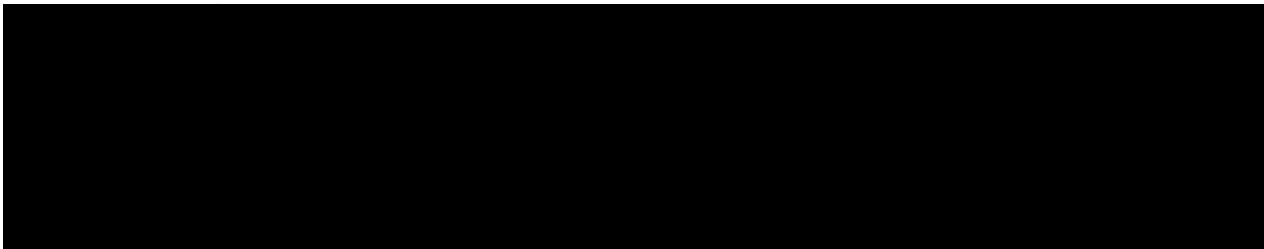

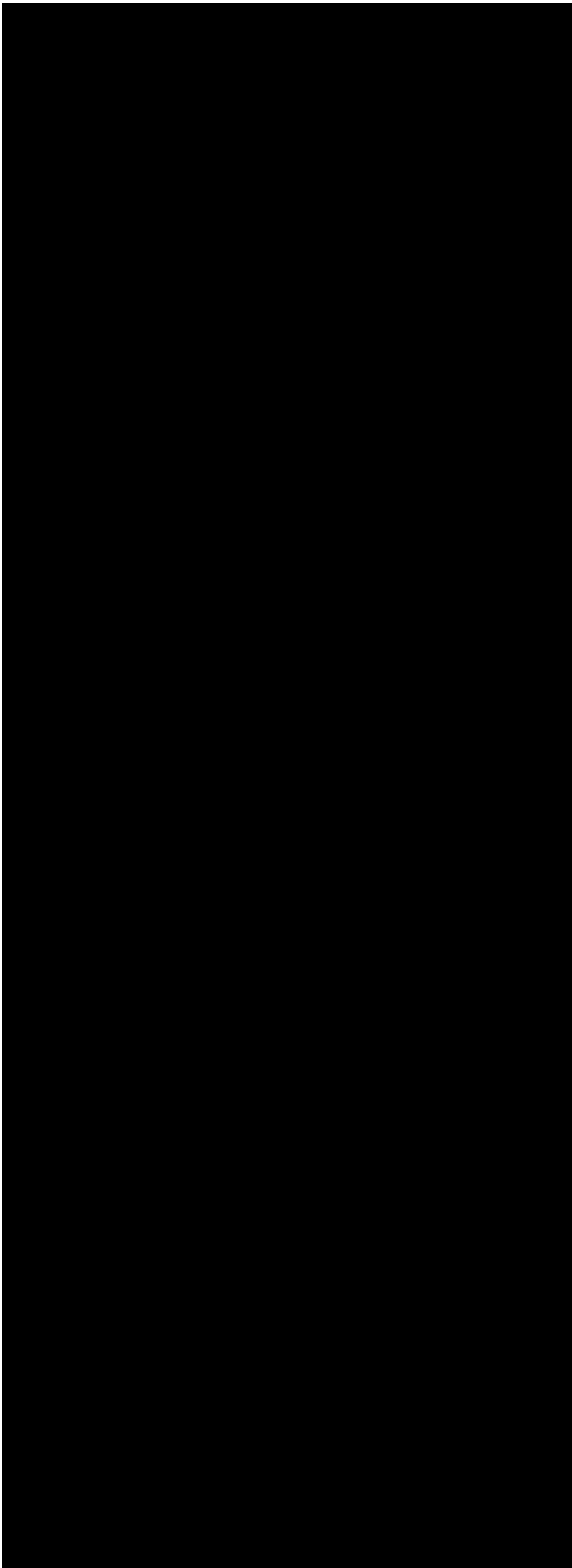
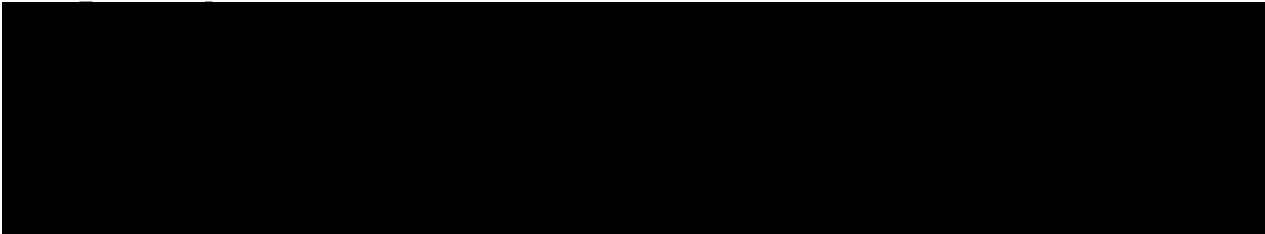

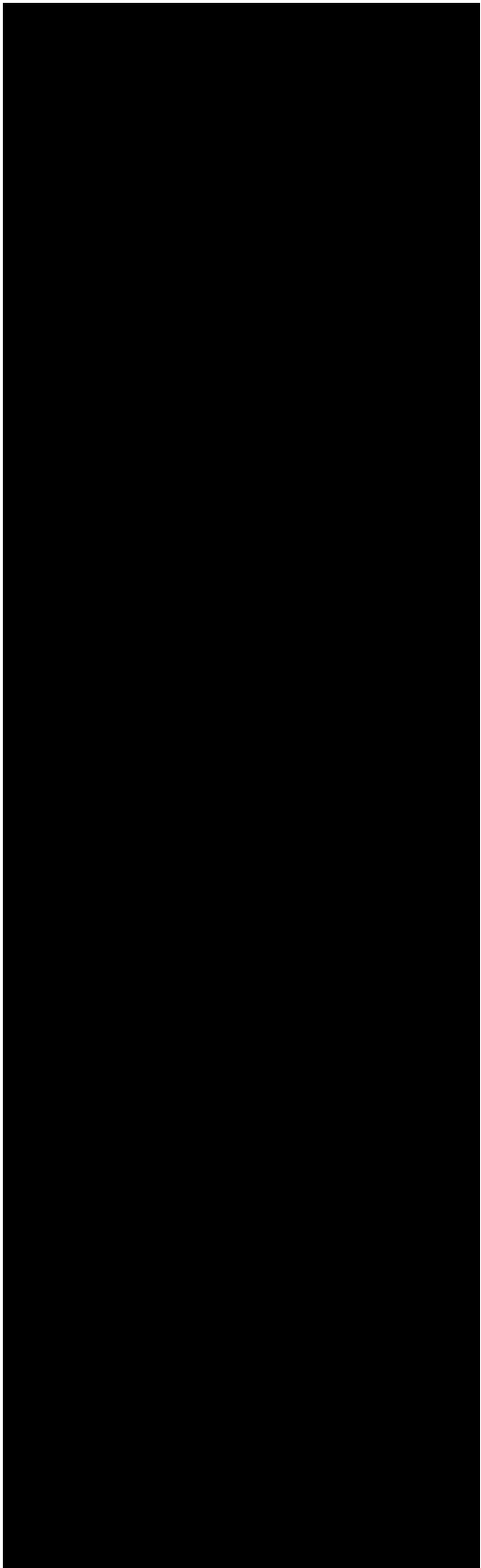
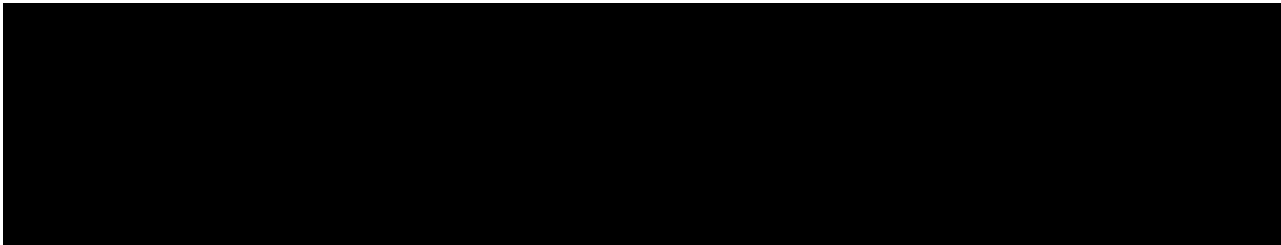

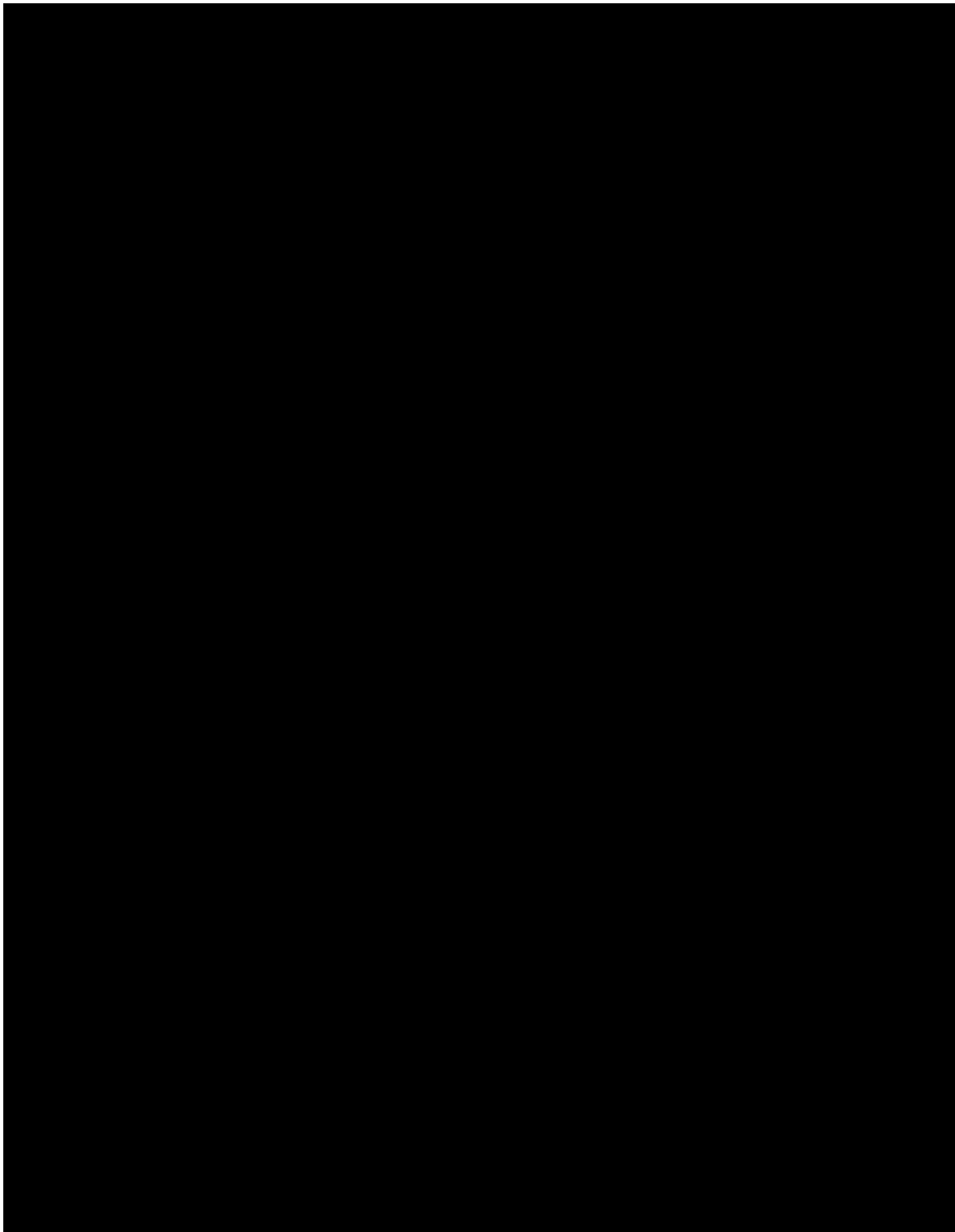

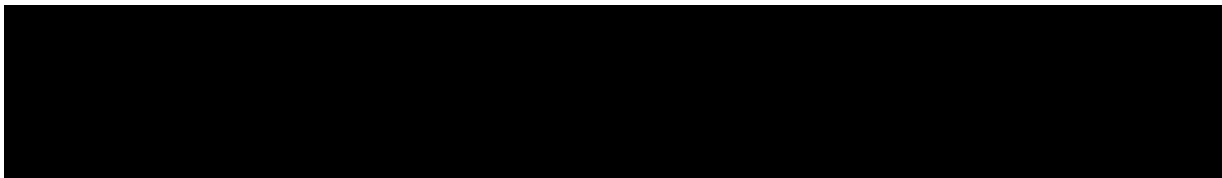
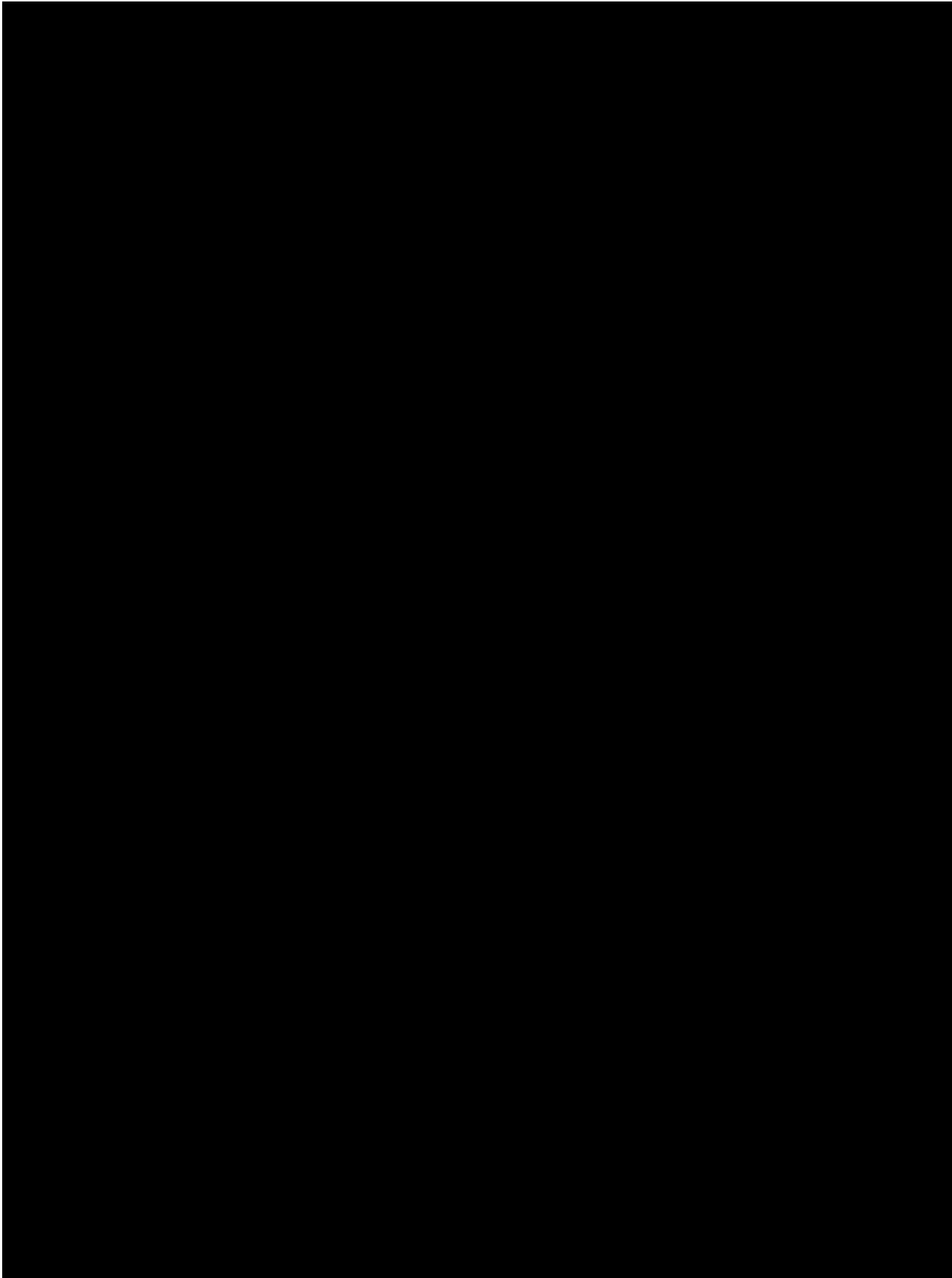

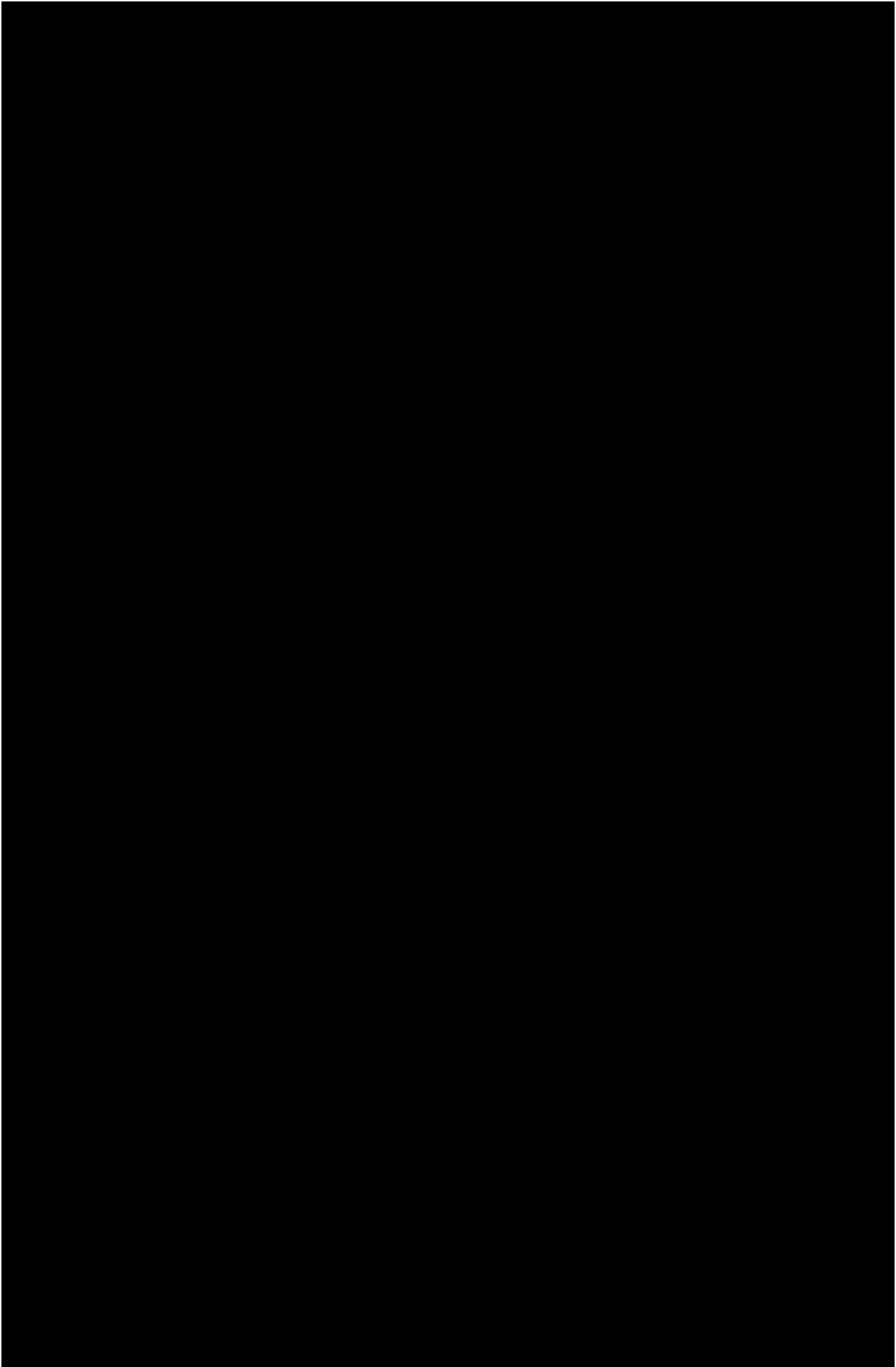

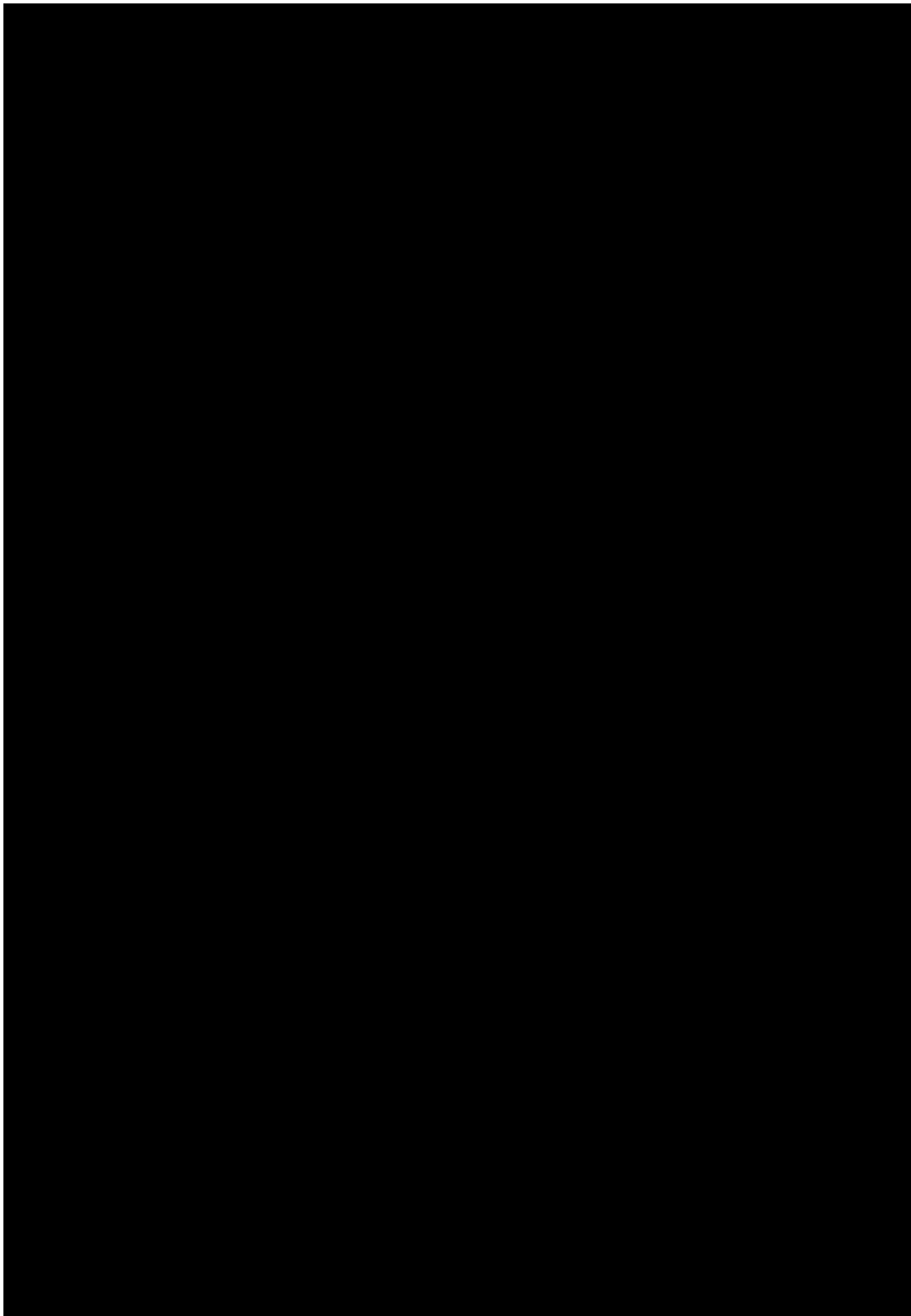

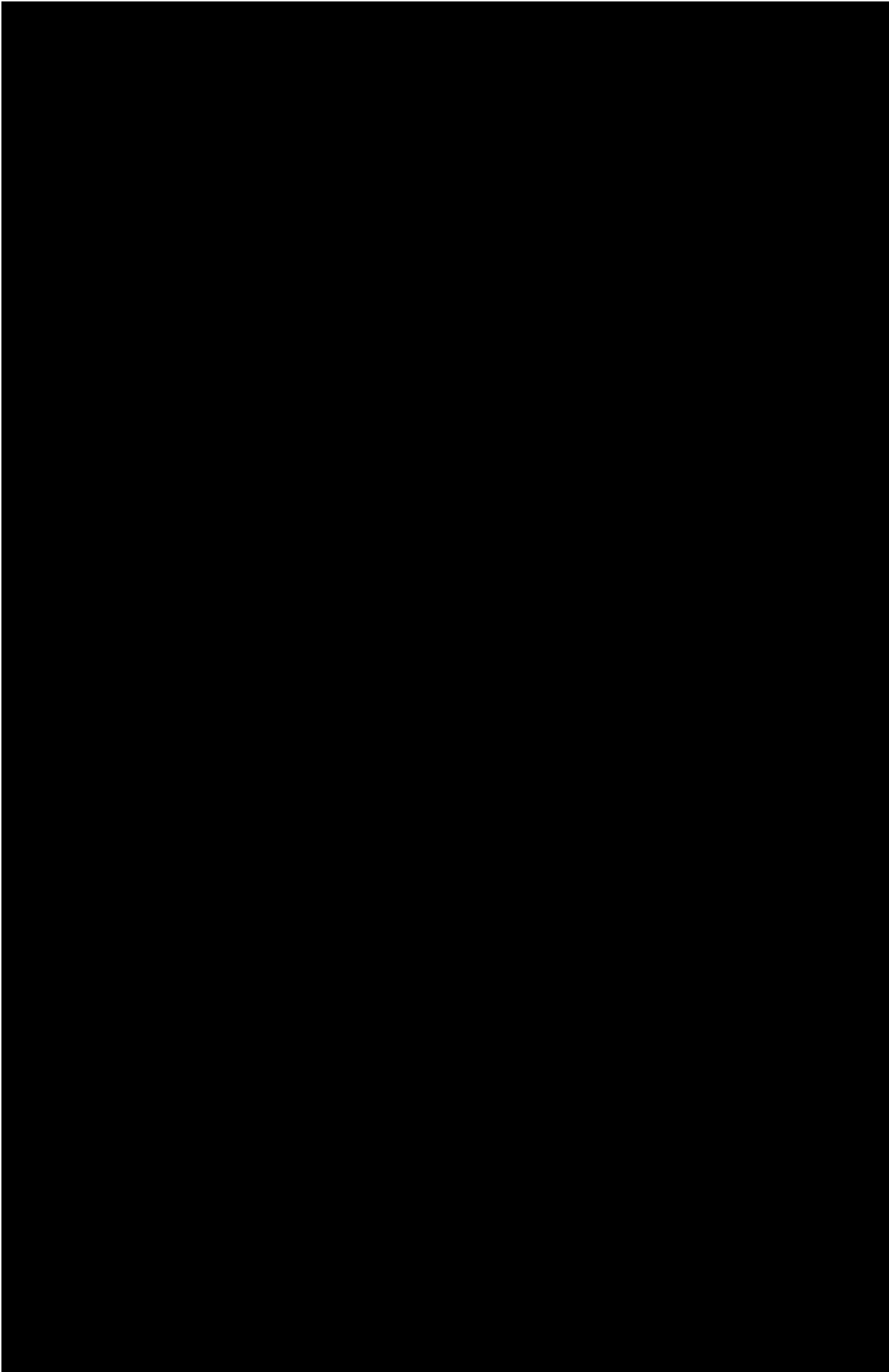

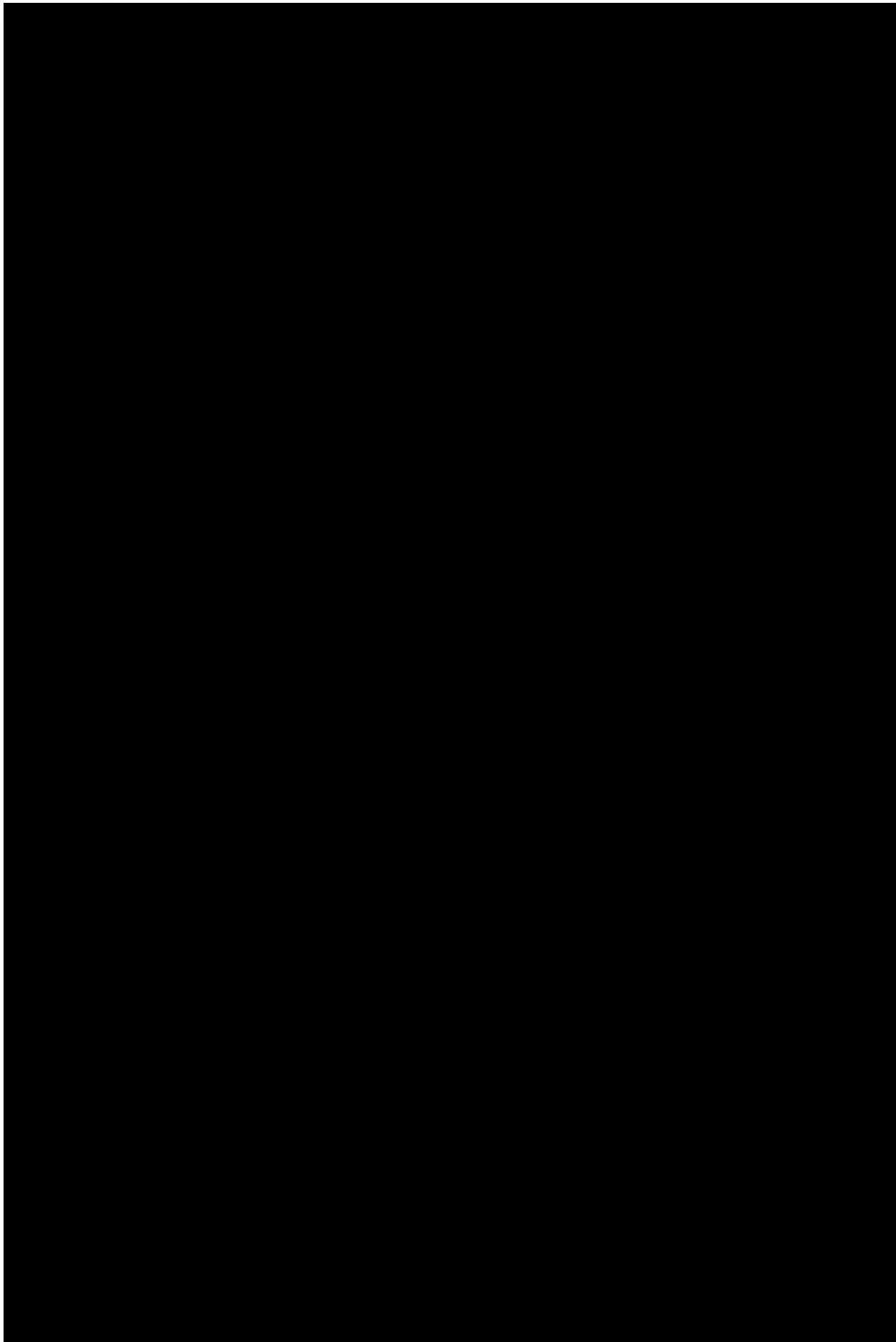

PROJEKT

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA ZDROWIA¹**

z dnia (...)

zmieniające rozporządzenie w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach

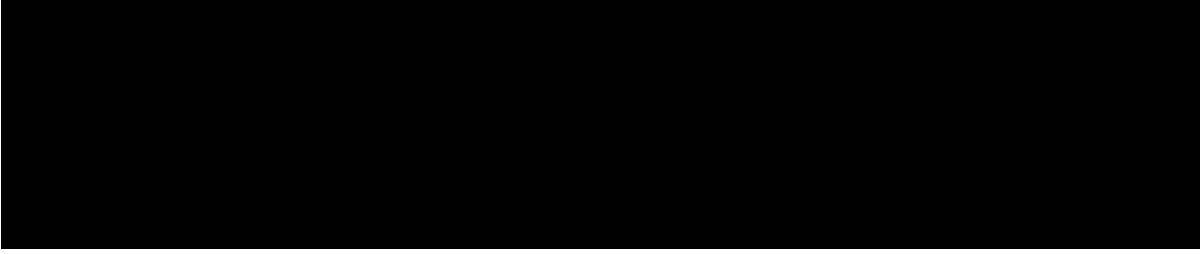
Na podstawie art. 52c ust. 6 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1448) zarządza się, co następuje:

§ 1. W rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach (Dz. U. poz. 1154) w § 2 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Środki spożywcze, o których mowa w ust. 1, dobiera się w taki sposób, aby:

- 1) na całodzienne żywienie składały się środki spożywcze pochodzące z różnych grup środków spożywczych;
- 2) posiłki (śniadanie, obiad, kolacja) zawierały produkty z następujących grup środków spożywczych: produkty zbożowe lub ziemniaki, warzywa lub owoce, mleko **lub napoje**

¹ Minister Zdrowia kieruje działem administracji rządowej – zdrowie, na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 27 sierpnia 2020 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Zdrowia (Dz. U. z 2021 r. poz. 932).

zastępujące mleko, o których mowa w § 1 ust. 1 pkt 6, lub produkty mleczne lub produkty zastępujące produkty mleczne, o których mowa w § 1 ust. 1 pkt 7, mięso, ryby, jaja, orzechy, nasiona roślin strączkowych i inne nasiona oraz tłuszcze, z zastrzeżeniem pkt 8;

3) zupy, sosy oraz potrawy sporządzane były z naturalnych składników, bez użycia koncentratów spożywczych, z wyłączeniem koncentratów z naturalnych składników;

4) od poniedziałku do piątku były podawane nie więcej niż dwie porcje potrawy smażonej, przy czym do smażenia jest używany olej roślinny rafinowany o zawartości kwasów jednonienasyconych powyżej 50% i zawartości kwasów wielonienasyconych poniżej 40%;

5) napoje przygotowywane na miejscu zawierały nie więcej niż 10 g cukrów w 250 ml produktu gotowego do spożycia;

6) każdego dnia były podawane:

a) co najmniej dwie porcje mleka **lub napojów zastępujących mleko, o których mowa w § 1 ust. 1 pkt 6, lub produktów mlecznych lub produktów zastępujących produkty mleczne, o których mowa w § 1 ust. 1 pkt 7, z zastrzeżeniem pkt 8,**

b) co najmniej jedna porcja z grupy mięso, jaja, orzechy, nasiona roślin strączkowych, **z zastrzeżeniem pkt 8,**

c) warzywa lub owoce w każdym posiłku,

d) co najmniej jedna porcja produktów zbożowych w śniadaniu, obiedzie oraz kolacji;

7) w żywieniu całodziennym było podawane przynajmniej pięć porcji warzyw lub owoców;

8) co najmniej raz w tygodniu były podawane jedynie posiłki niezawierające produktów odzwierzęcych, przez które rozumie się posiłki, które nie zawierają mleka, produktów mlecznych, mięsa, ryb, jaj.”.

UZASADNIENIE

I. PODSTAWY PRAWNE

1. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach (Dz. U. poz. 1154 z późn. zm, dalej: rozporządzenie, rozporządzenie Ministra Zdrowia).

2. Ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1448, dalej: ustawa).

II. OPIS AKTUALNEGO STANU PRAWNEGO ORAZ CELE WPROWADZONYCH ZMIAN

Obecnie żywienie zbiorowe w placówkach oświatowych jest uregulowane w ramach delegacji ustawowej na podstawie art. 52c ust. 6 ustawy w brzmieniu: „*Minister właściwy do spraw zdrowia określi, w drodze rozporządzenia: 1) grupy środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty, 2) wymagania, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w jednostkach systemu oświaty – uwzględniając normy żywienia dzieci i młodzieży oraz mając na względzie wartości odżywcze i zdrowotne środków spożywczych*”. W ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży mogą być podawane jedynie środki spożywcze wskazane przez Ministra Zdrowia w rozporządzeniach wydanych na podstawie ww. przepisu. Sposób doboru

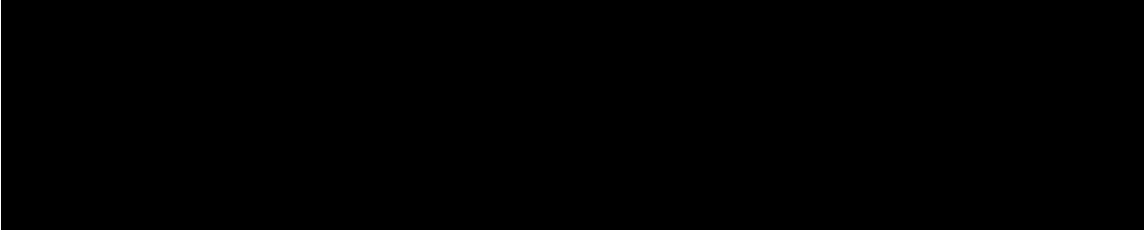
środków spożywczych wynika z § 2 ust. 2 rozporządzenia², natomiast zakres obowiązkowych środków spożywczych, uwzględnianych przy planowaniu posiłków w ramach żywienia zbiorowego określono w § 2 ust. 2 pkt 6 rozporządzenia.

Rozporządzenie podzielono na dwie części: pierwsza odnosi się do **środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty** oraz drugą – **środków spożywczych stosowanych w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w jednostkach systemu oświaty**, które muszą spełniać odpowiednie wymagania dla danej grupy wiekowej, wynikające z aktualnych norm żywienia dla populacji polskiej.

W rozporządzeniu w § 1 znajdują się wyliczenia dotyczące **napojów zastępujących mleko** (napój: sojowy, ryżowy, owsiany, kukurydziany, gryczany, orzechowy, jaglany, kokosowy lub migdałowy) oraz produktów mlecznych (jogurt, kefir, maślanka, mleko zsiadłe, mleko acidofilne, mleko smakowe, serwatka, ser twarogowy, serek homogenizowany lub produkty zastępujące produkty mleczne na bazie soi, ryżu, owsa, orzechów lub migdałów). **Rozbieżność interpretacyjna** tyczy się tego, czy są to środki przeznaczone wyłącznie do sprzedaży, a nie do podawania w ramach żywienia zbiorowego.

Istnieje pogląd, że do żywienia zbiorowego w szkołach zastosowanie znajdą już wymogi definicyjne z drugiej części rozporządzenia (§ 2) dotyczące co najmniej dwóch porcji mleka lub produktów mlecznych dziennie (niezdefiniowanych w części rozporządzenia właściwej dla żywienia zbiorowego) i co najmniej jednej porcji z grupy mięso, jaja, orzechy, nasiona roślin strączkowych. **Prawdopodobnie intencją Ministra Zdrowia było ustanowienie uniwersalnej definicji – również do zastosowania do żywienia zbiorowego, ale uczyniono to w sposób, który pozostawia wątpliwości interpretacyjne.**

² Przy obecnym brzmieniu przepisów rozporządzenia istnieją rozbieżności w interpretacji, czy możliwe jest wprowadzenie roślinnych posiłków w ramach żywienia zbiorowego w placówkach oświatowych.

Celem wprowadzanych zmian jest usunięcie wyżej wspomnianych wątpliwości interpretacyjnych i wprowadzenie obowiązku oferowania zamienników produktów pochodzenia zwierzęcego, zapewnienia ich dostępności przez placówkę oraz wprowadzenie obowiązku zapewnienia raz w tygodniu dań roślinnych w ramach tzw. wegańskiego dnia. Podobne rozwiązanie funkcjonuje w Portugalii³ - na podstawie artykułu 1 Lei n.º 11/2017 de 17 de abril ustawa ta wprowadza obowiązek obecności opcji wegetariańskiej w jadłospisach posiłków serwowanych w publicznych stołówkach i kawiarniach. **Zgodnie zaś z artykułem 3 ust. 2, co istotne, poprzez „opcję wegetariańską” rozumie się posiłki niezawierające żadnych produktów pochodzenia zwierzęcego.**

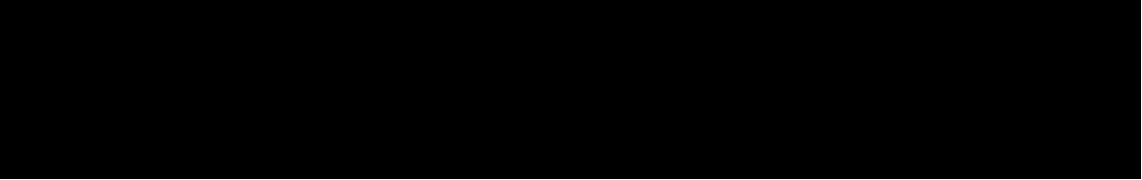
Konieczne jest dokonanie zmian w takim zakresie, aby nie pozostawić wątpliwości zarówno co do konieczności zapewnienia roślinnych posiłków w placówce oświatowej co najmniej raz w tygodniu, jak również usunięcie rozbieżności interpretacyjnych co do możliwości wykorzystywania w przygotowywanych potrawach w ramach żywienia zbiorowego napojów zastępujących mleko oraz produktów zastępujących produkty mleczne.

III. WNIOSKI I UZASADNIENIE

Obecne przepisy i normy żywienia dla populacji Polski nie odnoszą się indywidualnie do zapotrzebowania osób na diecie wegańskiej lub wegetariańskiej. Niesłusznie – choćby Polski Związek Higieny wskazuje⁴, że nadmierne spożycie tłuszczów zwierzęcych, które zawierają nasycone kwasy tłuszczowe, jest przyczyną wielu chorób, przede wszystkim chorób układu sercowo-naczyniowego i niektórych nowotworów. Co więcej, PZH wskazuje przy tym, że dobrym źródłem białka w diecie są nasiona roślin strączkowych, m.in. fasoli, zielonego groszku, soczewicy i bobu. Stanowią doskonałą alternatywę dla mięsa. Świadomość społeczeństwa w tym

³ Zob. Lei n.º 11/2017 de 17 de abril, Estabelece a obrigatoriedade de existência de opção vegetariana nas ementas das cantinas e refeitórios públicos, źródło: <https://diariodarepublica.pt/dr/detalhe/lei/11-2017-106886578>.

⁴ <https://ncez.pzh.gov.pl/dzieci-i-mlodziez/piramida-zdrowego-zywienia-i-stylu-zycia-dzieci-i-mlodziezy-2/>

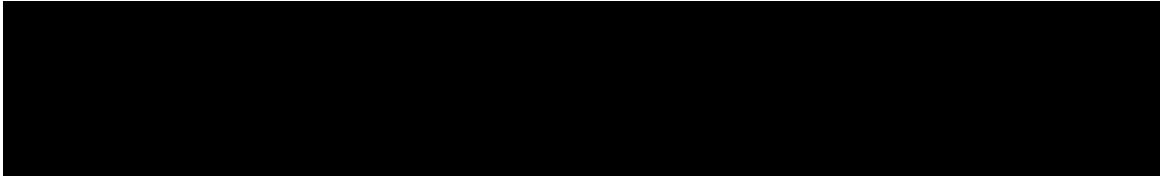
przedmiocie jest niewielka, w związku z czym promocja żywności produkowanej z wyżej wymienionych produktów posiada uzasadnienie zdrowotne. WHO natomiast wskazuje, że liczne dowody przemawiają za przesunięciem populacji w kierunku zdrowej diety opartej na roślinach, która zmniejsza lub eliminuje spożycie produktów zwierzęcych i maksymalizuje korzystny wpływ na zdrowie ludzi, zwierząt i środowisko⁵.

Kolejne badania dowodzą również, że dieta wegetariańska i wegańska (nawet prowadzone bez szczególnej suplementacji) mają przewagę nad dietą tzw. wszystkożerną. We wczesnym dzieciństwie bowiem dieta wegańska i wegetariańska może zapewnić większość mikroskładników odżywczych w pożądanych ilościach oraz lepszą jakość tłuszczów w pożywieniu w porównaniu z dietą wszystkożerną. W badaniu VeChi Diet Study przeprowadzonym w Niemczech dowiedziono, że dzieci na diecie wegetariańskiej i wegańskiej miały korzystniejszy stosunek spożycia określonych mikroskładników (witamina E, witamina B1, magnez czy żelazo) i kwasów tłuszczowych niż dzieci na diecie wszystkożernej – niezależnie od prowadzonej suplementacji. Natomiast jeżeli konieczna była suplementacja (przykładowo witaminy D), to ta konieczność występowała u wszystkich grup dzieci, niezależnie od spożywanej diety⁶.

Wobec publikacji dotyczących braku szkodliwości diety wegańskiej u dzieci przy jej prawidłowym zbilansowaniu, istotnym byłoby zwrócenie uwagi osobom odpowiedzialnym za nowelizowanie ww. Normy i uwzględnienie w niej indywidualnie zapotrzebowania osób dorosłych i dzieci stosujących dietę wegańską, wegetariańską, dietę redukcyjną związaną z alergiami lub innymi dysfunkcjami układu pokarmowego – pociągnęłoby to za sobą zmianę brzmienia rozporządzenia Ministra Zdrowia. **Konieczna jest zatem nowelizacja**

⁵ <https://apps.who.int/iris/handle/10665/349086>.

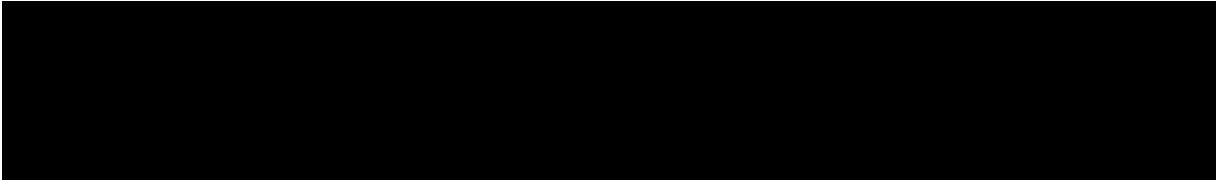
⁶ Weder S, Keller M, Fischer M, Becker K, Alexy U, Intake of micronutrients and fatty acids of vegetarian, vegan, and omnivorous children (1–3 years) in Germany (VeChi Diet Study), European Journal of Nutrition (2022) 61:1507-1520, <https://doi.org/10.1007/s00394-021-02753-3>.

rozporządzenia Ministra Zdrowia w sposób, który umożliwi wprowadzenie roślinnych posiłków w placówkach oświatowych. Szkoła jest również dobrym miejscem do nauki podstaw zdrowego żywienia – w tym poprzez praktykę – jak każde inne miejsce.

W obecnym stanie prawnym osoby uczniowskie pozbawione są możliwości spożywania roślinnych posiłków zapewnianych w szkole, do której uczęszczają. Aktualna treść przepisów rozporządzenia w praktyce stanowi przysłowiową „tarczę”, za którą chowają się szkoły, gdy nie chcą zapewnić osobom uczniowskim dostępu do zdrowej, roślinnej żywności. W praktyce zatem osoby te zmuszone są do spożywania np. samych ziemniaków i surówek, pozostawiając pozostałe części posiłku nietkniętymi. Co więcej, jedynym „sposobem” na dostępność do roślinnej żywności okazuje się przedstawienie zaświadczenia lekarskiego o konieczności spożywania posiłków roślinnych. **Jest to stan – mówiąc wprost – pewnego absurdu i fikcji; konieczność znalezienia osoby lekarskiej, która wystawi zaświadczenie o konieczności spożywania zdrowych, roślinnych posiłków jest niezrozumiała i kłóci się z podstawowymi zasadami logiki.**

Dokonanie zmiany w tym zakresie doprowadzi do realizacji praw osób uczniowskich – w tym wynikających z Konstytucji. Zgodnie bowiem z art. 32 ust. 1 Konstytucji wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne. Ust. 2 tego przepisu stanowi natomiast, że nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny. Warto wskazać również na fakt, że dostępność roślinnych opcji żywieniowych w szkołach będzie stanowić jeden z przejawów realizacji prawa przewidzianego w art. 48 ust. 1 Konstytucji. Zgodnie z tym przepisem rodzice mają prawo do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniem. Wychowanie to powinno uwzględniać stopień dojrzałości dziecka, a także wolność jego sumienia i wyznania oraz jego przekonania. Prawo rodziców do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniem jako najważniejsze prawo rodzicielskie. Prawo do wychowania dziecka jest w praktyce najważniejszym prawem rodzicielskim.

Takie rozwiązanie zapewni również poszanowanie praw dziecka. Zgodnie z art. 72 ust. 3 Konstytucji w toku ustalania praw dziecka organy władzy publicznej oraz osoby odpowiedzialne za dziecko są obowiązane do wysłuchania i w miarę możliwości uwzględnienia zdania dziecka. Art. 14 ust. 1 Konwencji o prawach dziecka⁷ stanowi natomiast, że Państwa-Strony będą respektowały prawo dziecka do swobody myśli, sumienia i wyznania. Istotne jest zatem poszanowanie prawa dziecka do jego własnego światopoglądu i umożliwienie mu jego realizacji. Zgodnie zaś z art. 24 ust. 1 Konwencji Państwa-Strony uznają prawo dziecka do jak najwyższego poziomu zdrowia. Art. 24 ust. 2 pkt 3 Konwencji stanowi natomiast, że Państwa-Strony będą dążyły do pełnej realizacji tego prawa, a w szczególności podejmą niezbędne kroki w celu zwalczania chorób i niedożywienia, w tym – w ramach podstawowej opieki zdrowotnej – przez wykorzystanie między innymi łatwo dostępnych technik oraz przez dostarczanie odpowiednich pożywnych produktów żywnościowych i wody pitnej.

W związku z powyższymi argumentami wprowadzenie tego rodzaju posiłków doprowadzi do realizacji praw nie tylko osób uczniowskich, ale również osób rodzicielskich.